آواز

RTA

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

- سرلیک ...
- حرفهٔ خبرنگاری ...
- دسینمادهنر [illegible] ...
- اهمیت طراحی ودیزاین ...
- کتاب اوفرهنگ ...
- صحبت اختصاصی با وحیدقاسمی ...
- تأثیرگذاری نقدبرروال سینمای افغانی ...
- ستدیوهای تلویزیون ...
- ژونالیزم ...
- شناسایی کارمندان موفق ...

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیئت رهبری رادیو تلویزیون ملی افغانستان ومدیریت مجله آواز گزینش جلالتمآب داکترسید مخدوم رهین
رابه حیث وزیز اطلاعات وفرهنگ کشور تبریک گفته خواستار بهروزی وکامگاری شان درعرصهٔ پیشبرد وظایف هستند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

صاحب امتیاز : رادیو تلویزیون ملی

تحت نظـــر : داکتر عبدالواحد نظری ، جاوید فرهاد و شمـــس راد

مدیرمسؤول: لمیه احمدزی

تایپ : خانم فاطمه هاشمی

گرافیک و دیزاین : غلام مصطفی حمیدی

نشانـــی : وزیر محمد اکبر خان ســـرک ۱۳ ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی

تیلفـــون :۲۱۰۳۱۶٤

تـــیراژ : ۱۰۰۰

ایمل ادرس: Awazrta@yahoo.com

آواز در ویرایش و کوتاه کردن نوشته ها آزاد است.

شرح پشتی : سیتا قاسمی

چاپ : مطبعه آزادی

PROPERTY OF ACKU
S1102

S1102

دربرگ های این شماره

- سرلیک
- رویدادهای فرهنگی
- حرفهء خبرنگاری
- کتاب اوفرهنگ
- دسینما دهنر مُخینه
- جغرافیای یک غزل
- صحبت اختصاصی با وحید قاسمی
- دغزچینه
- نیم نگاهی برسیرسینما افغانی
- طلا تپه
- اهمیت طراحی ودیزاین
- تأثیرگذاری نقد بر روال سینمای افغانی
- شناسایی کارمندان موفق
- سناریو به ...
- ستدیوهای تلویزیون
- البوم هنری ، صفحه شعر ودیگر مطالب ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیک

د افغانستان ملي راډيو تلويزيون ورځ تر بلې د خپلو هيوادوالو د غوښتنو او وړانديزيونو په پام کې نيولو سره سم، د پراختيا او بري په لور ګامونه اخلي. دا مهال د هيواد په کچه ګڼ شمير خصوصي تصويري او غږيزې رسنۍ د فعاليت په حال کې دي خو ملي تلويزيون پدغه ډګر کې دځانګړتياوو او نوښتونو پر مټ اوس هغه بريد ته رسيدلی چې د خپلو مينه والو او په هيواد مينو افغانانو قناعت ترلاسه کړي. ملي راديو تلويزيون پدې وروستيو کې خپلو موخو ته د رسيدو لپاره د افغانستان د اسلامي جمهوريت د ولسمشرۍ د ټاکنو په برخه کې نه ستړې کيدونکې هلې ځلې وکړې، پدغه بهير کې د راډيو تلويزيون کارکوونکي د هيواد ټولو ولايتونو ته ولاړل او هلته يې له خلکو سره مخامخ وليدل، د هغوی ستونزې، غوښتنې او وړانديزونه يې وخت په وخت خپاره او د چارواکو تر غوږو ورسول. ملي راډيو تلويزيون پدغه ملي پروسه کې مهمه ونډه واخيسته او خپل رُول يې په ملي کچه ترسره کړ.

د افغانستان ملي راډيو تلويزيون خپلې دغه لاسته راوړنې کافي نه بولي او هڅه کوي چې لاهم د هر افغان تر زړه ورسيږي او د ګوريدلو هيوادوالو غوښتنو ته ځان ورسوي، همدې موخې ته د رسيدو لپاره پدې وروستيو کې ملي راډيو تلويزيون وتوانيد چې د هيواد په دوو لسو ولايتونو کې خپلې سيمه ايزې نشراتي دستګاوې فعالې او خپرونې پيل کړي، او س پدغو سيمو کې زمونږ هيواوال کولی شي چې په عادي انتنونو سره د هيواد او سيمې وروستي حالت، پرمختګ،ستونزو ،د يو او بل د ژوند له څرنګوالي خبر او ټولې خپرونې په ړنه بڼه وګوري.

لدې سره جوخت د چارواکو د هلو ځلو له مخې ملي راډيو تلويزيون اوس د يوې بلې ۴۰ متره ټاور په درولو سره دلنک سيستم يا دکمرو په نصب او فعالولو سر ه توانيدلی چې د کابل ښار له بيلابيلو سيمو څخه ځينې مهمې پيښې او کنفرانسونه په ژوندی بڼه خپاره کړي .

که څه هم چې ملي راډيو تلويزيون اوس په نويو او پرمختللو تخنيکي وسايلو سمبال شوی او لا هم د سمباليدو په حال کې ده نو چارواکو د هلو ځلو له مخې د راديوتلويزيون کارکوونکو ته وخت په وخت له نويو تخنيکي وسايلو او د ژورناليزم له اساساتو سره د بلدتيا لپاره ښوونيز او روزنيز ورکشاپونه جوړ شوي او اوس کارکوونکو دا وړتيا ترلاسه کړې چې په ټولو نويو وسايلو مسلکي ګټه واخلي او په خپلو ټولو خپرونو کې مسلکي اصول او قواعد په پام کې ونيسي. پردې سربيره ملي راډيو تلويزيون غواړي چې نوي کال په رارسيدو او بهير کې خپلې خپرونې لا اغيزمنې او د هيواوالو ټولې اړتياوې پکې په پام کې ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رویداد های فرهنگی

مدال افتخاری استقلال

مقام محترم وزارت اطلاعات و فرهنگ ده واحد مدال افتخاری را به مناسبت نودمین سال روزاستقلال کشورکه نمایی از «طاق ظفر» وشعاع افتاب دران حک گردیده به ۱۰ کارمندا.

هریک : لمیه احمدزی مدیر عمومی مجله آواز، سید محمد صدیقی مدیرعمومی مطالعات تخنیکی ، انجینیر غلام جیلانی مدیر عمومی بررسی پروژه های آمریت پلان، مسعود مولایی مدیرعمومی اطلاعات رادیو افغانستان ، دوست محمد مدیر عمومی روزنهء تلویزیون ، شیر محمد ترابی مدیر عمومی آرت و گرافیک،عبدالرزاق مدیرتهیهء داخلی ، همیشه گل مدیر عمومی آمریت ولایات ، محمد الله عضو آمریت معارف اسلامی وخانم فروزان مدیر عمومی برنامهء ازبیکی ، که خدمات صادقانه وارزشمند را در زمینهء کاری انجام داده اند، توسط داکتر عبدالمواحد نظری رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان و سید نادر احمدی معاون ریاست عمومی تفویض نمود.

دکابل تاریخی ښار د ۲۰۲۴ کال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنګی پایتخت په تو ګه وټاکل شو.

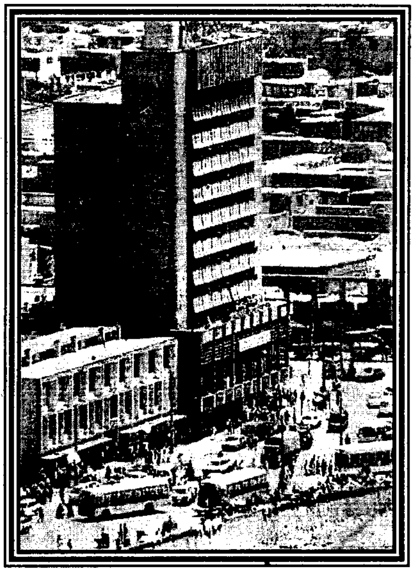

دکابل ښارچی ویل کیږي پنځه زره کلن تاریخ لري د تلی یا میزان د میاشتی به ۲۵نیټه دآذر بایجان په پایتخت کي داسلامي هیوادونو دفرهنګ دوزیرانو په شپږمه غونډه کي د ۲۰۲۴ کال لپاره داسلامي نړۍ دفرهنګی پایتخت په توګه اعلام شو.

داطلاعاتواو فرهنګ وزارت داعلامیي په خپرولو سره دغه موضوع یو بریالیتوب وباله او د ۲۰۲۴ کال لپاره دکابل د چمتو کولو په مقصد دښار یانو د همکاری غوښتنه کړي ده .

دوه کاله مخکي دلیبیادطرابلس په ښارکي داسلامي کنفرانس دغړوهیوادونو په پنځم کنفرانس کي دافغانستان دغزني تاریخی ښار ۲۰۱۳ کال لپاره داسلامی نړۍ د فرهنګي پایتخت په توګه ټاکل شوی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رویداد های فرهنگی

دزدان آثار باستانی در هرات، گرفتار شدند

مقبره ء «گوهرشاد بیگم » آثار وابنیهء بسیار ارزشمندی را درخود جای داده است که ازشاهکار های هنر معماری وکاشی کاری قرن نهم هجری به شمار می رود.

افزایش دزدی آثار باستانی، فرهنگیان وفرهنگ دوستان ولایت هرات را به شدت نگران ساخته است.

مقامات پولیس هرات مي گويند: شب گذشته ، چهار تن ازدزدان آثار باستانی، به صورت ماهرانه اي به محوطهء گنبد گـــــوهرشاد بیگم هجوم آورده و قصد دوزدی چهار تخته سنگ مقبره این محل تاريخي هرات را داشتند.

سمنوال « نورخان نیک زاده »سخنگوی قـــوماندانی امنیهء هرات گفت : پس ازاین که پولیس درجریان این دوزدی قـــرار گرفت گروهی را به منطقه فرستاد که درنتیجه سارقین در خارج ساختن سنگ های متذکره ناکام ماندند.

اقای نیک زاد افزود : پس از بررسی هایی که از سوی پولیس انجام شد، دو تن به اتهام دوزدی آثار تاریخی بازداشت شدند و تحقیقات از آنها اغاز گردید، اما دوتن دیگر ازاین دزدان موفق به فرار شدند.

مسؤولین ریاست اطلاعات و فـــرهنگ ولایت هـــرات میگویند : سنگهايي كه دزدان قصد دوزدی آنها را داشتند مربوط به دوره تیموریها میباشد که قدمت تاریخی انها به بیش از ٥ صد سال می رسد.

« نعمت الله سروری »رئیس اطلاعات و فرهنگ ولایت هـــــــرات از این اقدام پولیس قدردانی نمود و از آنان خواست تا سایر همدستان افراد بازداشت شده را شناسایی و به پنجهء قانون بسپارند.

سرقت میراث فرهنگی در ولایت هرات تازگی ندارد. چندی پیش ۲۲ قلم آثار تاریخی گرانبها از موزیم دولتي هرات و چندین قلم آثار تاریخی دیگر از موزیم غیر دولتی سلطانی در این ولایت سرقت شد که تا اکنون از سرنوشت آثار دوزدی شده معلوماتی در دست نیست.

با اینکه نیـــــروهای امنیتی درهرات به ارتباط سرقت آثار تاریخی موزیم ارگ یکتن را بازداشت کرده بودند، اما مرگ غیر طبیعی فرد گرفتار شده همچنان این موضوع را در هاله ای از ابهام قرار داده است.

کارشناسان فرهنگی در هـــــرات براین باوراند که دزدی آثار تاریخی در ولایت هـــــرات به یکی از عمـــده ترین نگرانی ها در این ولایت مبدل شده است.

سیما ترانه ازدواج نمود

« سیما ترانه » در میان هنـــرمندان موفق و خـــوش آواز کشور به زود ترین فـــرصت به جایگاه هنری راه یافت و باآواز دلنشین و تـــرانه های زیبایش قلب همــــه گان را تسخیر کرد.

سیما تـــرانه از هنرمندانیست که به تازه گی ازدواج کرده است گفته می شـــود نام همسر سیما ترانه محمد عمر رفایی است از سرزمین مصر می باشد و تحصیلات خـــودرا در رشتهء انجینیری تکمیل نموده است .

در جواب ســـوالی که آیا همسر تان هنـــر دوست است می گوید:

اگر موضوع هنـــرم مطـــرح نمی بود، چندین سال از ازدواجم می گذشت. همسرم با این امر موافق است . محفل عروسی را خیلی ساده و بدون تجمل در نظر داشتیم ؛ اما زمانیکه هنرمندان گـــرامی اگاهی حاصل کـــردند ، بنده را زیاد قدر نمودند و هر کدام به نوبهء خـــویش سهم هنری و خـــوشی شان را اداکردند که از صمیم قلب از ایشـــــان ممنون و سپاسگزارم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخی راهی شاعر و تنصیف ساز بی بدیل کشور داعی اجل را لبیک گفت.

اناالله انا الیه راجعون

سخی راهی در سال ۱۳۳۳ در شهر کابل چشم به جهان گشود و در سال ۱۳٦٤ به حیث کارمند رسمی در رادیو تلویزیون ملی مقرر شد مرحوم راهی در شعبات مختلف رادیو تلویزیون ملی ایفای وظیفه نموده است و نه تنها یک شاعر و نویسنده موفق بود بلکه تنصیف بسیاری از آهنگ های هنرمندان نامور کشور را آماده و یاری نموده است و هم چنان یکی از همکاران مستعد قلمی مجله اواز هم بود.

نام و ترانه های درخشان راهی همیشه رفیق دلهای درد آشنای ما و نسل های بعدی خواهد بود.

مرحوم غلام سخی راهی به تاریخ ۲۰ دلو سال روان از اثر سکته قلبی به وفات نمود. هیت رهبری و کارمندان ریاست عمومی رادیو تلویزیون ملی و ادارهء مجله آواز و فات این فرزند فرهنگی کشور را یک ضایعه بزرگ خوانده وبرای دوستان مرحومی صبر جمیل و به متوفی جنت فردوس را از خداوند منان استدعا دارد

روحش شاد باد.

محمد اجمل ختک سیاستمدار و شاعر مشهور زبان پشتو در اثر مریضی ایکه عاید حالش شده بودروز دوشنبه ۱۹ دلو به عمر ۸۵ سالگی جهان فانی را وداع گفت.

وی به حیث سناتور و عضو حزب عوامی ملی اجرای وظیفه نموده و چندین کتاب شعر و نثر به زبان پشتو و اردو تالیف نموده است.

اجمل ختک در ۱۵ سپتامبر سال ۱۹۲٦ در قریه «اکوره ختک» تولد شده بود. وی دو مرتبه به حیث رئیس حزب عوامی نشنل اجرای وظیفه نموده و در سال ۱۹۷۳ به حیث سکر تر جنرال حزب اجرای وظیفه نموده بود و درسال ۲۰۰۸ برنده جایزه کمال فن نیز شده.

ختک سالهای زیادی در افغانستان تبعید شد و به حیث مهمان دولتی دیده می شد. اولین شعر وی در سال ۱۹٤٤ در مجله پشتون و اولین مجموعه شعری وی به نام « دغیرت چیغه» در سال ۱۹۵۸ اقبال چاپ یافت که بعدا" این اثر در افغانستان و پاکستان ممنوع اعلام شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرفهء خبرنگاری

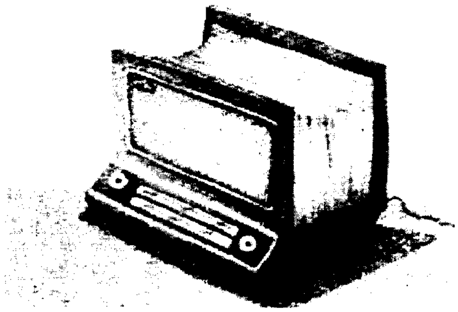

خبرنگارکیست ؟

خبرنگار کیست ؟ آیاهرکسی میتواند خودش راخبرنگار بنامد وهرچه میخواهدبنویسدیا پخش کند؟ اگرپرسش این بود که « آیا هرکسی میتواند خودش را داکتر بنامد؟» پاسخ دادن به آن دشوار نبود : البته که نه ! برای داکتر شدن دانش ، آموزش وتجربه لازم است ، اگرنه بیمار عمر درازی نخواهد داشت. هرحرفهء دیگری هم به دانش ،آموزش وتجربه نیاز دارد. اگر ساختمانی چند طبقه را معماری بی تجربه بنا کند ، ساختمان حتماً دیریا زود فروخواهد ریخت . یك مثال دیگر : آیامیل دارید درهواپیمایی سوارشوید که پیلوت آن هرگز آموزش ندیده باشد؟

خبرنگاری چطور؟ ظاهراًبسیاری فکرمیکنندهرکسی میتواند بدون آموزش یا دانش تخصصی به کارخبرنگاری بپردازد . آیااین فکر درست است ؟ ما خبرنگاران درگیرکاری هستیم که به بلوغ فکری و احساس مسوولیت نیاز دارد . درست مانند داکتر یا پیلوت کار نیازموده ، خبرنگاری هم که هرچه دلش میخواهد بنویسد ، میتواند آسیب بسیار به بار بیآورد . چنین خبرنگاری میتواند حیثیت فرد بیگناهی را به باد بدهد . یا با پخش دروغ یا اطلاعات نادرست خشونت یا آشوب به پاکند، وچه بسا باعث شود که عده ای جانشان را از دست بدهند . خبرنگاران درشکل دادن به افکار عمومی نقش دارند . مردم برای گفته های آنان اهمیت قائلند . در نتیجه خبرنگاران باید با حرفه خود آشنایی داشته باشند تا با رفتار غیرحرفه ای به کسی صدمه نزنند . میشود گفت خبرنگار حرفه ای کسی است که مانند صاحبان حرفه های دیگر (مثلاً پزشکان و مهندسان) ازضوابط حرفه ای پیروی کند .

افراد از راههای مختلفی به حرفهء خبرنگاری وارد میشوند . دربرخی کشورها مقررات خاصی وجود ندارد و دست کم رسماً عنوان ‹خبرنگار› در انحصار کسانی نیست که آموزش یاتجربهء خاصی داشته باشند ؛ اما درعمل مسؤولان رسانه ها به دنبال کسانی هستند که بتوانند بنویسند ، یا درجلومیکروفن یا دوربین ظاهر شوند وازمسایل روز باخبر باشند ؛ حتی چنین افرادی هم معمولاً از کارآموزی ، بادرآمد پایین ، آغاز میکنند وغالباً تا دوسال دراین مرحله میمانند . کسانی که میخواهند به حرفهء خبرنگاری وارد شوند ، چه بسا پس از پایان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحصیل دانشگاهی دریك رشتهء دیگر ، برای آموزش تخصص خبرنگاری دوباره به دانشگاه بروند . دربرخی کشـــور ها برای ورود به حــــرفهء خبـــرنگاری محدودیت هایی مانـــند گزینش و گذراندن دوره های آموزشی خاص وجـود دارد که عالباً تـــوسط دولت ایجاد شـده اند. حتی پس از طی این مـــراحل هم ممکن است لازم باشد فـــرد مجوزی دریافت کند تا بتواند به کار خبرنگاری بپردازد. این مجوز را ممکن است اتحادیه خبرنگاران ، یا یك نهاد دولتی صـــادر کند، و ممکن است لازم باشد که اعتبار آن به طـور منظم تمدید شود.

کار خبر نگار چیست؟

به عقیدهء بنیانگذار بی بی سی ، جان ریث، وظایف اصـــلی این ســـازمان عبـــارت بـود از: آگاهی، آموزشی ،و سرگـــــرمی. امــروزهم کار بیشتر خبـــــرنگاران همین است ، چـــه در روزنامه ، چه در رادیو یا تلویزیون و چه در اینترنت. اطـــلاعات دقیق به مردم کمك میکند تا در مورد آنچه که در کشـــــور شان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند. مردم میتوانند با استفاده از رسانه ها ، مهارت ها و دانش خود را افزایش بدهند.سرگرمی هم، به ویژه در اروپا و امـــریکا ، بخش بزرگی از فعالیت رســـــانه هاست. البته ، مطلب یا برنامهء سرگرم کننده ای که با دقت تهیه شده باشد، میتواند اطـلاع رسان و آموزنده هم باشد.

خبــــرنگار ممـــکن است در یك روز معمولی کار خـود در یك ، چنـــــد، یا تمام فعالیت های زیر اشتراک کند:

* حضـــــور در صحنهء وقوع خبریا برنامهء از پیش تعیین شده.
* گـــــردآوری وپـــژوهش در بارهء اطــــلاعات و نظـــــرات تحـقیـــق در بارهء اخبــــــار.
* انتخاب مهم ترین و دقیـــق تـــرین اطلاعات.
* تهیه و عرضـــهء مطلب گرد آوری شده به اشکال مختلف ، مانند گزارش، مصاحبه ، مقاله، یا تفسیر.
* اظهار نظر در بارهء رویدادها.
* درخـــــواست مطلب از خبـــــر نگاران دیگر.
* بــــــررسی و ویــــراستاری مطالب دیگران.

اطـــــلاعات دقیق به مردم کمك میکند تا در مورد آنچه در کشـــورشان و در جهان میگذرد تصمیم بگیرند :

خبــــرنگاران معمولاً مقـــدار زیادی اطـــلاعات را پـــــردازش میکنند و به شکلی درمی آورندکه بـــرای عُـــدهء

بقیه صفحه ۵۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسینما دهنر مُخینه

داکتر عبدالواحد نظری

دنولسمي پیړی په دوهمه څلرمه کې زیات شمیر مخترعانو خپل هاند او هڅي دعکاسي هنر کشف ته وقف کړي اوله همدغه لارې یې دسینما تاریخ د زیږندي څخه مخکې دوره کې، دثبت دتخنیک اود خوځنده تصویرونو دوراندي کولو په برخه کې زیات شمیر لاسته راوړني دڅیړونکو او مینه والو په واک کې ورکړي. په لومړیو پړاوونوکي ددي موضوع څخه دعکاسي لپاره دزمان له مخې ډیر اوږد وخت په کار و. دعکاسي حساسو موادو پرمختګ او دکامرې دلنزونو کارونه، دنور ورکولو دمودی واټن په ورو ورو راکم کړ، ترهغه خایه چې په ۱۸۷۰م لسیزه کې بشر بریالي شو تر څودیوعکس اخستل دیوي ثانیي څخه په نسبتاً لږ وخت کې چمتوکړي. اوس دیوي خوځندی موضوع څخه دتصویر اخستني شونتیا لپاره دسینما ننداري ته وراندي کیږي او په ننداره کې یې په پوره توګه تر لاسه سوي وه.

په پیل کې هنر وایم که صنعت یوازي په دي خا طرمنخته را نغي چې دبشرهیله وه په دا سي حال کې لکه مخکې چې موویل عکاسيَ منځته راغلي وه، نو ددي فن پوهانو کو شش کاوه چې داعکسونه خوځنده کړي اود انسان دسترګو دهغه خاصیت څخه په ګټه چې تر یوه وخته تصویر ساتي لپاره یې ر از راز تجربې تر سره کولي یا دحرکت مختلف انځورونه به یې په لاس رسمول او یا دا سي وسایل جوړ کړل چې تر یوه حده دا احساس ولیدونکي ته پیدا کاوه چې یو څه په حرکت کې ووینې...نوموړو انځورونو په چټکي سره یو په بل پسې دڅو ورو پنجرو او یا یو شمیر هندارو په مرسته دحرکت بنې ښودلي، ځیني وختونه به دغه انځورونه دیوي دایرې په بڼه د صفحي په مخ په ترتیب راتلل او یا به د منظم پټې په څیر په پرله پسې توګه دیوي استوانه ای سطحي په خوا او شا څرخیده. څرنګه چې په دغه سیستم که یوازې له کم شمیر انځورونو څخه ګټه اخستل کیده، نو څکه نننداري ته وراندي شوي حرکتونه په طبیعي توګه ډیر ساده او تکراري وه. دهغه ابزارو او سامان آلاتو لپاره چې دنوموړي طریقي په مرسته یې دحرکت شونتیا رامنځ ته کړه ډول ډول او پیچلي وسیلي لکه (زویتروپ) (Zoetrope) (پراکسینوسکوپ) (Praxinoscope) او (استروبو سکوپ) (Stroboscope) او نور د جادویي فانوس سره چې یوازې یو انځور به یې دپردې پر مخه په تیاره کوټه کې ښکاره کاوه یو ځای سول او دخوځنده تصویرونو ابتدایي شکل یې جوړ کړ.

ددي تولوسره ډیر داسي مخترعین بې له دې چې و خوځنده تصویرونو ته لاره پیدا کړي دسینما په منځته راتلوکي ډیره مهمه ونډه لوبولي ده.

په ۱۸۷۸م کال کې ادوارد ما یبریج (EdwardMuybridge) دڅلورویشتو کا مرو یو تر بل تر څنګ د ایښودلو په نتیجه کې چې دیوه ځغلنده آس تصویرونه واخستل. په۱۸۸۲کال کې یو ځناور پیژندونکي فرا نسوي ژول مار تین دمایبریج څخه په الهام اخستلو دا سي یوه وسیله چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

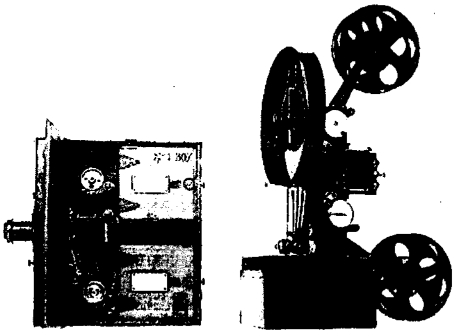

دعکاسـي دتوپـك پــه نامــه یادیـده د حیواناتو د حرکت دمطالعي په خا طر جوړه کړه، دا وسیله چې تو پك ته ورتــه وه، پـه یـوه ثانیـه کـي دوولس عکسونه دیوي ښیښه یي گردي ورقي پر مخ چي په تو پك کي تاویدل ا خستل. همـدا راز ایتـین مـاري(Etienne Marey) لومړي سړي وو چي دحرکت دا خستلو په خا طر ددا سي مـوادو څخـه گټـه وا خستل چـي دکتوور وه. که څه هم دده مقصد دا نه و چې هغه پر پرده ښکاره کړي بلکه دحرکـت مطالعـه وه، خـو دده دا کـار دنورو مخترعا نو دالهام سبب سو.

بـلا خره دنولسمي پیړی په ورستیو کلنو کـي پـه مختلفوصنعتي هیوادوکي دپخوا نیو تجربو پر بنیاد یو په بل پسي خپلي کامري او پرو جکتورونه چي خوځنده تصویرونه یي ښکاره کول ،ثبت او ننداریته وراندي کول. ددي کار عمده ونده ادیسون او دیکسون (Adeison and Dickson) په متحده ایالاتو او دلو میر وروڼو ته په فرا نسه کي ور په برخه سو. څکه په امریکا کي ادیسون خپل فونو گراف (Fonograph)کـي د ږغ ثبتـول تـر سره کړی وو او غوښتل یې چې تصویرهم ور سره یو ځای کړي. ده د تصویرد ښودلو په خاطرد یوه مار پیچه استواني با ندي تجربه کول چې وروسته د جورج ایستمن (Eastman) چې خپل سلو لو یېدي پټۍ یي بازارته عرضه کړي وه، په استفادی سره خپله کامره دکینتوسکوپ په نامه جوړه کړه،چې ترشپږو سوو تصویرونو پوري یي ثبتول، ولي دده کینتوسکوپ (Kinetoscope)یوازي یو کس په یوه وخت کي لیدلای سوای. چې دیوه سوري څخه به لیدل کیدي.

ددغـو سیستمو څخـه یو هم دماکس او امیل سکلا دا نوو سکي (Max and Emile skladano wsk) و، چې په هغه کي ددوو پټیو څخه استفاده کیده چې یو ځای به یي حرکت کاوه.

دسینما او فلم ننداره په ننني ډول د ادیسون (Tomas Adeison) دنظریاتو او لو میر د وروڼو چې د اخستل سویو تصویرونو پټی یي دجادویي فانوس په ذریعه پر پرده ښکاره کیده په

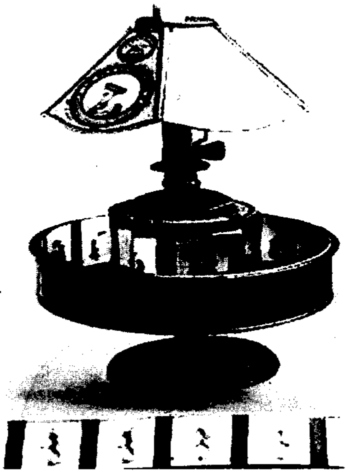

پایله کي وزیږ یدی.

اګوست او لویي لومیر (Lumiere Brothers) چې خپله د عکاسي دیوي فابریکي خاوندان وه او د پلاره ورته پاته وه دخپلي لومړنی دستگاه د سینما تو گراف (Cinematographe)په نوم ونومول هغه نوم چي تر اوسه دخوځنده تصویرونو دننداري په نامه مشهوردی. لومړنی ننداره د دلومیر د وروڼو دفلمونو په ۱۸۹۵م کال ددسمبر په ۲۸ مه په پاریس کي پیل سوه. دالو مړني فلمونه لنډ مستند فلمونه وه.

د شلمی پیړی په لومړی لسیزه کي موږ ددي شاهدان و چې سینما دیوه صنعت په توگه د نړیوال فني اصولو پر بنیاد دنړي دتفریح په یوه وسیلي تبدیل کیږي. د لومړنیو خوځنده تصویرونو په اخستو کي،کا مري یو ثابت موقعیت او یو اجمالي لید وصحني ته ورته وال درلود ولي په تدریج سره د صحني دمختلفو زاویو څخه فلم واخستل شو، شاټونه اوږده سول. دي تکنیك د دراما تیك بیان لپاره دلوبغاړیو په وسیله لاره هواره کړل سوه.

دادیسون او لو میر د وروڼو فلمونه ډیر ساده وه او تر یوي دقیقي پوري به یي وخت نیوي، خو کرار کرار دا سي فلمونه جوړ سول چي تر دریو دقیقو پوري رسیدل تر څو چي په ۱۹۰۳هـ ل کال کي د ریل غټه غلا (The Great Train Robber) په نامه فلم چي ۱۳ دقیقي وو په جوړیدو سره دسینما تاریخ دیوه نوي پړاو پرانیست څکه چي دسینمایي بیان خیني مهمي بیلگي لکه موازي مونتاژ، کلوز اپ (Close up) او خاص ډرا ما تیك

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیان در لود..
تیروخت ته په کتوسره، د سینما توګرافي یاتصویر دثبت وسیلي اصولي او علمي تعریف اودهغي ځانګړتیاوي په ساده اولنډه توګه په دي ډول بیانیږي.
چې یوه کامره، په صحنه کې دموضوع له حرکت څخه، دثابتو عکسونو مجموعه دعکاسي حساس فلم، دیوي رڼي (شفاف) پټی پر مخ ثبتوي اودیوه پروجکتور(ننداریزي دستګاه)په واسطه دعکسونو دهمدغي مجموعي غځ شوي تصویر، په تیاره سالون کې دپردي مخته لیږدوي. خو دکامري په دننه کې دراخرګند شوي فلم، حساسیت او سرعت لا یوه ستونزه وه. اوپه همدغه اساس وو چې په ثانیه کې د ۱۶ تصویرونو معادل سرعت د اډیسون اونورو په واسطه داستفادي وړ وګرځیده. دنوموړو تصویرونو دثبت او وړاندي کولو لپاره یوډول دنور په وړاندي حساس فلم د ایستمن له خوا د اډیسون په واک کې ورکړ شو. نوموړي فلم د۳۵ ملي مترو په شاو خوا کې پلن وو.

دا رازفلم د سینما له دراماتیکوامکاناتو نه په ګټه داشونتیا ترلاسه کړه چې لوړ داستانونه او دهغو د عاطفي اغیزو سره یوځای دپردي پرمخ ننداري ته دوړاندي کیدو جوګه شو. د اوږدو فلمونو تولید دعامه ننداري دسترو سالونونو دجوړیدو عامل وګرځید. او دکانسرتونو اوتیاترونو پخوانی سالونونو دفلم ښودلو لپاره اماده سول. ..
سینما دشلمي پیړي هغه‌زیږنده وه چې ډیر ژر یې د او و م هنرنوم وګاټه نه یوازي چې نوم یې ترلاسه کړ بلکه ټوله نور هنرونه لکه ادبیات، مجسمه جوړول، تیاتر، موزیک، رسامي، مهندسي او رقص یې په خپل خدمت کې وګمارل اودعصري تخنیك دانکشافاتو څخه په ګټه اخستو یې په ډیر لږ وخت کې دپرګنو په زړونو کې خانته ځای پیدا کړ او دنوي عصر په لوړ، په زړه پوري، اغیز من هنر او فن بدل سو. د دنیا په ګوډ ګوډ کې، سینما ګاني جوړي سوي، دفلم جوړولوستدیوګاني، اودزده کړي او ترینګ مرکزونه جوړ سول، ډیرو مینه والو دخپل بخت ازما یلو په خا طر دي نوي هنر ته مخه وکړه او په ډیر لږ وخت کې یې خپله ځانګړي ژبه پیدا کړه، سینمایي وسایلو وده وکړه .ددي هنردلا تنوع په خاطرنوي ابعاد اوپردي پیدا کړي.(۱)

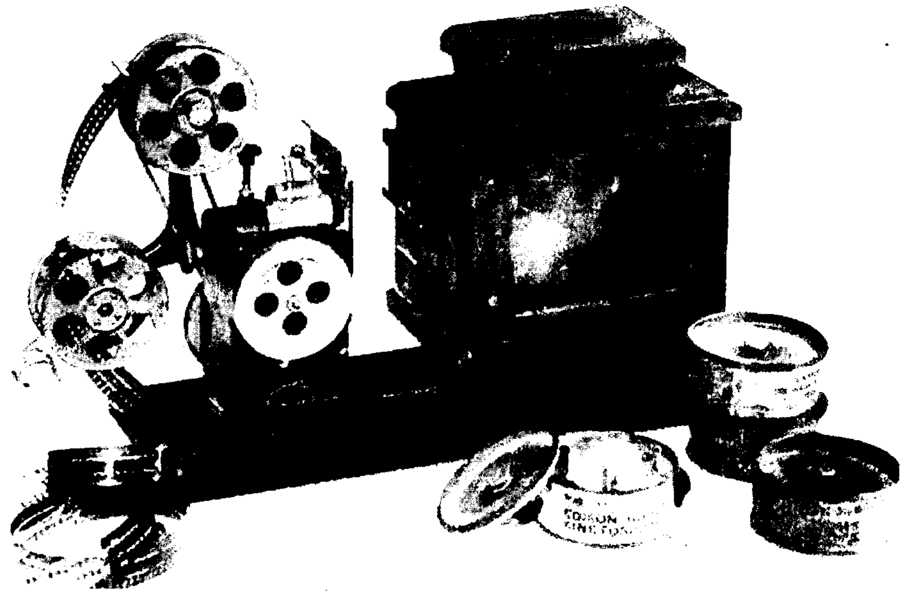

.او په افغانستان کې د سینما تاریخ د امیرامان الله خان دواکمنې د ۱۹۲۲، ۱۹۲۵ میلادي کلونو یاني له اروپا څخه هیواد ته د دوی د سفرد را وروسته وخت سره تړاو لري. په همدغو کلونوکي لومړی‌بې غږه فلم دپغمان په سلطنتي باغ او دکابل دعسکري کلوپ کې د درباریانو او یوځې افسرا خپله شاه امان الله خان او علامه محمود طرزي د افغا نستان د ژورنالیزم پلارهم ګډون کوي .
د (عشق او دوستي) فلم د رشید لطیفي چې هغه وخت دپو هني ننداري مسوول و. د نشاط ملك خیل اونورو دتیاتر دلوبغاړو په مرسته لکه عبدالرحمن بینا، احمدضیاراتب زاد، نورمحمد افغان په ۱۳۲۵هـ.ل کال کې دلاهور ښار دفلم جوړوني دیوي کمپني په مرسته (هما فلم) کې پاي ته ورسوه. دافلم ددي په خاطر لاهور ته یووړل شو چې دیوي خوا دفلم جوړولو تخنیکي وسایل او مسلکي پرسونل دلته نه وو او بل هلته ښځینه لوبغاړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساني موندل کيدي او په کابل کي داکار گران اونامکن و. په نوموړي فلم کي نشاط ملک خيل دشاعر په رول کي عبدالرحمن بينا ديوه نظامي کپتان او يوپيښورۍ نجلۍ (زيب قريشي) دمريم په رول کې راڅرگنديدل. او ډايرکټ چاري يې د(هرالد لونيس) په غاړه وي. دغه فلم د سينما په تاريخ کې په افغانستان کې لومړنى فلم وو، چې دري څلويښت دقيقي وخت يې ډيردي پر مخ نيوی او دهغه وخت سينما کابل او دولايتونو په نورو سينما گانوکې ننداري ته وړاندي شو. کولاي شو چې دغه فلم دفلم جوړوني لومړنى هسته او دراتلونکو ځوانو او استعداد لرونکو فلم جوړونکو دلاري څراغ وگڼو. او هم دمرحوم لطيفي او بيا په ځانگړي توگه دنشاط ملک خيل زحمتونه چې نوموړي فلم يې په خپله شخصي سرمايه او څه ناڅه دنورو په مرسته جوړکړ په قدر سره وستايو .(دا فلم کله چې زه دافغان فلم دريا ست چاري را تر غاړي وي ديو ه چا څخه، چې ډير پيسو ته اړ وو او د نشاط ملک خيل دکورنۍ څخه و، دپيسو مقابل کي تر لا سه).

دا لومړنى افغاني فلم تر ډيره تياتري جوړښت لري او لکه څنگه چې دنامه څخه يې پيدا ده دعشق او دو ستي پر بنياد جوړ شويدی، خو دجوړښت له خوا ډير ساده او کليشه يې دی، دوه دو ستا ن چي يو يې شا عر او بل يې کپتان دی او دواړه ديوي انجلۍ سره مينه لري، خو انجلۍ خپله بيا دشا عر سره مينه لري، شا عر کله چې دخپل ملگري له خوا مجبوريږي چې دهمدي انجلۍ لپاره مرکه وکړي دخپل ملگرتوب په پاس غواړي چې د نجلۍ تو جه دخپل ملگري وخوا ته واړوي ....

فلم لکه دا کثرو هندي فلمونو په شان ميلو دراماتيک جوړښت لري او په ساز او آواز پيل کيږي او دفلم په اوږدو کي هم دا ساز او آواز ځاى کړى شوی دی. خو دخو شحا لي ځاى دلته دی چي د لومړنى افغاني فلم لپاره افغاني سندري چي د(استاد بريښنا) له خواکمپوز سوي دي، چي دفلم د ښکلا نقطي

(١ تاريخ سينما مولف ديويد يوردول اوکرستين تامسون)

هم همدا سندري دي. دشاتو نوکمپوزيشن په ښه وجه ترسره سوي دي او ځينې شاتونه پر سپکتيو او عمق هم لري.

فلم ديوه لومړني فلم په صفت تر ډيره حده دمنظمو او حساب شوو شاتونو در لودو نکی دي. چې دا کار تر ډيره حده دگمنامه ډا يرکټر هرالد لو نيس دکار ښه بيلگه ده.

داچې دغه فلم زړونو ته لاره وموندله، که نه؟ دفلم پرجوړښت او نيمگړتياوو څه ليکل، چي له نن څخه٦٣ کاله مخکې دهيواد اوضاع اوحالت او دوخت دلازمو فني او تخنيکي شونتياوو او ذهني، فرهنگي شرايطو په نظرکې نيولو سره بايد هغه له پامه ونه باسو. فلم بايد يادو شوو شرايطو ته په پام سره وڅيړو. په هرصورت دغه نوي بنسټ لکه څرنگه چي هيله وه او غوښتنه تري کيده، په خواشيني سره پراختيا ونه موندل، اوبل ځوک هم دفلم دتوليد په برخه کي لاس په کار نشو.

دولت هم (دفلم جوړوني) دغه دلگښت نه ډک هنر سره هومره مينه او علاقه ونه ښودل، له همدي امله خلکو د ايراني، هندي او امريکايي فلمونو ته

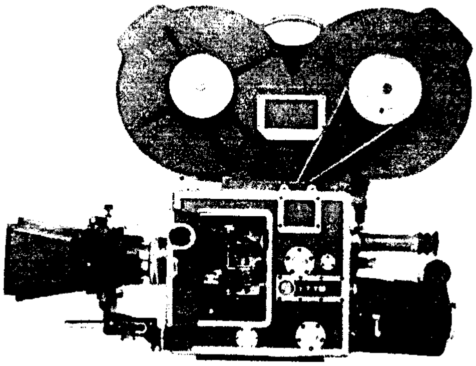

مخه کړه. نوموړي فلمونه دليدونکو له خوا لومړی د ښار په يواځني سينما يا ني دکابل سينما کي کتل کيده، بيا وروسته د بهزاد سينما چي په باغ نواب کي يي موقعيت درلود او د پامير سينماته دفلم دنندارې لپاره تلل.

دغه فلمونه د اطلاعاتو او کلتور وزارت دپوهني ننداري رياست دفلم دتوريد دعمومي مديريت لخوا له بهر څخه دکرايي په بڼه هيواد ته واريديدل، ترڅوچي دوخت په تيريدو سره د (فيض محمد خيرزاده) په نوم يو روڼ آندي او منور شخص چې لوړي زده کړي يي په امريکا کي پاي ته رسولي وي، دښکلو هنرونو په نامه ديوي موسسي بنياد کښيښود او دنورو هنري اوتعليمي پروگرامونو تر څنگ د (مانند عقاب) ١٣٤٣ هـ.ل په نوم فلم دجوړيدو په فکرکي شو. ده د فلم سناريو وليکله اود ډايرکټ او پر وديوس دنده هم دده په غاړه وه. دفلم اخستو چاري يي(محمداسحق ستارزاده) ترسره کړي. په نوموړي فلم کي د ظاهر هويدا نه پرته، چي دفلم په يوه صحنه را څر گنديږي، يوه کوچنۍ نجلۍ دناجيه په نامه په مرکزي رو ل کي برخه اخستي ده .

پاتې ٣٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

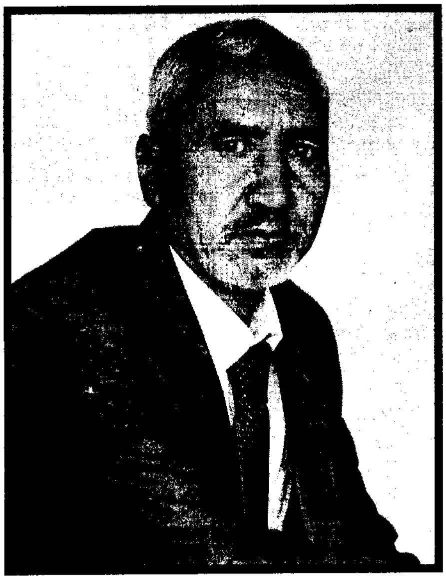

اهمیت طراحی و دیزاین

عزیزه احمد زی

نقش صحنه آرایی و دکور دربرجسته گی ، جلوه و جلایش استیژ در دیدهء بیننده مهم وتأثیر انگیزا است . به هم آمیختن رنگ ها تو سط طراح ، تنظیم و جابه جا سازی کپشن ها وصحنه آرایی باآذین توسط هنر گرافیک نقش بساعمده در نمایشات تیاتر، نشرات تلویزیون وسینما می داشته باشد.

دراین صفحهء مجلهء آوازصحبتی با آقای شیرمحمد ترابی مدیر عمومی ادارهء آرت وگرافیک تلویزیون ملی داریم و در مورد دکوریشن برنامه ها که امید مورد علاقه قرارگیرد:

آقای ترابی یکی از اولین فارغان پوهنحئی هنرهای پوهنتون کابل است وی درسال ۱۳۵۸ شامل کار در ادارهء آرت وگرافیک شد و ازهمان آوان تا امروز به صدها اثردکوری درآرشیف تلویزیون دارد .

آقای ترابی در مورد ادارهء آرت وگرافیک چنین معلومات ارایه نمود.

ادارهء آرت وگرافیک از ابتدای نشرات تلویزیون ایجاد شده و بنیان گذار آن آقای « نبی اله هنرمل » می باشد.شعبات گرافیک ، دیزاین ، مکیاژ و نجار خانه در هماهنگی با نشرات برنامه های تلویزیونی اجرای و ظایف می نمایند.

پرسش - لطف نموده در مورد ارزشمندی دکور در برنامه های تلویزیون نظرتان را بگویید؟

پاسخ - دکورباصحنه آرایی در تلویزیون ، یکی از وجوه بصری مهم و اثر گذار دربیان هنر های دیداری محسوب می شود . که نمی توان به ساده گی از آن گذشت در طراحی و دکور تحلیل همه جانبه و تفاهم با کار گردان برنامه ها و هویت فرهنگی کشور باید در نظر گرفت هرگاه نمایش بدون دکور و طراحی ثبت شود تاثیر کمتر خواهد داشت برای بینند زمانی که اتاق بدون دکور و چهاردیواریاشد طبعا" خوش آیند نیست . پس درهر برنامه و نمایش دیزاین جزمهم و اساسی را تشکیل می دهد .

پرسش - فن آوری جدید چقدر درکارهای تان سهولت به بار آورده؟

پاسخ - صحنه آرایی اکنون آنقدرپیشرفت کرده که عمل دراماتیک و تمثیل را قوی تر و بهترجلوه می دهد . به کمک اختراعات جدید و صحنه آرایی جدید توسط کمپیوتر و سیستم جدید دیجیتال ، صحنه را به طور دقیق تر برجسته و تصاویر گوناگون عقب صحنه را روشنتر نشان می دهد . وباکار برد برق و نورافگن ها برای تغییر صحنه ها نیز کمک موثر در استیژدارد که بیننده را مشغول و محو تماشا و نمایش می نماید.

پرسش - تاکنون در صحنه آرایی ودیزاین فلم های سینمایی سهم گرفته اید؟

پاسخ - بلی دردوفلم سینمایی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفت دکوریشن و ارت دایرکتر سهم داشته ام؛ یکی فلم فرانسوی به نام « صلح را دوست دارم » و دوم فلم جاپانی « ستاره سرباز » و حال مصروف تهیه دکوربعضی صحنه های فلم افغانی « مولانا» که دربرگیرنده زنده گی نامه مولاناجلال الدین محمد بلخی است می باشم .

پرسش - درمورد صحنه ارایی بزرگداشت از مناسبت های مختلف برنامه های عیدی نوروزی ارزش دکور و طراحی چقدر مهم است؟

پاسخ - در قسمت دیکور و طراحی برنامه های فوق العاده تلویزیونی کار هایی را به شکل ظریفانه با هم بافت میدهیم چه از نگاه مخلوط رنگها و طراحی ان وچه از نگاه نجاری،حکاکی و استفاده ازتکه های کاج وکاغذ های زر ورق دار که نور های رنگا رنگ را جذب و انعکاس زیبا وجلوه گر می داشته باشد تهیه می نمایم تا برنامه جذابیت خاص را ازخود نشان دهد.

پرسش - پیشنهاد تان به خاطر بهبود ورونق وجذابیت دیکور درتلویزیون چیست؟

پاسخ - پیشنهاد من در قسمت نو آوری دکور های جدید این است که فن آوری معاصر با توجه به خواستهای زمان و بادرنظر گرفتن فرهنگ مردم باید تا دکورهای خود را با زمان تطابق دهیم واین خیلی موثر خواهد بود . امیدارم تا درآیندهء نزدیک به همچو دکورها دسترسی پیداکنیم .

یکی ازمهم ترین عوامل ساختاری که تاثیر بیشتر حضور شخصیت ها می شود دکور و لباس است در مورد ، آقای رفیق ایاز کارمند مجرب و فعال ادارهء ارت و گرافیک میگوید:

لباس یکی از عوامل موفقیت و پر بیننده شدن ، تیاتر ، فلم و نمایش محسوب می شود .

بیننده به هرنوع پوشش به ویژه در فلم های تاریخي ، اهمیت زیادی میٔ دهد . نمایش تیاتر «میرویس خان نیکه » به اساس نوشته استاد مستعد مرحوم «عبدالغفور برشنا» دایرکت گردید.

از همان آغازتحقیقات و سیعی را در بارهء آثار تاریخی آغاز کردم مخصوصا" ازآثار و نقاشی استادمرحوم برشنا دیدن کردم . با کمی تفاوت نمونه لباس را آماده و به دسترس هنرمندان تیاتر میرویس نیکه گذاشتم.

وی درمورد دکور گفت که براساس اندازه و محاسبه تهیه و ترتیب می گردد . زمانی که دکور نصب شد سپس دیزاین به اشکال گوناگون صورت می گیرد.

پرسش - لطف نموده در مورد کار برد رنگها، نور و اهمیت آن در دکور و دیزاین روشنی اندازید؟

پاسخ - در نمایش ها کار برد رنگ مر بوط به خواست کارگردان است اگر نمایش های و هنرمندان برجسته تر و روشنتر نمایان

گردد، در دیزاین از رنگ های سفید کریمی ، آبی روشن کار گرفته می شود و رنگ های تاریک اکترا" در نمایش های تاریخی به کار گرفته می شود به همین ترتیب استفاده از نور با لایت های رنگا رنگ هم نقش عمده یی را دارند.

اصلا" دکور ودیزاین به روحیه برنامه تهیه می گردد، کارگردان موضوع برنامه را با ما در میان می گذارد وسپس ادارهء ما دکور را تهیه می نمایند.

پرسش - آیا آرشیفی برای نگهداری لباس و دیزاین دارید؟

پاسخ - باتأسف که آرشیفی وجود ندارد.

لباس هایی که برای تیاتر میرویس نیکه ، مولانا و به ده ها قسم لباس و دیزاین آماده گردیده در تحویل خانه یی که امکان سالم ماندن آنها کمتر است ، نگهداری می شود.

پرسش - برای بهتر شدن کیفیت کار چه نظر دارید؟

پاسخ - اشخاص مجرب و دانسته را به کارگماریدن واز فکر و اندیشه ظریفانهء آنها استفاده کردن ضروری است. تشکر و جهان سپاس از شما.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلټنې برخه

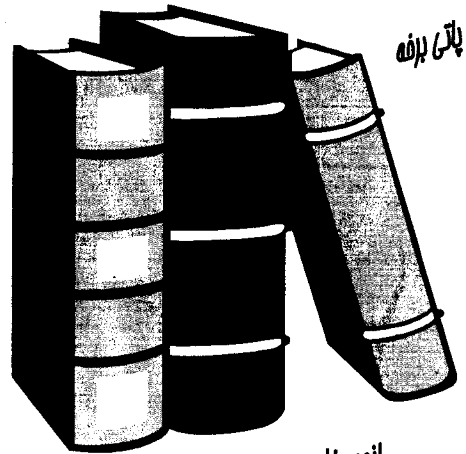

کتاب او فرهنګ

انور وفا «سمندر»

خیال:

«هرڅوک هومره حقیقت ترلاسه کوي، او مومي، چې د لاسته راوړلو له پاره یې ځان چمتو کړی وي. د فرد له ظرفیت څخه زیات څــه د هغه د ذهن له کندولي ځاځي او وینځل کیـــــږي» هارولد کلمپ

خیال د انسان د پوهې د الوت بې پولو قلمرو دی. خیال د هستۍ له پولو اوړي، نیستۍ تجربه کوي، او انسان د زمان او مکان له منګولو ازادوي. خیال د فردي ازادۍ اصلي ډګر دی. په خیال کې نه لیدلې ایتوپیا تجربه کولای شو. د واقعیت ټول فصل له خیال څخه راوتې. فرد پرته له خیال هیڅ نه لري. په خیال کې د شعور او پوهې ټولې پولې، دیوالونه، د اور سیندونه، او لوړې ژورې شکل او خاصیت له لاسه ورکوي. په خیال کې موږ هیڅ پوله نشي تم کولای. زه یم خو خیال مې له ماشومتوبه ویده کـــړی. ما به چې خوبونه موندل مور به ویالې ته لیږلم. او ویالې به یوازې شوږسسس...کاوه. له هغې وروسته بې ښوونځي ته ولیږلم، مکتبي شوم! او کتاب مې مسلک شو. کتابونه مې ولوستل او ولیکل خو ځان مې پوره ونه لیده. ځېل کتابتون مې په کتابونو ډک دی. رسنۍ هره ورځ نوي او نوي کتابونه معرفي کوي. کتابونه او دا فرهنګ چې څومره غواړې شته او لا ډیر دی! خو زه یې لیک. څه شی لیکم چې له لیک او تورو بهر پاتې کیږي. ښایي دا کومه بې شکله هندسه وي، ښایي زه د کوم بې شکله کلام په راژباړلو اخته وم! ښایي خواب په خپل خیال کې وموم. دا هغه یوازینۍ شیبه ده چې خیال پیلولای شم.

نن موږ له دې ننګونې سره مخ یو چې څرنګه خپله کمې پرمختیا په کیفي څوا ک واړو.

موږ په خپل کمي ظرفیت(اجازه راکړئ چې، ذهني حسي، عاطفي...په کمي ظرفیت یادې کړم)کیفي ظرفیت ته څه ډول لاره ورکـــــــړو، ښایي خیـــــال!

«په نــــــړۍ کې یوازې یو شی شته، خیال! حقیقت په ټینګه توګه په شعور پورې تړلی دی، نه په بهرنیو پیښو پورې.

بشر په هغه څه اوړي چې تصور کولای یې شي!

په واقعیت کې د ځمکې ستوری د یوه ژوندي موجود په څیر خوري، څښي او ساه را کاږي.

موږ په یوه داسې نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لویه برخه یې حتا موږ ته د تصور وړ نه ده!

موږ یوازې په سلو کې یوه برخه وینو. د خیال ډیوه به ولګو، ځکه چې په سلو کې ۹۹ ټاره هستۍ کې ژوند کوا!»

موږ ادبي تاریخ لرو، موږ عرفان او معنویت لرو، شمس او رحمان بابا لرو. او هغوی ژوندۍ وینا لا اوس هم موږ ته د خیال کوڅې روښانوي.

«وینا له ځان سره کولای شم، یا هغه چا

(c) ketabton.com: The Digital Library

ســــــــره چې ځان په کې ووينم، وينا کوم»شمس

تمدنونه راټوکيږي، ځوانيږي، زړيږي، مري او انسان لا ځان ليکي.

نو د ا د کتابونو فصل دې مبارک وي چې خو لا مو–هسې چې اړتيا ورته لرو–د خيال فانوس نه دی رڼا کړی!

انسان فـــرهنګي موجود دی. انسان ژبور دی. انسان تمدن پنځوي. انسان ځمکه، ژوي، سيندونه، سمندرونه، ستوري، سپوږمۍ، ايل کوي. انسان پر هرڅه د خپلې فتحې بيرغ ودروي. انسان تمدني فاتح دی، خو زموږ برې، زموږ پرمختګ، زموږ د ستورو او سمندرونو جګړه، زموږ له خوا د فضا کلابندول څومره موږ ته سوله، ډاډ، امن، او فطري لذت را کوي؟

انسان د ځمکې پر لويشت لويشت فصلونو، غرونو، سيندونو، ځنګلونو، او د ځمکې له پاسه يا دننه بالفعله او بالقوه شتمنيو خپل نوم ليکلی. همدا زموږ بشري فرهنګ دی، خو لا په سلو کې ۹۹تياره واقعيت په مخ کې دی. موږ يوازې د نړۍ يوه سلمه ليدلې! په دې ۹۹سلنه تياره کې به زموږ بشري علوم څومره قد باسي؟!

له حواسو د خيال په لور کډه کول:

بيا د يادولو وړ ده چې موږ په يوه داسې نړۍ کې ژوند کو چې تر ټولو لويه برخه يې حتا موږ ته د تصور وړ نه دی.»

بشر خپلې فزيکي وينې را ايسار کړې. بشر يوازې د سترګو، غوږو، خولې او نورو ښکاره حواسو له لارې پوهه او خبرتيا مني. نننی انسان هغه څه مني چې په سترګو او نورو حواسو کې يې ځايږي. انسان خپل لرغوني خوب ورک کړی. انسان خوب خيال ګڼي، خيال پوچ خرافات او چې ډير يې خوبونه او خيالونه په غير کې کيښکاږي، نو روانشناس ډاکټر ته ورځي او ځان په مخدرو داروګانو د خوبونو او خيالونو له بې‌شکله او بې‌حجمه هندسو راوباسي.

زموږ تمدن يو مادي تمدن دی. فرهنګ مو هم مادي–ذهني دی. او له همدې هندسي چاپيرياله پرته بل رښتيا نه وينو. موږ ځانونه نيم پرانيستلي. موږ خپله نيمه برخه ژوند کو. موږ نيم ژوندي يو. شپه، خيال، خوب د خوبونو تجربې نه منو او ځکه ژوند نيم په نيمه بايلو. بشر يعني هغه ژوندي چې خپل نيم ژوند کوي!

ضد ماده يا Anti material

موږ د معلوماتي پوهو په ديوالونو کې پټ شوي يو، خو هنداري هره ورځ زموږ څيرې زړې، سپيرې او مرګ ته نيږدې را پيژني. راشئ وګورئ ددې مادي–تمدني دبدبې ها خوا څه شته؟

نوی فزيک د مادي په وړاندې د ضد مادي نظريه را پورته کوي. په مادي اتومونو کې هغه الکترون چې ماده يې رامينځ ته کړې او د هستې پرخواوشا را ګرځي، منفي بار لري. او د هغه اتوم په هسته کې چې له پروتون او نيوترون تشکيل شوی، پروتون مثبت بار لري.

خو په ضد ماده کې حالت ددې پر خلاف دی. يعني په ضد ماده کې د الکترون بار مثبت دی چې هغه پوزيترون نوموي. او د پروتون بار بيا د مادي پرخلاف دلته منفي دی.

د فزيک د پوهانو د نظريو له مخې که چيرې د مادې د يوې ذرې له يوې ذرې ضدې مادې سره ټکر پيښ شي، ډيره ستره چاودنه به رامينځ ته شي. چې ټوله هستي به په نيستي واړوي.

ځکه نو موږ په ۹۹سلنه تياره کې لاره وهو! د فزيک د علم له مخې د ضد مادې په جهانونو کې قوانين په بشپړه توګه د مادي نړۍ پرخلاف عمل کوي.يعني که هلته يو څه ټيل وهې د وړاندې تګ پرځای په شټ را ځي. يا که يو څه غورځوې هغه پورته خيژي.

همغسې چې يو فرد زوکړه کوي، لويږي، ځوانيږي، زړيږي او مري! تمدنونه، فرهنګونه، ځيژونه او ځمکه او نور ستوري هم زوکړه، ځواني، زړښت او رژيدل او ورکيدل لري. موږ په يوه ژوندۍ نړۍ کې اوسو.

د فرهنګ سرچينه:

د ځمکې پرمخ ټول بدلـــــــــونونه هغه

پاتی ۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

جاوید فرهاد

جغرافیای یک غزل

بازخوانی چند رویکرد در اندیشهء مولانا

بازخوانی چند رویکرد را در جغرافیای یک غزل "مولانا" با خوانش خود غزل، آغاز میکنیم:

«بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
داغ تو دارد این دلم، جای دگر نمی شود

دیدهء عقل مست تو، چرخهء چرخ پست تو
گوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شود

جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود

خمر من و خمار من، باغ من و بهار من
خواب من و قرار من، بی تو بسر نمی شود

جاه و جلال من تویی، ملکت و مال من تویی
آب زلال من تویی، بی تو بسر نمی شود

گاه سوی وفا روی، گاه سوی جفا روی
آن منی کجا روی، بی تو بسر نمی شود

دل بنهد بسر کنی، تو به کنند بشکنی
این همه خود تو می کنی، بی تو بسر نمی شود

بی تو اگر بسر شدی، زیر جهان زبر شدی
باغ ارم سقر شدی، بی تو بسر نمی شود

گر تو سری قدم شوم، ور تو کفی علم شوم
ور بروی عدم شوم، بی تو بسر نمی شود

خواب مرا ببسته ای، نقش مرا بشسته ای
وز همه ام گسسته ای، بی تو بسر نمی شود

گر تو نباشی یار من، گشت خراب کار من
مونس و غمگسار من، بی تو بسر نمی شود

بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مرده گی خوشم
سر زغم تو چون کشم، بی تو بسر نمی شود

هر چه بگویم ای سند، نیست جدا ز نیک و بد
هم تو بگو به لطف خود، بی تو بسر نمی شود»

(c) ketabton.com: The Digital Library

هنجار شکنی در شعر:

یکی از ویـــژه گی های مهم در شعر مولانا، «هنجار شکنی هنجار مند» از قاعــده های متعارف و شکستانـــدن مرز های دست و پاگیر است. عامل مهم این هنجار شـــکنی (سنت شکنی در شعر) سیلان اندیشهء مواج و جـوشان در ذهن مولاناست.

مـــــولانا به دلیل داشتن اندیشهء باز وگسترهء فکـــری وسیع، قواعد سنتی قافیه و افاعیل عـــروضی را ، ظرف دارای ظرفیت کاربردی برای ریختن اندیشه نمی داند و به همین منظـــور ، اشارهء ژرفی به این مسأله دارد:

«رستم ازین بیت و غـــزل، ای شه وسلطان ازل

مفتعلن مفتعلن ، مفتعلن کشت مــــرا

قافیه و مغلطه را ، گو همه سیلاب ببر

پوست بود، پوست بود، در خـور مغز شعرا»

و یا:

«قافیه اندیشم و دلدار من

گویدم مندیش جز دیدار من»

با استناد بر همین پنـــداشت است که مـــولانا، در پاره یی از موارد - با تعمد- میخـــواهد زولانه های دست و پاگیر قافیه را در یک غـــزل دارای چارچوب هنجارمند بشکند و عنصر موسیقایی را در «ســـرشت کـلام» گسترش بدهد.

ویژه گی دیگـــر مولانا، تکیه بر ذات مـــوسیقی درونی واژه ها و افادهء بار معنایی آنها دربافت زبان است. مثلاً در بیت دوم غزل بالا ، واژه های « مست و پست و دست» و در بیت ســوم واژه های «جوش و نوش و خروش» - افزون بر هم جنس بودن آوایی شان - تناسب موسیقایی عجیبی را در شعر- ایجاد می کنند . این روش به عنوان برجسته ترین رویکرد در شعر مولانا - و در بسیاری از غزلیات دیوان کبیر- قابل رویت است.

عنصر موسیقی در غزل های مولانا ، مولود «جذبه و سماع» عارفانه است؛ گاهی بار این موسیقیت به حدی سیلانیست که در غزل مشهور «بی همگان بسر شود..» با وصف هنجار شکنی مولانا از کاربرد قافیه های متعدد در سراپای یک غزل، «ردیف» جای قافیه را پر می کند و شاعر سر مست از جام اندیشه، غزل را با ردیف پی میگیرد و خلاء قافیه را با هم آوایی و آهنگین بودن و اژه ها پر میکند:

بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود

*** داغ تو دارد این دلم، جای دگـــر نمی شود**

دیدهء عقل مست تو، چرخهء چرخ پست تو

*** گوش طرب به دست تو، بی تو بسر نمی شـود**

جان ز تـــو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند

*** عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود**

با آنـــکه در بیت نخست واژه هـــای «بسر» و «دگر» قافیه اند؛ اما با توجه به اصل رعایت مسألهء قافیه در چارچوب یک غزل، بیت های دیگر، قافیه ندارند و صـــــرف به کاربرد ردیف« بی تو بسر نمی شود» بسنده شده است .

کاربرد واژه های هم معنا:

واژه های هم معنا در این غـزل مولانا (و در بسیاری از غزلهای دیگرش) و جناس های واژگانی در ســـراپای این غزل، خود را می نمایانند مانند: به کارگیری واژه های «جاه و جلال» و «ملــکت و مال» در بیت پنجـــم و «مونس و غمگسار» در بیت دهم.

به کارگیـــری پارادوکس های (تناقض نمایی) لفظی:

پارادوکس Paradox (تناقض نمایی) در لغت ، به مفهوم موضـــوعی است « که در ظاهر ناسازگار و مخالف عقل سلیم است، بی آن که الــــزاماً غلط باشد.»درتعبیر دیگـــــر: پارادوکس عبارت است از آوردن "مفهوم تناقض نمایی که در آغاز درست به نظـــــر می آید."

مولانا با توجه به میزان اثر گذاری اندیشه اش در بسیاری از موارد، از روش ایجاد پارادوکس های لفظی و معنوی استفاده نموده است.

غزل مشهور بی همگان بسر شود...» از شمار آن غزلهایی است که شاعر در برخی از موارد، از این روش هنری در کاربرد «کلمه و کلام» - به فراوانی – کار گرفته است. به گونهء مثال استفاده از واژه های «وفا» و «جفا»

بقیه ٥٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غږ چینه

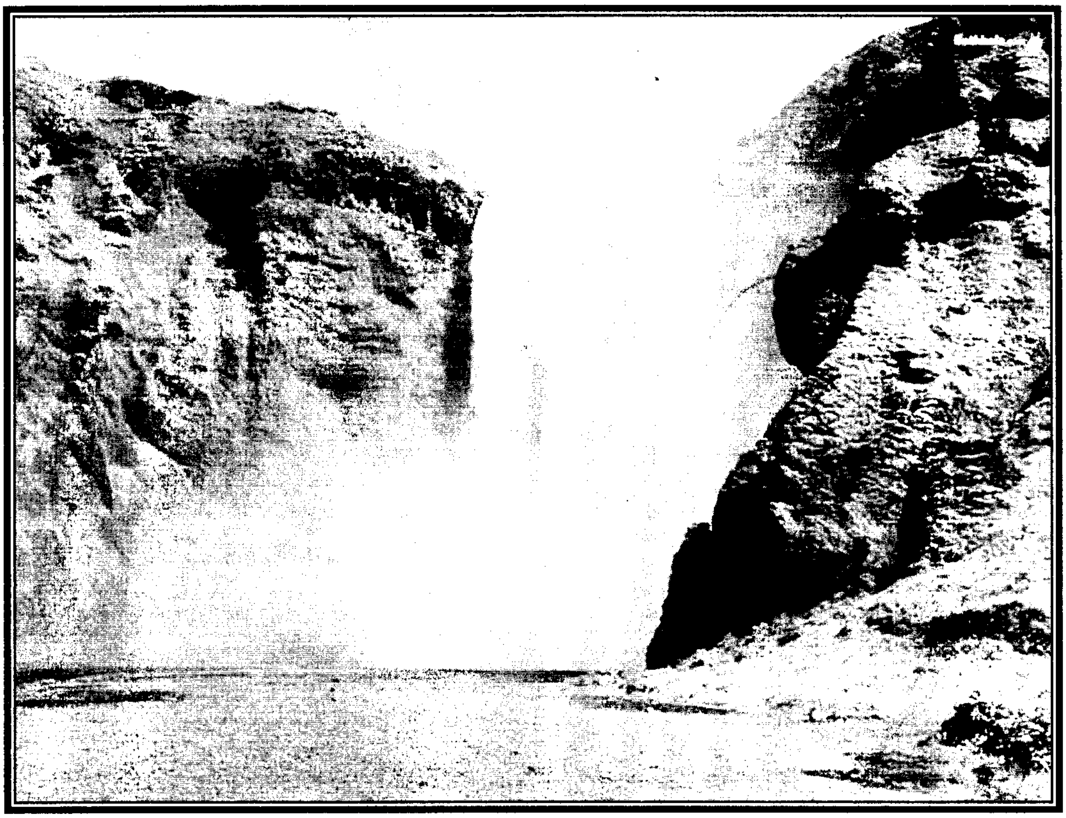

انور وفاسمندر

شعر په یوه مانا ریتم دی، آهنګ دی، هارموني دی، او شعر انډول دی.

که موږ د وني په پاڼو د باد د څپو اوریدلو ته کښینو، نو هغه هم یو شعر را اوروي. خو بې مانا!
که چیرې د مرغه ناري واورو، نو بیا د شعر ځانله کالب اورو خو بې مانا.
ډیر غږونه دي چې ریتم او اهنګ لري، خو مانا نلري یا موږ یې په مانا نه پوهیږو یا موږ تر اوسه نه دي مانا کړي، نو هستي ټوله شاعرانه شوه او زموږ غوږونه بیسواده!
موږ د ماناوالي ژبې شعر اورو، زده کوو او شعر بیا لیکو، خو څه وخت به د باد او سیند، توپان او باران، لمر او سپوږمۍ د غږونو شعر په یوه نوې ټولګه کې انځورو؟
هی هی، د طبیعت هر غږی ژوندی شعر دی. باد شعر دی او توپان ژوندی شعر دی. پسرلني نیاګی او د ورانو زیارتونو وچې وني شعرونه دي. غر او په غره کې ویده ماران او د ګوربت خالي شعرونه دي. دنیا د شعر له جنس څخه جوړه ده او زه له کتاب پرته شعر نه لرم.

***

خمکه د اروا ښوونځی دی. اروا ددې لپاره د بدن جامه اغوستي، چې د خدای ویښ او اګاه همکار او خدمتګار شي؛ بدن د اروا موقت کور دی. اروا شپه او ورځ د خپل کور په لور ګوري. د اروا کور په نور او صوت کې دی.
موږ د عمر په دام کې د زوکړې، ځوانی او زړښت له ستوني تیریږو او دا خپل سرنوشت ګڼو، خو اروا تلپاتی دی. اروا د حال په زمان کې دی، او د خدای زمان دی. اروا د کالبوت په خاورین کور کې خوب وړي او داسې ګڼي چې ذهن ډیر هوښیار او غمخور سلطان دی.
اروا به د غږ او رڼا د جام په څښلو سره راویښیږي او د ذهن پاچاهي به پرځان پای ته رسوي. اروا د غږ په سپوږمکۍ کې خپل ورک وطن ته ستنږي.

***

موږ هغه څه یو چې باید واوسو. موږ پخپل دقیق موقعیت او شرایطو کې یو. روح ددې لپاره د کالبوت په خاورین کور کې دیره شوی چې د ازادۍ عشق او حکمت په لاره کې خپلې زده کړې بشپړې کړي، نو ټول هغه څه یو چې باید واوسو. آه موږ هرڅه لرو، موږ ټول اړتیا وړ څه لرو؛ نور او غږ د روح غذا ده. شکر خدایا پردې شیبه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

***

شپه پخه ده. زموږ فزيکي غږي هم ورو ورو ارام کوي. دغو غړو کړی ورځ خپلې چارې ښې سرته رسولي، او اوس ارامي او چوپتيا ته ليواله دي. د لاسو، پښو له ارام پاتي کيدلو سره سترګي او غوږونه هم ارام کوي، ذهن هم ويديږي، خاطرې او انګيرنې هم هيريږي؛ خو په دې لوی سکون کې د موږ دننه نور حواس راويښيږي. موږ د بلې سترګې له لارې نه پيژندلې ځمکې او هستۍ ګورو. موږ بدن نلرو خو ګورو. پښې نلرو، خوځرځو. خوله او ژبه او غاښونه نلرو خو غږيږو. غوږونه نلرو، خو اورو. موږ هيڅ ځرګند حسي غړي نلرو، خو هرڅه حس کو، حنا ګلان، رنګونه ښکلاوې، او ددغه جنت ټوله تجربه وړيا ده او دا زموږ لپاره الهي ميلمستيا ده، نو زه هم تاسو او ځان پريږدم چې د خيال په سترګه د اسمانونو په ميلمستيا ووځې.

***

موږ د غږ سندربول يو. موږ د غږ روباب او شپيلۍ ، ويلون او سرنده ياستو. موږ خپل اصل غږوو.

غږ زموږ اصل دی. غږ په موږ کې بهيږي. د موږ زړه پر هغه زاړه او لرغوني شاعر ډک دی. شاعر زموږ د زړه دنيا په خپله مينه خوځوي، او موږ مينه کوو، ځکه چې پرته له مينې هيڅ شی وجود نلري. ټول غږونه مو د مينې لپاره دي. نومونه مو د مينې په لور پلونه دي. موږ په مين کلام سره د مينې کيهان ته ور ننوځو.

***

غږ عاشق دی. غږ عشق دی. هر غږ په معشوق پسې يوه ورکه چيغه ده.

موږ غږيږو، ځکه د عشق په کور پسې لاره نيسو. غږونه زموږ پلونه او ګامونه دي د هغه سپين يار په لور.

موږ په غږ کې بيرته کور ته ستنيږو. غږ دکور لاره پيژني، او دادی بيا هم پل پورته کوو.

***

موږ بې له دې چې پوه شو، د غږ په لور لاره وهو. موږ د غږ په وزرو سپاره يو. غږ زموږ کور دی. غږ زموږ جنس دی. غږ موږ راوړي او پراينبې يو، او دادی په غږ کې لاره وهو.

پر موږ د مينې غږ شوی. پر موږ د مينې غږ راغی او موږ د مينې غږ چاپيره کړي يو. موږ ځو، د خوب پر وزرو الوزو، خپل سپين کور ته ستنيږو.

اه کور خو همدلته دی. کور خو زړه دی. شاعر هم زړه دی. مينه هم د شاعر او زړه ګډه سندره ده. راځئ غوږ شو، خپل زړه ته غوږ شو. د زړه شاعره وايه زه نور نه غږيږم، زه نور نه غږيږم.

***

ژوند او چارې مو هغسې چې الله يې غواړي. او موږ هرڅه الله ته سپارلي، هرڅه د الله دي. موږ ژوند لرو، کورنی لرو، چاپيريال او هيواد لرو او ريښتينې دا چې خدای لرو.

خدای دا ټوله هستي جوړه کړې او دا لوی ډګر زموږ ښوونځی دی. موږ ددې پوښتنې ځواب پيداکوو چې ژوند د څه لپاره دی؟ له اسمانونو ځخه د روح ليږې کيدل او په ماده او مکان او زمان کې ميشته کيدل د څه لپاره دي؟ او يوازې همدا شيبه يې وخت دی چې تر ټول ستره زده کړه وکړو.

هو که هرڅه د خدای په نامه، د خدای لپاره او د خالصانه مينې له مخې سرته ورسو، نو د ژوند لويه روژه به مو نيولې وي. ذهن ترکنترول لاندې ولره او ټول پام د خدای پر حضور راټول کړه، د هستۍ د مکتب بيرني فصل همدا دی.

***

روژه او ذهن پاك ساتل زموږ په زړونو کې د مينې رودونه راويښوي. موږ روژه پرځان، پرخپلو حواسو او پر خپل ذهن جوړه کوو چې د زړه کور اباد کړو. موږ سپين زړه د دنيا تر ټولو خوراکونو او ميوو او شهوتونو لوړ ګڼو. موږ د دنيا دکور ترڅنګ د زړه کور جوړوو. زموږ ټوله ښکلا په زړه کې پټه ده. ايا کله زړه ته ورغلي يو؟ موږ چې د ذهن او حواسو روژه نيسو، نو د د غږ او رڼا سمندر دننه غيږه را ته خلاصوي او موږ پر موږ د نور او کلام خوراك کوي.

***

د مادي شپې د چوپ اقليم په دننه کې زموږ د غږ او صوت کاروان تردې شيبې له تاسو سره د ابديت په لور لاره ونيوه. موږ غږ راوړي او غږ مو مځکښ دی. غږ مو تکلوری دی. غږ موږ وربولي. موږ د غږ په پلو او زينو د ورک کور لاره نيسو.موږ ځو، ټول ځو. دادی اروا ستر کاروان دی. موږ هغې خوا ته ځو چې د مينې او بقا کور مو دی. موږ د مينې په لور منزل وهو.

ايا دغه غږونه چې موږ يې کاروو؛ دومره ښايسته دي چې د مينې هيواد ته پښه کيږدي؟ اه هينه، مينه يوازنۍ کلمه ده چې د کور ور به پيداکړي.

هو موږ مينې پيداکړي يو. مينه مو بقا ده. مينه ده چې پايو. موږ مينه يو؛ پيدا مو کړه؛ موږ ټول د مينې له جنس څخه يو. برکت دی وي پر دې پيژندنې! بس لويه خبره همدا وه، غوږ به شو چې زموږ په تل کې ويده مينه څه سرودونه را ته غږوي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحبت اختصاصي با وحيد قاسمی

آوازخوان و آهنگساز کشور

چنانکه خواننده گان ارجمند اطلاع دارند، وحید قاسمی، از سه دهه بدینسو به حیث هنرمند مستعد ، در بخش آوازخوانی و آهنگ سازی در کشور عزیز ما افغانستان مطرح است. تلاشها و کارکرد های هنری ایشان تا اکنون نشان داده که وی یک آواز خوان ساده‌ء آماتور نیست، بلکه توانسته است از داشته ها و میراث های علمی و هنری پدر کلان خویش (استاد قاسم افغان) در راه تکامل هنر موسیقی سرزمین ما بهره گیـــــرد . قاسمی در سال های اخیر، سفر هایی به افغانستان داشته و افزون بر برگزاری کنسرت های دلچسب در کابل و ولایات کشور، به مطالعه و تحقیق مزید پیرامون موسیقی محلی نیز پرداخته که خوشبختانه تا حال دستاورد هایی هم داشته است .

اینک ما، با ایشان گفتگوی ویـــــــژه یی داریم که پیشکش می شود:

پرسش : وحید قاسمی ! به اجازه ی شما، از مقدمه گویی در اینجا می گذریم و خواهش می کنم در مورد کار کرد های هنری تان واین که چه زمانی همکاری های تان را با رادیو و تلویزیون افغانستان آغاز کردید، برای خواننده گان ارجمند اندکی معلوما ت ارایه نمایید ؟

پاسخ: در سال ۱۳۵٦ هجری، با تشکیل گروه موسیقی به نام « شاین» که با همکاری دوستانی به نام های عبدالله قاسمی، قاسم قاسمی و توریالی نواز در کابل صورت گرفت، کار را با اجرای موسیقی (پاپ) و به کار برد آلات موسیقی غربی و رعایت استندرد موسیقی غرب آغازکردیم که از همان طریق، آهنگهای وطنی و خارجی و نیز آهنگ هایی که از ساخته های خود م بود تقدیم علاقه مندان می نمودیم . چنانکه برای مدت دونیم سال، یک سلسله کنسرت ها را در دانشگاه کابل، لیسه ها، سینما پارک، سینما زینب، گویته انستیتوت، سفارتخانه های مقیم درکابل وبرخی از محافل خصوصی و عمومی اجرا نمودیم . خوشبختانه شیوه‌ءکار هنری ما درآن سال ها، مورد استقبال مردم و به خصوص نسل جوان کشور قرار گرفت . چنانکه هنرمندان جوانی که بعد ازآن شروع به کار کردند، ازهمین شیوه پیروی نمودند که به تشکیل گروه هایی مانند: گروه باران ، گروه گل سرخ و غیره منتهی شد ؛ و اما، همکاری من با رادیو،تلویزیون افغانستان، با نواختن گیتار و همراهی گروه آماتور رادیو تلویزیون در سال ۱۳۵۷آغاز شد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش : اعضای این گروه کی ها بودند ؟

پاسخ : اعضای گروه آماتور رادیو تلویزیون درآن سال عبارت بودند از ببرک وسا، مسحوربمال، فواد طاهری، خلیل صمیمی، عبدالله اعتمادی، چترام، عمر شکیب و اینجانب .

پرسش: میتوانید نام بعضی از آهنگ هایی را متذکر شوید که درآن سال ها به ثبت و نشر رسانیدید؟

پاسخ : البته کار گروه متذکره تقریبا" دو سال دوام داشت و اگرچه طی این مدت کار های هنری زیادی صورت گرفت، ولی ازان جمله، چند تایی که به یاد م مانده مثلا، " ته زما یار نشی " به آواز رحیم غمزده، " باده ها خالیست خالی" به آواز احمد ظاهر، " تو عمر دو باره " به آواز امیرجان صبوری، " من قصه ی دل گویم " با آواز وحید قاسمی و عمر شکیب، ترانه ی کودکان به نام " آسمان رنگ تو است قشنگ " وغیره بود .

پرسش: لطفا" در مورد تحصیلات رسمی و آموزش های هنری تان بگویید ؟

پاسخ : تحصیلات رسمی را در دانشگاه کابل و در بخش زبان ادبیات دری در سال ۱۳۶۵ هجری به پایان رسا نیدم و اساسات موسیقی شرقی را از کاکایم استاد یعقوب قاسمی و پدرم یوسف قاسمی آموختم . ولي ابتدایی ترین آموزشها پیرامون موسیقی غربی را از استاد «سر مست» و تیوری موسیقی غربی، اساسات آرمونی و اکورد را از ببرک وسا فرا گرفتم.

پرسش : تا اکنون چه تعداد آهنگ ها در آرشیف رادیو و تلویزیون کشور دارید ؟

پاسخ : حدود چهل آهنگ در رادیو و بیست آهنگ تصویری در آرشیف تلویزیون دارم .

پرسش: باوجود آنکه آواز خوانی و آهنگ سازی باهم تداخل بنیادی دارند، ولی در عین زمان دو بخش جداگانه از کار کرد های هنری اند، یعنی یک آواز خوان نمی تواند در عین زمان آهنگ ساز هم باشد، در حالیکه شما باوجود این که آواز می خوانید، آهنگ ساز مستعد هم هستید ، پس ممکن است بگویید که کارآهنگ سازی را چه زمانی آغاز کردید ؟

پاسخ: اولین آهنگ را درسال ۱۳۵۷ساختم که مطلع شعرآن چنین بود : " دل را به ناز از کفم آن لاله روگرفت " وشاعرش آقای « نوید » است. این آهنگ در همان سال به ستدیو های رادیو افغانستان به ثبت رسید وآواز خوانان به سبک کارم علاقه مندی نشان دادندوبه ساختن آهنگ برای آنان ادامه دادم . چنانکه پسان ها آهنگ های دیگری برای «محبوب الله محبوب» به مطلع زیر ساختم : " بسته جان نا توانم را به مویی " که شعر از نعیم میر زاد است . آهنگ " اشکم ولی به پای عزیزان چکیده ام " که شعرازرهی معیری است و توسط خانم سلما خوانده شده نیز از ساخته های من می باشد، چنانکه همین اکنون، یک بخش عمده ی کار هایم را آهنگ سازی تشکیل میدهد .

پرسش: کتابی را به نام " فوقو برگ چنار " که توأم با یک حلقه سی دی بود ه و مشمول شماری از ترانه ها ی زیبای کودکا ن افغان است، مطالعه کرده م و سی دی آنرا هم شنیدم که بیانگر کار مشترک شماو دوستا ن دیگر بود . می خواهم بپرسم که آیا شما پیشینه‌کاری با کودکان و آشنایی به ادبیات و موسیقی خاص آنها داشتید ؟

پاسخ : من در سال های ۱۳۶۰ هجری، برای مدت چهار سال معلم موسیقی در کودکستان شمله و شیر پور بودم که تجارب خوبی ازآن دوران به دست آوردم . در مورد کتاب و سی دی که شما ازآن یاد کردید، باید بگویم که درسال ۱۹۶۷ میلادی کتاب حاوی ترانه های کودکان به همکاری وزارت اطلاعات و فرهنگ و خانم «لویس پاسکال» امریکایی نژاد به چاپ رسیده بود. مگر متاسفانه این کتاب به مرور زمان از دسترس خارج شده جز اوراقی چند، آنهم کهنه و فرسوده چیزی ازآن باقی نمانده بود . بنابرآن، خانم لورین سکاتا پژوهشگر امور موسیقی شمال افغانستان، مرا به خانم پاسکال معرفی نمود و پس ازآن من و خانم پاسکال تصمیم گرفتیم با پشتیبانی انجمن آینده و جغرافیای بین المللی ، این مجموعه ی ترانه ها را مجددا" گرد آوری نماییم که به همکاری گروهی از کودکان افغان مقیم شهر تورنتو و تعدادی چند از کودکان مقیم امریکا و حمایت والدین آنان به کار آغاز کردیم . از متن اصلی کتاب، هشت ترانه را باز سازی نمودیم که چهار آهنگ آن از ساخته های استاد غلام حسین و چهار دیگر آن از ترانه های کودک بود . باید افزود که چهار ترانه ی دیگر شامل این کتاب، عبارت از دیالوگ های کوتاه کودک است که در زبان

بقیه ۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

آلتین غونډۍ طلاتپه

پوهاند رزاقی نریوال

لکه چې څرګنده ده زموږ دګران هیواد لرغونی ګران بیه آثارچې څوکاله دمخه د ننداري لپاره اروپايي هیوادونو اوامریکا ته وړل شوي ، اوس یې ننداري په امریکاکۍ هم پای ته رسیدونکی دی نوڅه رنګه چې دا اثار له الټین تپې څخه تر لاسه شوي وي لازمه لیدل کیږی چې په دې اړه یو څه معلومات وړاندې شي:

دالتین کلمې ته په از بیکی ژبه سره زر (طلا) ویل کیږي او آلتین تپه په مجموع کې د سروزرو غونډۍ یا طلا تپه یادیږي ، داچې دا تپه په جوزجان کې موقعیت لري نو هلته ورته ځینی آلتین غونډۍ او ځینی ورته طلا تپه وایي . او داچې ولی په طلاتپه او یا التین تپې شهرت پیدا کړی دی علت یې دادی چې ددې غونډۍ د ځینو بر خو د ویجاړ توب او دزماني په تیریدلو سره د لرغونی زماني د طلایی فرا ګمنتو نو (ټوټو) د زیات شمیروکشفیدلو له کبله پرې ددی سیمې خلک دې ته و ګمارل چې د طلا تپې نوم پرې کیږدي .

آلتین غونډۍ د شبرغان (اسه پورګان) جوزجان یا شبرګان په پنځه کیلو متری کې د مزار شریف دلویې لارې په ګینه خواکې پرته ده .

دا غونډۍ د یوې بلې غونډۍ چې ایمیشی تپه ورته ویل کیږی په دوه متری کی پرته ده په ۱۹۷۸ افغانی او شوروی لرغون پیژندونکي په دې بریالی شول چې هلته د سیمه ایزو حکمرانانو ،پاچهانو او شهزادګانو شپږمهم قبرونه را برسیره کړی له نوموړی قبرونو څخه ۲۱۶۱۸ ټوټی طلا ،نقره ایز او برونزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثار له یـو شمیـر رومی ، پارتي او هنـري سکو سـره یو خای لاس ته راغلل.

طلاتپه دساختمانی سبک او پـلان د تـرلاسه شوو آثار و له مخی د منځنی آسیا جنـوبي آثارو سره ورته والی لـري . دایمشیک (ایمشی) په غـونډی کې په ۱۹۶۹ م دو باره کنیدني یې پیل شـولي ، ددې غونډې لـومړنی سطح له پورته څخه د لاندې خـواته په کـوشاني دورې پورې اړه لري ددی تپې په سیمه کي نورې تپې هـم شتـه دی چې دهغې سیمې داوسیدونکو له خـوا په بیلا بیلو نومونو یادې شـوې او دهغو په پای کې د شبرغان د گاز د جـر قدق خانگه پرته ده چې شاوخـوا کـرونـدي او ساختمانـونه یې د جگـړو او پـوځي عملیاتو په وجه ویجاړ او یا له منځه تلل دي .

په دې سربیـره د التین تپې څخه څـه لیـرې یمچـک تپه(gemehik-Tepa) پرتـه ده او داهم هغه تپه ده چې دپـوځی موضـوگانو د کنیدلو په مهال یې زیاته برخه ویجاړه شوې ده .

د موجـوده سنـدونو په بنـاد ښامارانویا(Grie-fon) سمبـول د طلا تپې په کشف شـوو آثاررو کی شته دی . د چاقـو او پیش قبضی په لاستـوکي په برجسته ډول له سروزرو اچول شوی دي دهنـری جـوړښت له پلـوه داښـاماران چې لکی او سریې په متنـاظر ډول دی په واقعیت کی دپاچا د هیبت او پـرتم انعکاس ورکـونکي دي وروسته تر هغی چې د تزئیناتـو او جـورښت له نظـره د طـلا تپې په آثارو کې لیـدل کیـږي ، ددي ورته والی زیاتره خـرگنده د گنـداهارا په دیکوراتیف(دیکوریشن) په خـر گنده توگه لیدل کیـږی په تیره بیا د ښامار تبلـور د طـلایي پاني برجسـتگی لکه طلایي تـزئینات له دی جملي ورته کـری ، غـوړوالی په طـلایي کمـر بند کی طـلایي تاپونو ورته والی لری.

طلا تپه زموږ د هیواد د لـرغونو سرشارو فـرهنگی شتمنیوه بی ساری بیلگه شمیرل کیـږی او دهغی یـو شمیر بی ساري او قیمتـداره آثار لـه ۱۳۸۶ کال راهیسی د نړیـوالی ننداری مورد کـرخیدلی دي چی همـداواس دامـریکا د متحد ایالاتونو په ځینو ایالاتـوکی د نندارچاینو د پـوره دلچسپی ،وړ آثار دی.

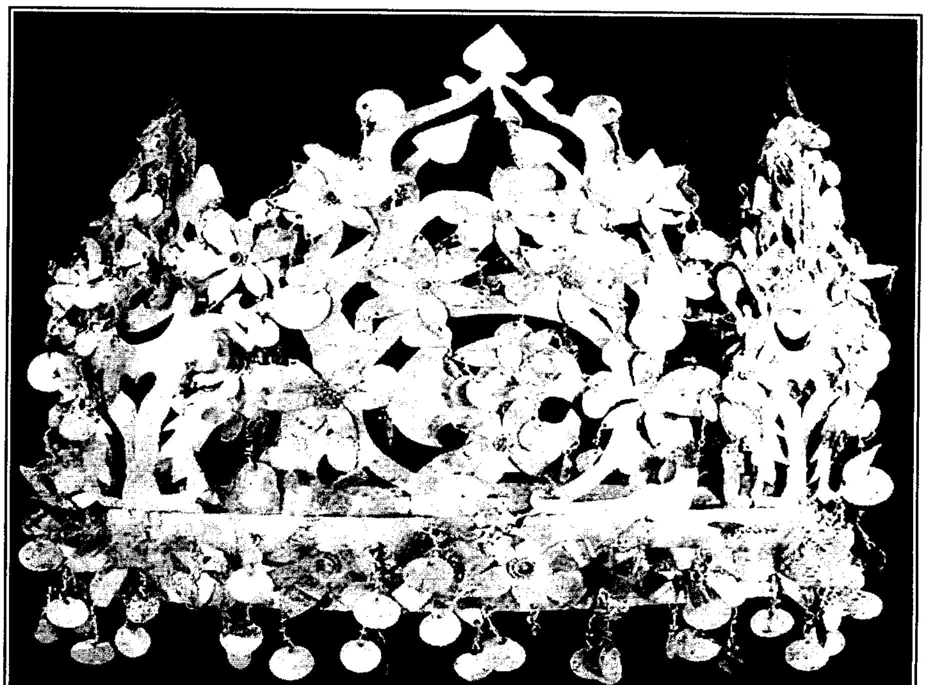

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسی "رادمنش"

نیم نگاهی به سینمای افغانی

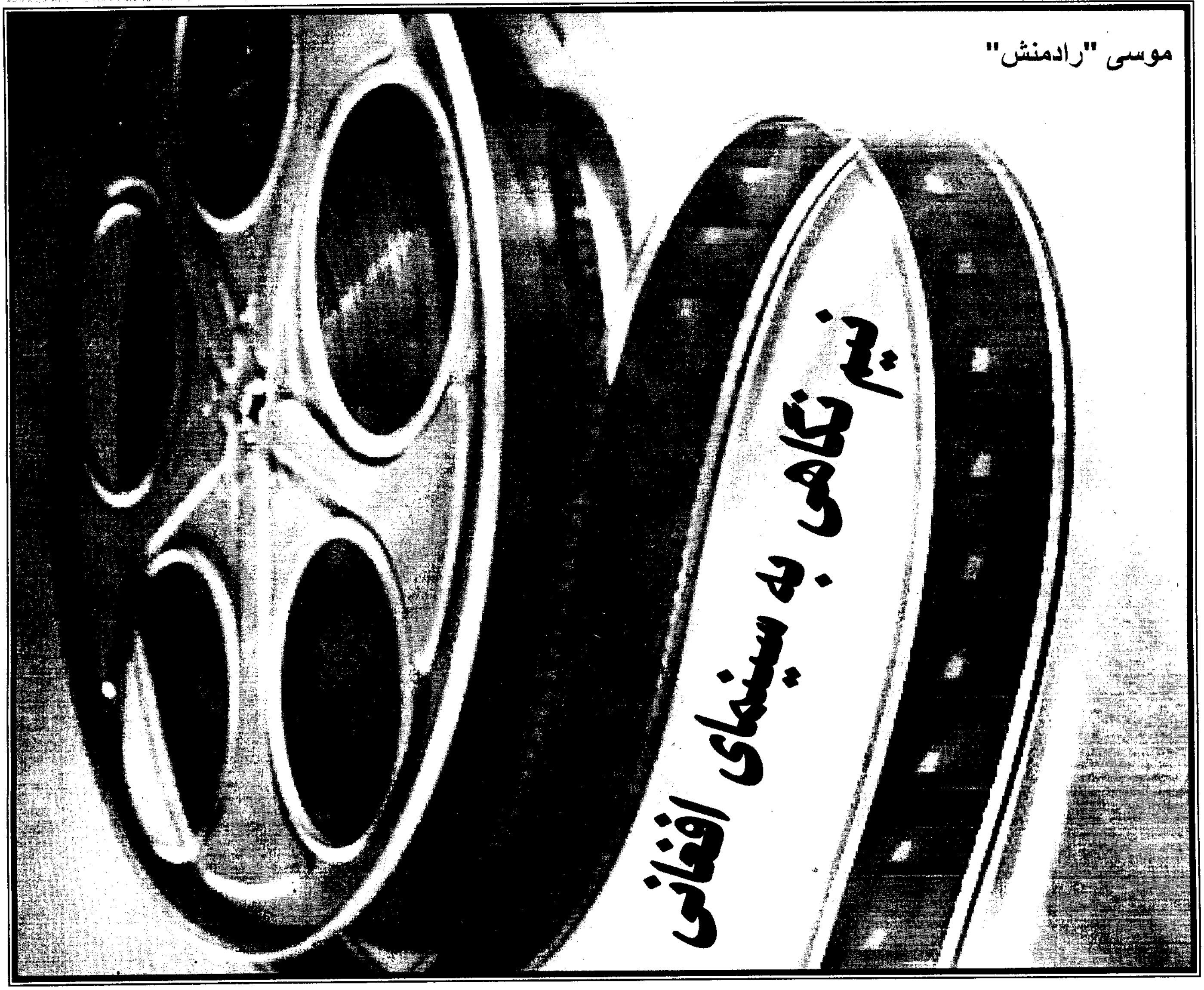

خوانندهء عزیز!
ممکن تا به حال کودکی را دیده باشید که به منظور تجسم فکری و ذهنی اش روی زمین درازکشیده و آدمک های زادهء تخیل یا اسباب بازی اش، جلوی چشم هایش را گرفته و با آن ها بازی را به اجرا بگیرد.

بنیان بصری فلم ها نیز برهمین منوال استوار است ، در واقع این کودک مانند فلمساز، با تجسم تصوراتش را تخمین زده قالب بندی کرده است .

«آندری بادن » منتقد فرانسوی در کتاب تأثیر گذار خود با عنوان « سینما چیست؟» برای توصیف این حس بینند گان فلم که خود را در همان موقعیت زمانی ، مکانی فلم روی پرده می بینند ،از اصطلاح (حضور)استفاده کرده است ، حضورچیزها و امور را به شکل که رخ می دهند ، منتقل می کند ، کیفیتی که نه نقاشی و نه عکاسی قادر به انتقال آن نیستند ، وقتی تابلوی نقاشی یا عکاسی را تماشا کنیم ، همواره با وجودسطح تصویر آگا هیم و هرگز از آن دور نمی شویم . اما هنگام تماشای فلم اتفاق دیگر می افتد، ما به جای توجه به سطح تصویر به دورن فضای تصویر روی پرده (اکران) می رویم فضایی که بسیار واقعی و سه بعدی می نماید.

همین گمانه زنی ، تخیل ، فکر کردن ، تجسم یابی ، و حضور ذهن برای مباحثه میان همفکران و دوستان که می خواهند ، ایجادگری نمایند ، اسباب مهیا کردن ، مرکز یانهادی را برای تصویرسازی به وجود میآورد .

خیالات ، ایجاد مفکوره برای غنای هنر و فرهنگ ، هماهنگی برای پیشبرد ساختار های فلم در کشور ، میان حلقه ای از شایقین هنرسینمادربهارسال ۱۳۵٤ هـ ش ۱۹۷۵ جوانه زد و با تفاهم وحدت نظر،آقایان هریک : انجینرلطیف احمدی، مرحوم توریالی شفق ،عارف مراد،عمرصدیقی ،عبدالرحمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

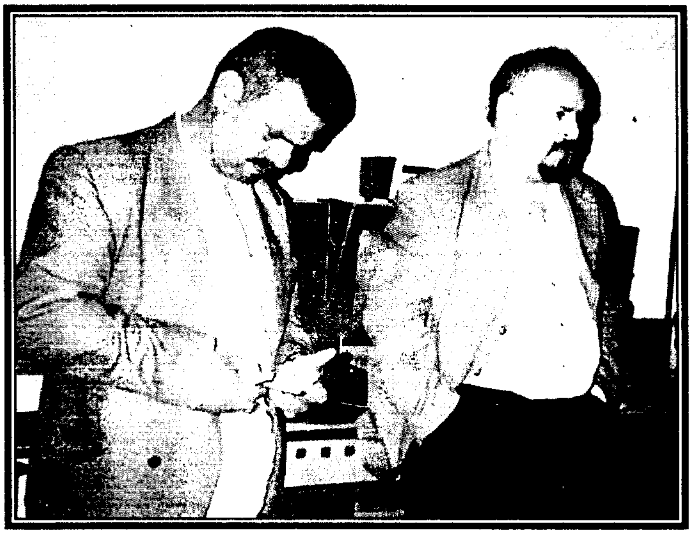

مراد، داکترعبدالخالق قیـــــوم و نذیر بهبود زاده که مسؤول نذیر فلم بـــــودن ، موسسه فلمسازی آریا فلم را بنیاد گذاشتند و امتیاز را از وزارت اطـــلاعات وفرهنگ وقت به دست آوردند.

درآن زمان ،این موسسه بـــه خاطریکه بنیهء اقتصادی ضیف داشت ، نخست به ساختار های فلم های کــــوتاه اشتهاری، ازموسسات تجاری بطری آریا، بوت آهوو نوشابه کوکاکولا را منحیث فر آورده صنـــایع ملی کشور در دست تهیه وتولید گر فتند.

دیری نگذشت که بااین حلقه پر جهش ، عناصر فعال و بادرک دیگرهمچو فتح اله پرنـــد ، ایوب معصومی ،اکـــرم خـــرمی ، محمدجان گورن ، سمیع مونس ، بصیره خاطره، مینا شفق، نوریه ، هما ، خورشید،حمیده، توریپکی ، فقیـــر نبی ، عارف الدین ، معرفت شاه ، نصیـــر القاس ، نا صر عزیز ، صبور توفان ، ابراهم طغیان شاه محمود شارق ، شاه جهان و قادر فروخ ، قادر طاهری ، عبداله وطندوست که یک گروه کارباهمی وصمیمانه ، صادقانه جهت بر آوردن هدف دریک فضای خیلی توان مند ، موسسه را به ســوی آفرینش ، پرمحتوا به ســوی تصویرگیری میلان دادند وآثارمی از تــولیدات موسسهء آریانا فلــم در سیر سینمای افغانی نخستین فــلم رنگی در نوار ۳۵ ملی متــری فلم داستانی (**سیاه موی و جلالی**)، مجسمه ها می خندند ، غلام عشق ، مـــزرعه سبز گناه، را باکار پیگـــرانه و دوستانه ، یکی ، پی دیگر با اعتماد و هماهنـــگی به قول انجینـــــر لطیف احمدی مسؤول آریانا فلم ایجاد نمودند .

ما وحدت نظـــر ، نظر یات خود را باهم متحد می ساختیم ، بیگانه گی دورنگـــی میان ما رخنه نداشت ،خا صتا" فخـــر فروشی نداشتیم ، هرکدام درجمع بندي تدارکات ، تجهیـــزات تخنیکی انتخاب ســـوژه ، قدر دانی وارزش دهی از کوچکترین کار تابزرگترین کار برای اکمال اثر سعی مجدانه به خرج داده و هر فلمی را که ما تهیه و تولید می نمودیم ، فکر می نمودیم که هر کدام ما درســـاختار آن سهم مســـاویانه داریـــم . افتخار از نـــویسنده (فلمنامه نویس) کار گـــردان اثر تهیه کننده ، (مدیر تولید)، فلمبردار هنر پیشه گان ، همـــه و همه دست به دست هم امور رابا مسوولیت پیش برده و به آفرینش اثر اقدام می نمودیم تا اثرروی اکران (پرده) اقبال نمایش یابد و مردم از تماشای فلم لذت ببرند.

زیرا درآن زمان این چنین روش وهماهنگی که خود جوش بودند ویک حلقه ای که اندیشه را در رشتهء (تصویروسینما) منعکس مي نمودند، خیلي جالب وقابل درنگ است به پندارند با این که اگــــر هنر فلم وسینماگري با اندیشمندی ، تصویر گر فضیلت های انسانی و نمایشگـــر اندیشه سالم اجتماعي با شد بدون شک ، این گام های استـــوار و این هنر بزرگترین و بهتـــرین هنرها بوده و همچون چـــراغی فرا راه آدمیان بـــرای اندیشنده گی ، جـــوینده گی و را هیابی است .

ادامه دارد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طنز نن او پرون ته ځغلنده نظر

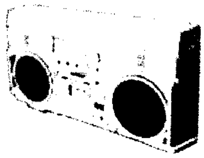

د هيواد د بياوړي طنـــــز ليکونکي محمد عمر ننګيار ســــــره مرکه

پوښتنه: په افغانستان کي د طنز د تاريخ په هکله څه وواياست.دغه ادبی ،هنری ژانر تر ننه پوری کوم پړاوونه يی وهلي دي؟

ځواب: دطنز ژانر چي په انګرېزي کي د Satire د لفظ سره معادل شمېرل کېږي په نړۍ او په ځانګړي تو ګه د افغانستان په ادبي هنري بهير کی ځوان ژانر دی او په تېره بيا په پښتو ادب کی خامه خوله ماشوم ګڼل کېږي.د پښتو په شفاهي ادب کی په ببلابېلو فورمونو کی د ډېر پخوا نه طنزي څرېکي ليدلی شو. د ساري په توګه وايي ډېر کلونه پخوا څو تنه د هېواد ښاغلي پوهان او ليکوال په لغمان کي د استاد الفت صاحب مېلمانه وو.مازديګر له کوټي نه ووتل څو د باندې د کوربه دکور شاوخوا د ښکلي شين طبيعت ننداره وکړي.مېلمنو هلته ليرې وليدل دوه خره سره غاړه په غاړه شوي دي د مېلمنو نه يوه الفت صاحب ته مخه کړه اوورته يي وويل: ګوره په خـــــــرو کي هم الفت شته.هغه وخندل او ځـــــواب يي ورکــــــړ:هو لـــــکه زه چي په تاســــو کي يــــم .

ويل کېږي چي په پښتو کي د طنز د بنسټ ډېره ځوشحال خان خټک ايښي ده ،درحمان بابا دابيت هم د طنز ښه بېلګه ګڼل کېږي :

څه عادل پاچا پيدا شــــــو اورنګزيب د دين غمخـــــور
خپــــــل پلارنـــــړي په عدل په فتوا وژنی خپــــل ورور

او وروسته استاد الفت په نظم او نثر کي ډېر ښه طنزي آثار له ځانه پرې ايښي دي چي دالاندې بېت يي د ساري په توګه وړاندې کوم :

نن په يـــــــو پسي روان سبــــــا پـــــــه بل پسي ځي
کـــــله په ړيـــــــــــــرې پسي ځي کـــــله اوربل پسی ځي

خو زما په يادښت د هجري شمسي په شپېتمو کلونو کي عبدالمنان ملګری ميرزا حميدی،کاتب پاڅون،استاد طلاباز حبيب زی ،ډاکتر واحد نظري،محمود نظري او کله هم ما دپښتو ادب د معاصر بڼ په چمن کي دخپلي وسې پوري کار کړی دی چي په وطن کي دروان ناورين او دهغه ناوړه اغېزي د ادب او هنر په چاپېريال کي دغه ادبي ،هنري تګ لوری يی څه پڅ کړی او ځيني وخت يي هم په ټپه ودرولی هم دی،ځکه په دې برخه کي د پام وړ لاسته راوړني نلرو .

پوښتنه: د طنز د اهميت او اغېزي په هکله کومو ټکو ته زياد ارزښت ورکوئ؟ولي لا تر اوسه پښتو طنز له سطحې څخه ډېر وړاندې نه دی تللی او لا هم په ژورناليستيکي لومو کی لاس او پښې وهي؟

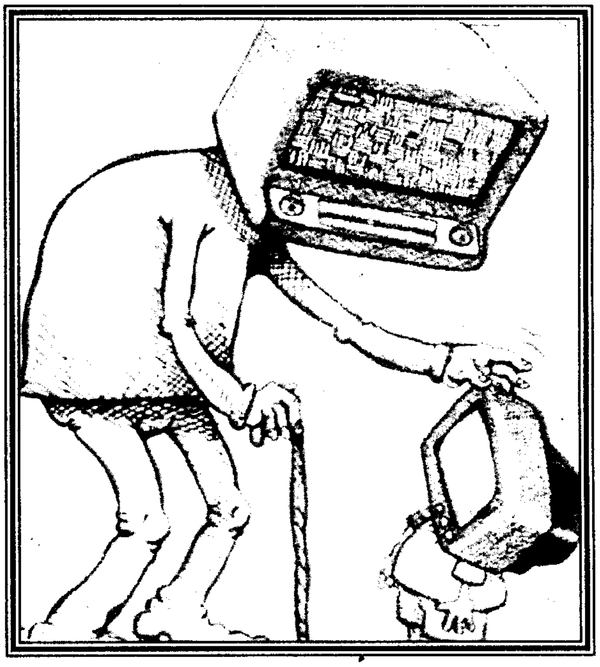

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواب: طنز په کنایي غندنه او په رموز پوهونه ده یا دا چې طنز دبیان هغه ډول دی چې خندا او ټوکې په جامه کې د نوش ونیش تومنه ولري. د طنز دنده داده چې فردي او ټولنیز فسادونو او عیبونه د خلکو د پوهونې او خبرېدو له پاره په ښکلي هنري انځور د خپل اندازې څخه ستر وښایي او خپله د عاطفي څخه ډکه خبره دلوستونکي په ذهن کې دمنلو وړ وګرځي. په طنزي لیکنونو کې که چېرې نیشخند او ټوکې د ابتذال او اضمحاک پولې ته نه وي رسېدلي د طنز اغېزه بدای کوي.څکه چې طنز یو ظریف هنر دی باید چې تل د بې خونده ټوکو،سپکو فکاهیو چې د هجو او هزل په بازارکې خریدار لري پاک اومنزه وي .

د طنز بل اساسي او جوړونکی عنصر خندا ده ځرنګه چې وایي خندا د ژوند مالګه ده نو څکه خو په دغه ادبي ، هنري ژانر کې آګاهانه خندا یوه مالګینه او په زړه پورې خندا ده.په ځای او مناسبه خندا همهغسې چې د طنز د تومنې جوهر دی په هغه کې د ترخو حقایقو دبیان پیاوړې وسیله ده .

طنز لیکونکی خپل مقصد د ابهام په لفافه کې رندانه پېچي څو چې لاپسې اغېزمنه شي.طنز لیکونکی په ظاهره کې سړی خندوي چې دا خندا د زړه سوی له مخې ده که څه هم لوستونکی خپه کوي خو خندوي یې خو په اصل کې فکر کولو ته یې اړ باسي .

د طنز ساحه هزل او هجوی ته ډېره پراخه ده ،طنز لیکونکی تر هزل لیکونکي ډېر لیرې ویني او سوچ پرې کوي .

هزل هغه شعر یا نثر دی چې چا باندې ناروا وایي یا هغې ټوکې دي چې داخلاق او ادب خلاف وي .

هجو بیا په لغت کې د چا دعیبونو غندونه ، ته وایي یا په نېغه د چا عیب او بد ویل دی.خو په لنډ ډول ویلی شو چې طنز د دوستانو د روح خندول ، هزل د اورېدونکو خندول او هجو د بد کړو کوونکو له پاره سلاح ده طنز،هجو او هزل درې سره خندا لري خو د طنز خندا ترخه ده څوک په چرت کې اچوي، د هزل خندا د ساعت تېرې خندا ده او د هجو خندا بیا د کرکې او دښمنی خندا ده .

ددې تعریفاتو له مخې په ډاګه ښکاري چې طنز د فانتازیو او ډراماتیکو جوړښتونو په درلودلو سره قوي او ژور هنري انداز لري څکه خو ددغې هنري ،ادبي فورم سم کارول ګران کار دی او د ګوتو په شمار لیکوالو ورته مخه اړولې ده چې څوک لکه زه په سطح اوڅوک یې تل ته ورنږدې شوي دي.او نه یوازې په ژورنالیستیکي فورم کې بلکه په ډېرو نورو هنري ،ادبي قالبونو کې طنزي لیکنې کوي .

پوښتنه: لومړنی طنز مو کله ولیکل او ولې دې ادبي ژانر ته مو مخه وکړه؟آیا د ادب په نورو برخو کې مو هم طبع آزمویلې ده او که نه،ما کله کله له تاسو څخه شعرونه هم اورېدلي دي؟

خواب - مخکې له دې نه چې طنز لیکلو ته زړه غټ کړم ،کله چې دکابل پوهنتون د فلسفې او ټولنیزو علومو د پوهنځي محصل وم،د محصلینو د کلتوري پروګرامونو د جوړېدو د پاره د محصلینو یوه دولس کسیزه کمیت جوړ شو ښاغلو استادانو هر یو جنید شریف او مرحوم شهید دکتور شجاعي یې پالنه کوله او ورسره جوخت دپالندوی ټولنې کې هم داسې یوه کلتوري کمیټه جوړه وه چې ما په دواړو کې ګډون درلود او هلته مې په لومړی ځل د ستېژ دپاره ډرامې لیکلې او په خپله مې هم د لوبغاړي په توګه په کې برخه اخیسته .

په هغو کلونو کې زموږ کلتوري کمیټې ډېرې ننداري جوړې کړې دا هنري ننداري نه یوازې دکابل پوهنتون په ادیتوریم کې بلکه د پارک سینما او زینب نندارې د سینما پر ستېژونو کې مو کابل ښاریانو ته وښودې او ان خبره مو ولایاتو ته هم ووته دساري په توګه زابل ،کندهار او هلمند ولایتونو کې مو خپلې هنري ننداري وښودې.ددغو کمېډي تمثیلي پارچو او ډرامو لارښوونکي ګرامي استادان عزیزالله هدف او استاد بیسد صاحب ول چې زموږ سره یې ډېرې خواري ګاللې وې چې ورنه تل مشکور یو.په همدغه کلونو کې یاني په کال ۱۳٥٦ هجري شمسي کې دافغانستان راډیو دهنر او ادبیاتو څانګه اعلان خپور کړ چې دغه څانګې ته مینه وال وروسته د یوې آزموینې څخه مني زه او زما څو تنو ملګرو دغې آزموینې ته چمتو شو او په پای کې ۱۲۰ تنو څخه یوازې نږدې ١٤ تنه ترې بریالي راووتل چې په دغه بریالی ډله کې زه هم ښه برېښېدلی وم او هماغه وو چې د هنر او ادبیاتو د پښتو درام او دیالوګ په څانګه کې کار وروسته د ورځنیو زده کړو څخه پیل کړ .هلته د عبدالمنان ملګري،استاد ف.فضلي،کاتب پاخون،استاد رفیق صادق،داوود فاراني او امین افغانپور سره له نږدې آشنا شوم او له هر یوه څخه مي په خپل وار څه څه زده کول،کال دوه مي په دغه څانګه کې تمثیل او وروسته له څه مودې مي تمثیلي پارچې ،راډیو ډرامونه، او د راډیو پرله پسې داستانونو سرببره کورنی ژوند،بزګر او کارګر خپرونو ته مي دیالوګونه هم لیکل،په همدغه کلونو کې مي دباندنیو لیکوالو ښېنې آثار په پښتو واړول او د راډیو ډرام او یا هم د راډیو پرله پسې داستان په توګه د وخت د راډیو څخه خپاره شول. همدا شان دشپیتمو کلونو په پیل کې مې کله چې دتلویزیون د

پاتې ٦٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

شناسایی کارمندان موفق RTA

اداره ء مجله ء آواز برای ارج گذاری از خدمات کارمندان فعال و مستعد که همواره درپشت کمره ء تلویزیون و میکروفون رادیو محتواومواد برنامه را به نگارش درمی آورند، وآن را آماده ء پخش امواج نشراتی می سازند، شناسایی می نماید . معدود کسانی هستند که با آن آشنایی داشته و همه تصورمی نمایندکه مجری یا گوینده برنامه را تهیه نموده ، در صورتی که تهیه کننده گانی که برنامه هارابه صورت زیبا و سلیقه های مختلف را در نظر گرفته وباهمکاری انجینیران تخنیک دربخش ثبت آماده ء پخش می نمایند.

باید گفت که تهیه کننده گی یک هنر است و فن نیست هر کارهنری از زمانی شروع می شود که فرد ، آن کار هنری را تجربه کرده باشد. به اساس این گفته ، خانم مسعوده فروز احمدزی کارمند اداره ء هنر وادبیات رادیو از کودکی به شنیدن رادیو علاقه ء مفرط داشت وزمانی که شامل مکتب شد ازصنوف ۸،۷همکاری قلمی خویشرا با برنامه های رادیو افغانستان آغاز نمود .وپس از فراغت از لیسه ء آریانا در سال۱۳٦٦شامل کار رسمی در اداره ء هنر وادبیات رادیو افغانستان شد.

در آغاز کار آموزشی وعملی برنامه سازی را با تهیه کننده گان مجرب در تهیه و جمع آوری مطالب و ثبت آغاز کرد ، سپس به طور مستقلانه تهیه کننده ء برنامه ء « پیام صبحگاهان » و برنامه هایی چون : زمزمه های شب هنگام رادیو را به پیش می برد .خانم مسعوده ازپرودیوسران موفق و سابقه دار رادیو می باشد .موفقیت شان را دراین عرصه خواهانیم .

خانم محموده صایم کارگردان برنامه ء شب هنگام هنر وادبیات تلویزیون یکی از کارمندان با تجربه و سابقه داریست که تقریبا "۲۳ سال از زمان کارش در ساحه تلویزیون می گذرد.

خانم محموده در عرصه انتخاب موزیک متن وتصویر مصمم و پر تلاش است .

در ابتدا ، برنامه هایی چون : از هر چمن سمنی رادیو و اکنون برنامه ء شب هنگام تلویزیون و برخی برنامه های فوق العاده را به مناسبت های مختلف تهیه وکارگردانی می نماید. سلامتی وپیروزی برای وی خواهانیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

حنیفه واحد مختار فـــرزند عبدالله واحد در سال ۱۳٤۷ در شهر کابل در یک خانـــواده روشنفکر چشم به جهان گشود.

وی پس از صنف دوازدهم لیسهٔ مریم درسال ۱۳٦۲ با رادیو تلویزیون ملی به همکاری خویش آغاز نمـــود سپس درسال ۱۳۸۱ به حیث گـــــوینده و در رادیـــــو تلویزیون ملی مقرر شد و از آنزمان به این طرف با علاقمندی و با قبول شرایط دشوار که در کشور حاکم بود به وظیفهٔ خود ادامه می دهد خانم واحد مختار که ازمدت ۲٦ سال به این ســـو با رادیو تلویزیون ملی همکاری دارد تحسین نامه های بی شماری را در جـــریان اجرای بـــرنامه های رادیـــــویی و تلویزیونی دریافت نموده است و اکنـون هم بهترین برنامه هایی چون پرطاووس ، رادیو، زمزمه هایی شب هنگام رادیو و تلویزیون ، مشعلداران هنر در تلویزیون ، شهر ما خانهٔ ما ترانه ها و سخنها ، یکدسته گل ، یک شاخه و چند گل ، سرویس های خبـــری رادیو و تلویزیون ، قرائت بـــرنامه های دست اول در رادیو و تلویزیون ، تبصره های سیاسی و بـــرنامه های ادبی ، ذوقی، تفـــریحی و سیـــاسی را دربیرون از محـــوطه رادیو تلویزیون به شکل رسمی به پیش می برد. حنیفه واحد مختار ازدواج کرده ودوپسر و دوختر دارد .

نصـــرالله یعقوبی در سال ۱۳٥۱ خورشیدی شامل «مکتب سیاه گرد» ولسوالی غوربند ولایت پـــروان شد ودر سال ۱۳٦۰ شامل انستیتوت معلوماتی وتکنالـوژی مخابرات و سپس از سپـــری نمودن پنج سال دروس مسلکی در رشتهٔ رادیو تلویزیون با درجهٔ نخست شامل خدمت عسکری شـد. درسال ۱۳٦۸ در عرصه رادیو تلویزیون ملی مقرر و تا اکنون که مدت ۲۰ سال می شود در بخش تخنیک فرستنده ها از جمله فـــرستندهٔ تلویزیون، ورکشاپ مرکز ترمیماتی فرستنده های موج کوتاه و موج متوسط یکه توت ، وظایف یش را موفقانه پیشبرده واز مدت ۸سال بدین ســو به حیث مدیر عمـــومی فرستنده های یکه توت اجرای وظیفه می نماید . خدمات مثمـــری را در نشر و پخش نشرات رادیو تلویزیون انجام داده است .

برای آقای یعقوبی سرفرازی کامل تُمنا داریم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسینما دهنر مُخینه

(مانند عقاب) یو په زړه پوري مستند فلم دی چې معموله اصطلاح ددي راز فلم لپاره (هنري مستند فلم) دی چې هنري اصطلاح دهغو صحنو څخه دی چې ډایرکټ سوي دي. دا ديوي وړي انجلی کیسه ده چې دی کلي دهلکانو دخبرو په اوریدو سره دا هم تصمیم نیسي چي دکور څخه دخپلي کورنی له اجازي نه پرته دکابل ښارته خي او هلته دهغه کال داستقلال د جشن په زړه پوري مراسمو او مناظرو په ننداره بوختیږي چې په مستند ډول اخستل سويدي او ور سره (منتاژ) یو خای سوي دي. دفلم نوم د نجلی دخواست څخه اخستل سويدی، چې غواړي دبانبې غوندي والوزي او تولنه شيان دبورته څخه ووينـي،ددي فلم دچاپ چاري هم په هند کي تر سره کيږي ،د(عشق و دوستي) او (مانند عقاب) فلمونه دهيواد دهنري فلمونو دتوليد په لاره کي دخوانو سينماگرانو د ږتو استعدادونو د راويښيدو او پرمختيا

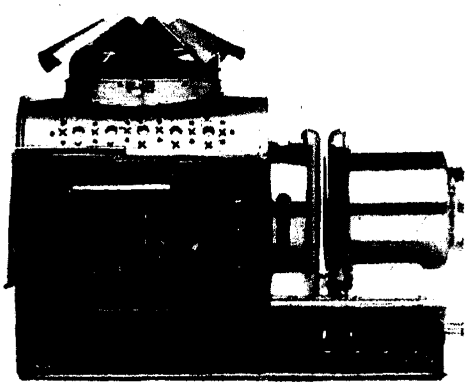

لپاره ښه لارښود اوبيلگي وي، دوخت او شرايطو په نظركي نيولو دنيمگړتيا سره سره دپام او ستايني وړ دي.

ترددي وروسته، دخلكو د غوښتنو دوخت او زمـــان دغوښـــتني د خوانـــو او روښانفكرو فرهنگيانو دهڅو او تلاش له مخې دلومړي خل لپاره په ۱۳٤٤كال دمطبوعاتو درياست په تشكيل كي دفلم اخستلو او عكاسي عمومي مديريت جوړشو چې بياوروسته يې دافغان فلم موسسي په چوكات كي په كار او فعاليت پيل كړ. دغه موسسه لومړي دخبري فلمونو په جوړيدو، دږدولتي غونډو د پرانستلو او بهرته د شاه سفرونو ته انعكاس وركوي چې بيا وروسته دهنري فلمونو توليد ته لاس اچوي. ددي موسسي دلابراتورپه برخه كي امريكايي، تركي، فرانسوي اوهندي معلمينو د دريو كلو په موده كي عملي ا و نظري زده كړي ور كړي.

لو مړني توليدي مستند خبري فلم چې د افغان فلم په لابراتواركي جوړ سو د۱۳٤٦هـ.ل كال په ژمي كي د افغان فلم دافتتاح نه مخكي جوړ سو چې ديوگوسلاويا د جمهور رئيس مارشال تيتو دسفر څخه كابل ته وو چې په ۲٤ساعتو كي يې ټول مر احل تر سره سول، ددي لنډ فلم مسلكي كاركونكي (فلم اخستو نكي سونه رام تلوار او محمداسحق ستارزاده دلابراتوار په برخه كي سليم نورزي، سلطان استالفي، سيدمصطفي، سيدكريم روفي،گل احمدطيب، منتاژور محمد انور صابري ا و سوند مين عبدالرحمن صفتي و.

په همدي ترتيب د افغان فلم څانگي كرار كرار دهنري فلمونو په توليد كار پيل كړ چې دافغان فلم تر څنگ يو شمير اشخاصو دفلمونو د توليد امتياز دوخت اطلاعاتو او فرهنگ وزارت څخه په شخصي توگه ترلاسه كړ. په همدي ترتيب دفلم جوړوني هنر او سينما زمور په هيواد كي خپله لاره ورو ورو او په مقدماتي ښه تر سره كړه او ټولني ته يي د خوانو سينماگرانو او تازه كارو استعدا دونه ورپه برخه كړل، چي دهغوي هنري كارونه زمور دهيواد دفلم جوړوني او سينماتوگرافي په برخه كي ښه لاسته راوړني دي.

د(مانند عقاب) له فلم نه وروسته بيا دپنځو كلونوپه بهير كي هيڅ هنرى افغاني فلم نه جوړيږى خوپه دغوكلونو كي ديوى ملي سينمايي هستي دجوړيدوله پاره په دولتي اوغير دولتي كچه د پام وړاقدامات پيليږي. چي له هغه جملي څخه دخينوسينما يي كورسونو دايريدل، و خارج ته د سينما په برخه كي تحصيلي بور سونو ته دمحصلينو استول، اوله خارجيانو سره دخينو مستندو اوهنرى فلمونوكي دافغاني سينما گرانو برخه اخيستنه ددي اقداماتو ښي بيلگي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خانم سیما ترانه و محمد عمر رفایی

(c) ketabton.com: The Digital Library

البوم هنری

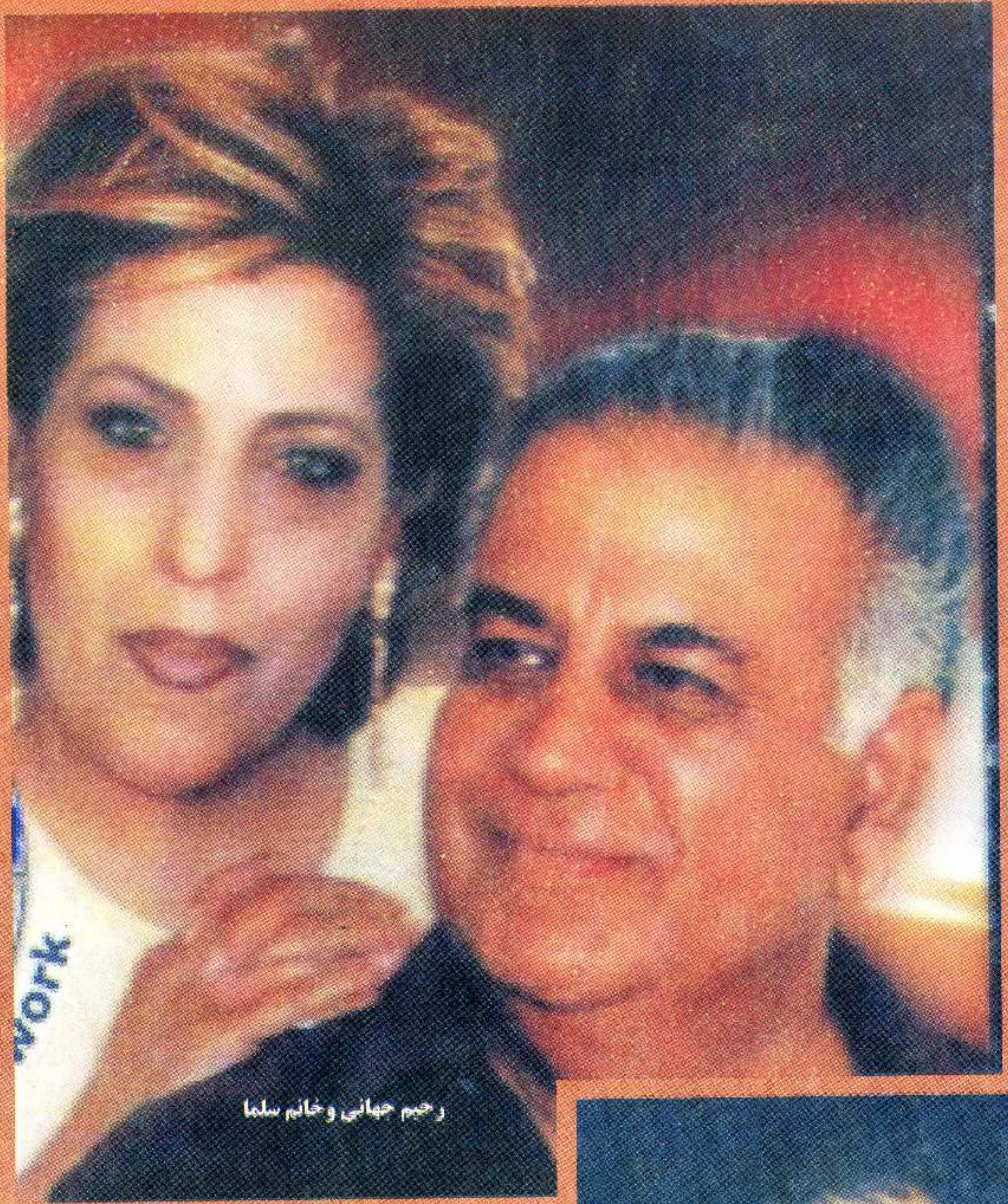

رحیم جهانی وخانم سلما

لطیف ننگرهاری

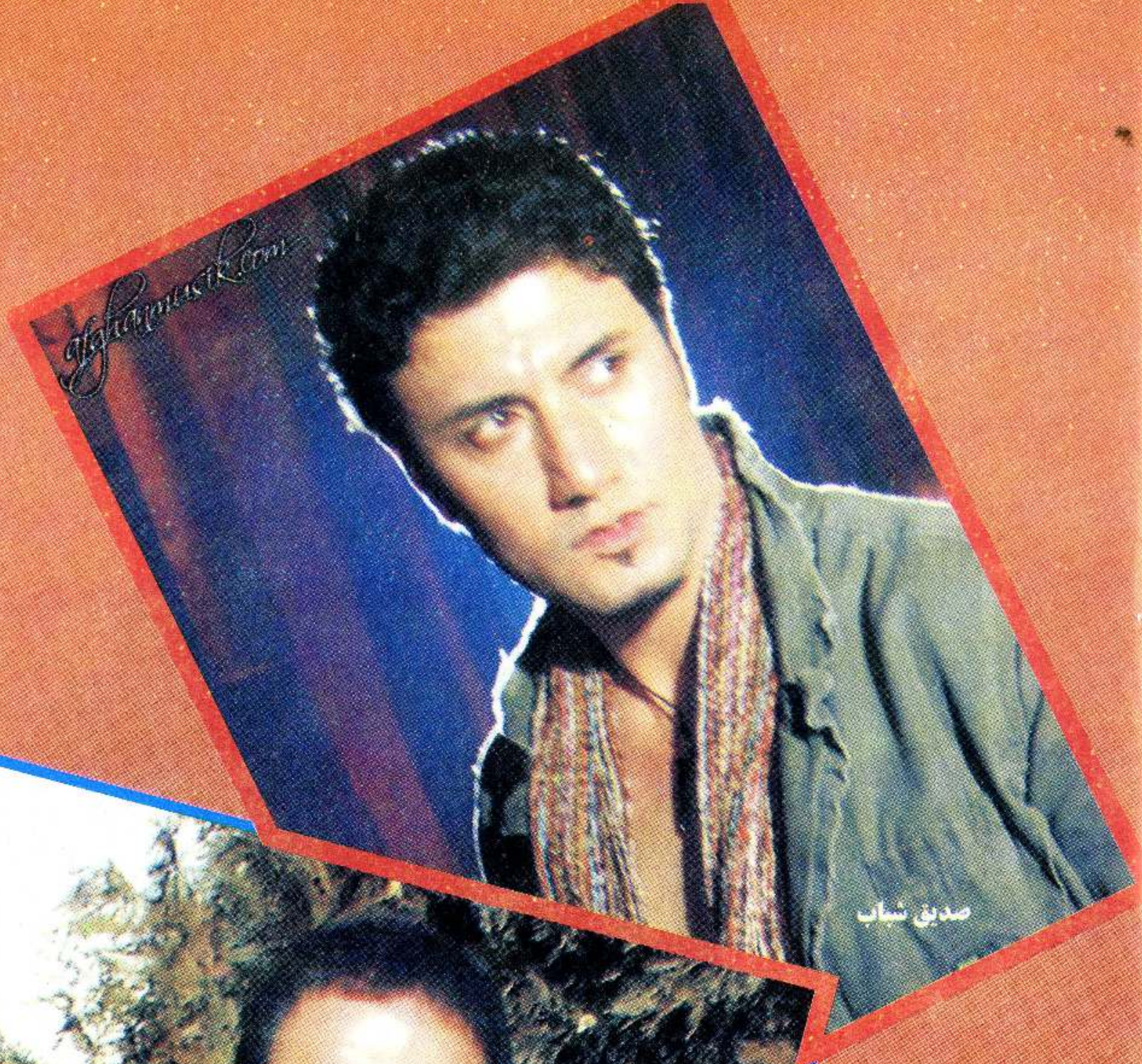

صدیق شباب

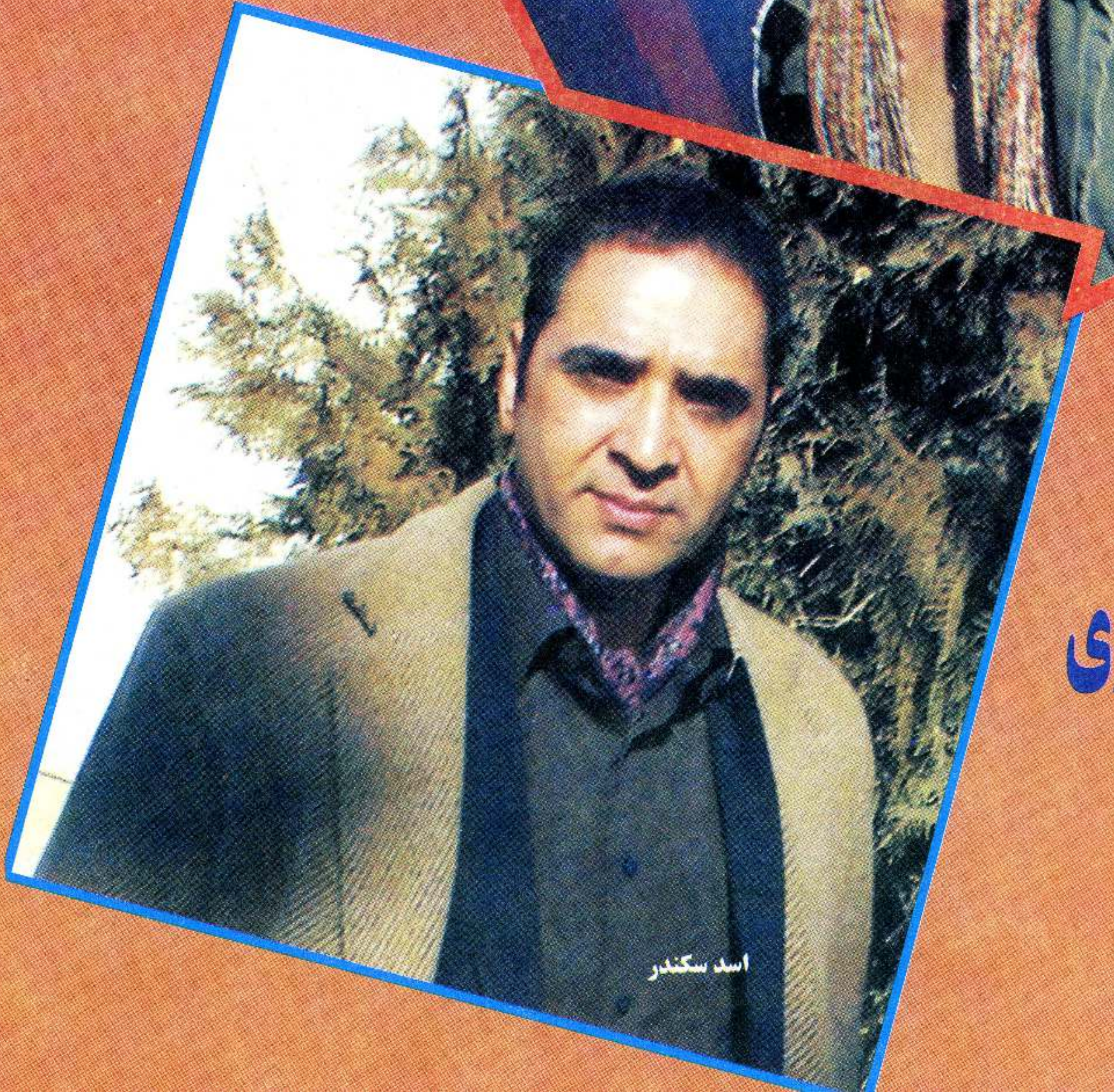

اسد سکندر

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرید رستگار

(c) ketabton.com: The Digital Library

نصیحت

ای دلم از صحبت اهل زمـــان معذور بـــاش
دوستی بـــا اهل دل بگزین و پس مســـرور باش
بند ظلمت را شکن از دست و پای خـــویشتن
با ضمیر روشن ای دل، زیر چتر نـــور باش
تا به کی دست هـــوا و حرص ویرانت کند
کنج قانع را مـــدافع ساز و هم معمور بـــاش
بر زبـــان خلق بـــودن صد بلا دارد پی پی
عافیت خـــواهی به خلوت از همه مستور باش
از شراب آب انـــگوری، ترا پرهیـــز بـــاد
از می وحدت گهی مست و گهی مخمور بـــاش
نفس چـــون زنجیر می بندد دو دستت زینهار
در پی قطع هوای نفس چون ســـاطور باش
در حصول علم کوشـــا باش تـــا داری رمق
در دیار اهل عـــرفان ای "عفیف" منظور بـــاش

لطیف عفیف

لزماني ليوني

ليـــوني دزماني يم كه منصوريم دخپـــل وخت زه
چي دحق توره مي كښلي كه يونوريم دخپـــل وخت زه
دګـــريوان كچكـــول مي دك كړدحسرت په ملغلـــرو
چي له اوښكو خيرات غواړم خومجبوريم دخپل وخت زه
دزخمي پرهـــرپه شوندوښكلوم دغم خيالـــونـــه
دخپل تن په ســـروتناكوپروت رنخوريم دخپل وخت زه
يوملنګ يم ببـــرسري ، لـــه دنيا بيزاره ســـوي
ستا دنورپه ميومست يم چي مغروريم دخپـــل وخت زه
شيخه خه الله دي مل شه زه يوغـــريم نه نـــريږم
دپيغام په څيـــر ملنګ يم خوباتـــوريم دخپل وخت زه

عبدالاحدپيغام

روح آزاد

غـــریبان را به احسان یاد کـــردن
مریضـــان را به درمان شاد کـــردن
یتیمـــان را ز اســـرشک از رو گـــرفتن
بنـــای مسکنت بـــر باد کـــردن
اســـیران را ز پـــا زولانـــه کندن
جهـــان ایمن از بیـــداد کـــردن
بـــرای راحـــت و آسایش خـــلق
تمام عمـــر عـــدل و داد کـــردن
به بیکس غـــم شریکی ها نمـــودن
به مفلس سیم و زر امداد کـــردن
به تـــدریس و به تعلیم و تعـــلم
ده ها شاگـــرد را استاد کـــردن
خـــزان جـــور را از بیخ کنـــدن
بهار معـــزلت بنیـــاد کـــردن
به حـــلق تشنه گان آبی فشانـــدن
زمین خـــاره را آباد کـــردن
نباشـــد آنقدر در خـــورد تحسین
که روحی را ز غم آزاد کـــردن

احمد ضیا قاری زاده

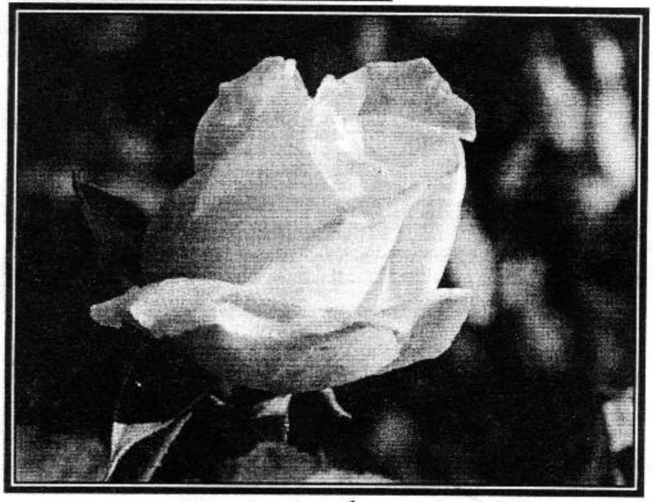

هر دیده که عبرتی نگیرد کور است
هـر شهد کـه لذتی نبخشد شور است
رختیکه تغیـیر نپـذیـرد کفن است
آن خانـه کـه تبدیل نیـابد گور است

حضرت بیدل

نه شاعر نه زه ادیب یم
دی بازار کی زه غریب یم
که څه هم په دغه باغ کي
د ښايستو ګلو طالب يم
شاعری دعوه ره نکړم
دی مقام څه بی نصیب یم
ګاهی زه که اشعار وایم
خوړمن زړه سره قریب یم
شاعری ښایسته دنیا کی
زه بی نظمه بی ترتیب یم
ګوډ و ړوند په دغه لار زه
ډیر محتاج د یو طبیب یم

سید عبدالوهاب

غزل

چې له تاسره په سر کاندي سودا
بل به نه وي هسې ما غوندي شيدا
نه به ما غوندي شيدا وي په جهان کې
نه به تا غوندي دلبر شي بل پيدا
ما په صبر تا په جور او جفا وکړه
ولې نشي د ژړا په خاى خندا
بې دا ستا له مخه کون دی که مکان دی
ښه توښه مې نه په دا شي نه په دا
جدايي به دې هيڅ رنګ قبوله نکړم
څو مې نه وي روح کالبوت سره جدا
لکه وروستو مقديان وړاندي امام وي
ما په تا پسې ده کړی اقتدا
زه يو نه يم درست جهان په تا مين دی
که بادشاه دی ددې دهر که ګدا
کشکي خط دې مانيه وما راکړي
چې له ماسره وعده کړي د فردا
زه پخپله په تا نه يم مين شوی
ستا له رويه په ما شوی ده ندا
زه په تا باندې مين يم له ازله
نه چې کړي مې نن ورځ ده ابتدا
چې دا ستا د عاشقی په تيغ شهيد شم
د " رحمان " غاړه به هله شي ادا
د "رحمان " و زيړي رنګ وته نظر کړه
چې مدام په تاپسې کاندی ژړا

حضرت بيدل

آهنګ جلاليکه بمش زير شود
چون وانګری جمال تاثير شود
آن بادهء شعله ګون که دارد خورشيد
در ساغر ماه چون رسد شير شود

خپل وطن ته وفادار شه

خپل وطن ته وفا دار شه خدمت ګدار شه — دغريبو بينوا څخه خبر دارشه
داوطن خوپه يوازی نه جوړيږی — ته دخلکو هيواد والو سره همکار شه
زيار زحمت زمو نږ دوطن ښه آبادی ده — په زيارونوزحمتو نو لاس پکارشه
مونږ به تر څو پوری دبل لاسته هيله منديو — ته په خپله دوطن ښکلی معمارشه
که دی زيار زحمت په خپل لاس وايستلو — په راحت کی به ښه ژوندکړی خبر دارشه
داتير شوی وختونه درپه يادکړه — عبرت واخله خپل هيواد ته وفادار شه
لذت ډير دی په وطن کي که ته پوه شي — ده پره دی وطن دښو نه لاس ور دارشه
خپل وطن دی کور دی هم کهول دی — دستاژ وند او مرګ پدی کي ، ښه ويښيارشه
په هيواد کي په دښه ژوند خاوندشي — دظاهر وويناواوره ښه بيدارشه

عبدالظاهر

(c) ketabton.com: The Digital Library

انکـــار و جـــدل به خـــود فـــروشان گفتنـــد

تصـــدیق و سلامت به خمـــوشـــان گفتنـــــد

آن معنـــــی راحت کـــه جهـــان طالب اوست

حــــرف است که بــــا پنبـــه بگـــوشان گفتند

حضرت بیدل

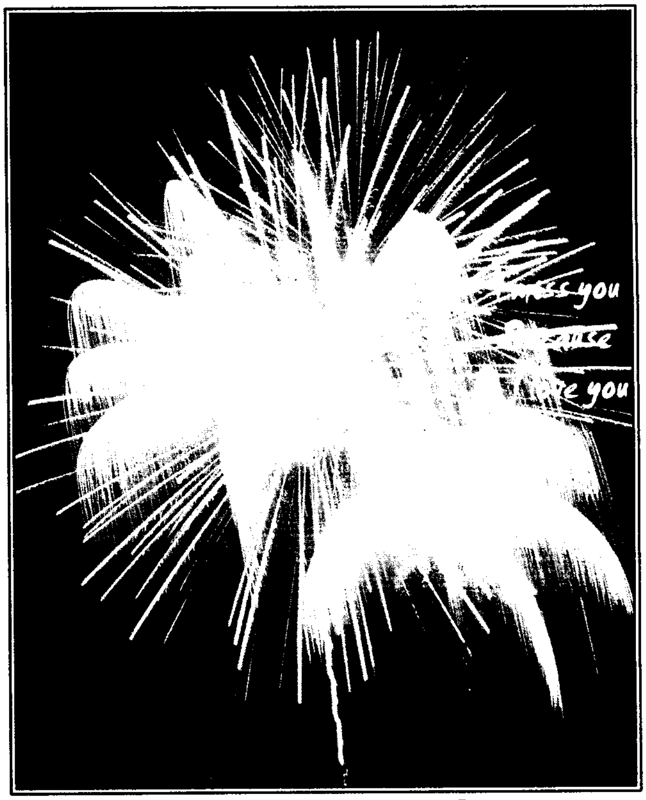

هـجـران

سالها.و ماه ها و هفته ها
ترا ندیده ام
اکنون
می دانم
درخت تمام فصل خزان
چه هجران کشید
تا آمـــدن بهار

ترشکوا فراه وال

راز

ورځ کې پنځه و خته به
اول مې خدای
دویم جانان
او دریم تا یادوم
لمره پرده مي وکړه ، رازمی
خپل کړه
یواځې ته یو هیرې
چي زما په څنوکي یو دوه
تاره
ویښته سپین شوي

اجمل تور مان

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد امین یادگاری مدیر عمومی ستدیوهای تلویزیون

ستدیو های تلویزیون ملی

عبدالاحد "همراز"

دستگاه تلویزیون ملی افغانستان که در زمانش از مدرن ترین دستگاه های پیشتازدر منطقه محسوب می شد ، براساس عقد قرارداد میان دولتهای افغانستان وجاپان درسال (۱۳۵۵) شکل گرفت. بعداز گذشت زمان معینی وپس ازایجاد، اعمار ،اکمال ونصب وسایل و تجهیزات تخنیکی در حمل سال (۱۳۵۷) به نشرات آزمایشی آغاز نمود.

ترانسمیتر تلویزیون افغانستان در قلهء کوه آسمایی درارتفاع (۳۰۰) متر از سطح شهر کابل نصب شده و ارتفاع پایهء آنتن آن (۳۰) متر از چهار جهت روی فریکونسی (MHZ۲۵/۱۷۵) به طاقت(kw۲)مجهز با سیستم برق و تهویه ، ساحهء ۶۰ کیلو متری کابل را تحت پوشش نشراتی قرار داده بود.

ادارهء مجله آواز به سلسله معرفی و شناسایی بخش های شعبات مختلف رادیو تلویزیون این بارستدیو های تلویزیون ملی را به معرفی گرفته و توجه شمارا به خوانش مصاحبه محمدامین یادگاری مدیر عمومی ستدیو های ثبت و کاپی تلویزیون ملی که مدت ۲۹ سال را دربخش های مختلف ا ستدیو های تلویزیون ملی ایفای وظیفه می نماید، جلب می دارد.

سوال- نخست لطف نموده در مورد باز سازی مجدد ستدیو های تلویزیون ملی معلومات ارائه فرمایید ؟

جواب : با روی کارآمدن حکومت موقت ، تلویزیون ملی دو باره آغاز به فعالیت نمود. درسال ۱۳۸۲ خورشیدی مطابق با توافقات (بن) توافقنامهء باز سازی تلویزیون ملی میان دولت افغانستان و جاپان به امضأ رسید و دردو مرحله تلویزیون ملی باز سازی گردید.

۱- منتاژ: ستدیو ها از سیستم انالوگ به سیستم جدید (دیجیتل) که کارآن در تاریخ ۸ سرطان ۱۳۸۳ آغازشد .

۲ : نصب دستگاه ترانسمیتر و سپس بخش ساختمانی ستدیوها که به این ترتیب کار تلویزیون ملی از سیستم کهنه به یک سیستم جدید و معیاری تبدیل گردید .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال- : لطفا" درمورد نحوهء کارو تعداد ستدیو ها معلومات دهید؟

جواب: مواد و مطالب جمع آوری شدهء برنامه های تلویزیون توسط انجینیران متجـــرب در ۹ ستدیو به منظور ثبت و کاپی و نشــر زنده یا مستقیم آماده می شود که به صـــورت مختصر میتوان درمورد نحوهء کار ستدیوگفت که :

۱ ـ ستدیو اخبارکه از ابتـداء به منظور پخش سرویس های خبـــری ایجاد شده بـــود که فعلا" نظـــر به ضـــرورت تعداد زیاد برنامه ها مطابق ، بـــرنامهء تخنیکی در این ستدیو ها ثبت میگردد.

۲ـ ستدیوی کنتـرول که از این ستدیونظر به ضرورت نشرات صورت میگیرد.

۳ـ ستـدیوی پـــرو دکشن یاستدیو های مرکـــزی : از این ستدیوبرعـــلاوه ازنشرسرویس های خبـــری ازتعدادی برنامهء های د یگـــر به طـــور زنده یامستقیم استفاده می شود .

٤ـ ستدیو هایAberolوAberol دراین ستدیو ها بـــرنامه های مختلف ثبت ، کاپی و ایدیت میگردد.

٥ـ ستدیوی انانس : این یک ستـــدیوی کـــوچک پرودکشن است که درآنجا دوبلهء فلم های هنـــری ، علمی ،مستند ،جهان حیوانات ،سریال ها و گـــزارش های روزمره اطلاعات و دیگـــر برنامه های تلویزیون ثبت می شود .

٦ـ ستدیوی HD: این ستدیو با وســایل مدرن و پیشرفته آماده گـــردیده که متأسفانه کمتـــر ازآن استفاده به عمل میاید ، ولی با آن هم در قسمت ایدیت برنامه ها از آن استفاده می شـــود.

۷ـ ستدیـــو های سیدمقدس نگاه : دراین استدیو ها اکثـــرا" برنامه هایی ازقبیل مباحثه ، کلکین ، شب مهتاب ، درجستجوی حقایق ، آیینهء شهر ،٠فرهنگ مـــردم و شماری از بـــرنامه های دیگرثبت میگردد .

۸ـ ستدیوی اخبـــار بین المللی : که درآن ایدیت و منتاژ اخبـــار بین المللی صورت می گیرد.

۹ـ ستدیوی ترانسفر(Tran star): ستدیو کاری است که با وسایل و تجهیـــزات تخنیکی آماده شده است . دراین ستدیو CD,DvD,VHS و کمـــره های مخـــتلف کـــــــه با دستگاه تلویزیـــون مطابقت نمی کند، به کست های دیجیتل بیتاکم انتقال و یا ترانسفرشده و آمادهء نشرمی شود .

سوال- در چند سال اخیرچه تحولات و تغیراتی ازنقطه نظرتخنیک در ستدیو تلویزیون ملی رو نما گردیده است ؟

جواب : تلویزیون ملی درسالهای اخیر رشدو توسعهء قابل ملاحظه یی نموده و این پروسه در حال گسترش میباشد.

بی مورد نخواهد بود به چند موضوع ذیل اشاره شود. تغییر سیستم انالوگ بـــه سیستم دیجیتل. تغییرسیستم دیجیتل HD که سیستم بسیار پیشـــرفته در جهان معاصـــــر می باشد. نصب وسایل و تجهیـــزات تخنیکی مدرن و پیشرفته . آغازنشرات ٢٤ ساعته و نشرات جهانی. ایجاد ستدیو های شبکهء کمپیوتربرای رویت برنامه ها.

ساختارستدیو های شبکهء دوم نشـــرات (تلویزیون کابل) که درآیندهء نه چندان دور ایجاد خواهد شد.

سوال- کدام روش در نظر گرفته شود تا برنامهء تلویزیـــونی از نگاه نوعیت روشنتر و زیباتر جلب توجه کند؟

جواب - اولین جـــز متصدی ستدیو، این است که تحصیل در رشتهء تخنیکی داشته دارای تجربهء کافی از جـــریان ثبت برنامه باشد . چهرهء مجری برنامه را طبیعی و زیبا تصویر برداری نماید کار بردبه جای نور در تلـــویزیون ، مهمترین جز تصـــویر است که توسط آن کمره میتواند چهـرهء نه چندان زیبا را، زیبا جلوه دهد.

سوال- به منظور بهتر شدن کاردرستدیو ها چه پیشنهاد دارید؟

جواب - برگزار نمودن کـــورس های آموزشی کار بـرد و استفاده از وسایل تخنیکی دیجیتل همچنان بلند بـــردن معاش کارمندان زیرا نظـــر به تنخواه کمی که انجینیران تلویزیون ملی دارند بیشترکارمندان متجـــرب به تلویزیون های خصوصی جذب شدند وما اکنون به کمبود کارمندان و انجنیـــران تخنیکی متجرب مواجه هستیم .

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناریو به څنګه لیکو؟

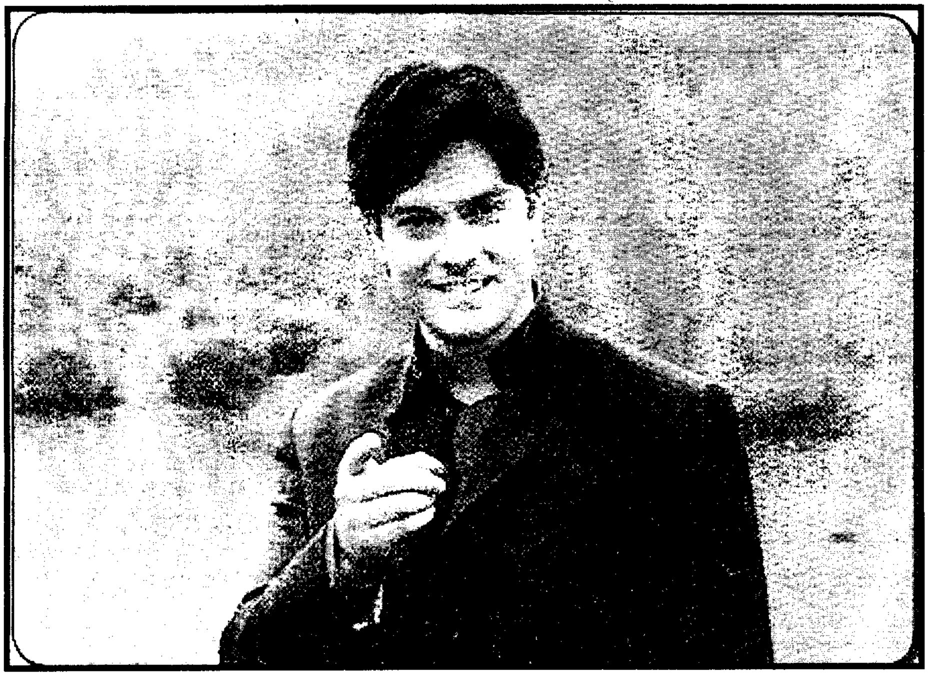

نوی لیکوال باید د سناریو تز لیکني وړاندې کومو اړخونو ته پام وکړي .
لومړني فلمونه بې غږه او لنډ وو، سناریو یې نه وه، ډایرکټر به په ذهن کې یوه نقشه برابره کړه، د کاغذ په مخ به یې په اختصار سره ولیکله ، بیا به یې د فلم جوړولو ته متې راونغښتلې.
خو وروسته چې غږین فلمونه راووتل او فلمونه اوږده شول، د سناریو لیکنه د ډایرکټر لـه کار څخه بېلـه او په ضرورت بدلـه شوه.
سناریو ته د فلم کیسه ویلی شو، داسې کیسه چې د سینما د تصویرونو په ذریعه ویل کېږي.
زموږ په هېواد کې د کیسې لیکل نوی کار نه دی، خو سناریو لیکنه نوی هنر دی. دلته تر هر چا د مخه ممکن هغه کسان سناریو لیکنې ته اقدام وکړي چې د کیسو او ډرامو په لیکلو کې تجربه لري. دوی که لـه کیسې او ډرامې سره د سناریو توپیرونو ته پام ونکړي، کار به یې نیمګړی وي.
کیسه په لیکلو سره بشپړېږي او د فلم جوړولو کار د سناریو په بشپړولو سره پیلېږي.
سناریو د یو هېواد پنځه کلن پلان ته ورته بللی شو. په پلان کې ګڼ اټکلونه شوي وي، خو د تطبیق په وخت کې بېلابېل عوامل په اټکلونو اثر کوي. که ډېر بارانونه واوري تر پیش بیني شوې اندازې به ډېر غنم ولرو او که بهرنیان مرسته ونکړي د سړکونو د پخولو په برخه کې به خپلو هدفونو ته ونه رسېږو.
د سناریو تقدیر هم د مختلفو عواملو په لاس کې دی. د هغې په فلم کولو کې لـه ډایرکټره رانیولې تر یوې فرعي لوبغاړې پورې ټول برخه لري. د دوی ټولو ذوقونه استعدادونه او نظرات ممکن د سناریو په بدلولو اثر پرېباسي. په دې سر بېره فلم په ډېرو پیسو جوړېږي. د لګښت زیاتوالی کلـه نا کلـه ددې سبب ګرځي چې د سناریو لوری بدل شي.
سناریو هم هغه خبرې را اخلي چې په فلم کې باید وشي او هم هغه تصویرونه معرفي کوي چې په فلم کې یې باید ووینو. د سناریو د تصویرونو په برخه کې دفلم جوړولو په وخت د تغییراتو امکان ډېر وي.
یوه لیکنه شاید د کاغذ په مخ قانع کوونکې وي او ډایرکټر ته هم ښه معلومه شي خو کلـه چې فلم ځیني جوړېږي بیا ستونزې پکې پیدا شي.
لـه پاسنیو توضیحاتو منظور دا دی چې سناریو لیکونکې ته لویه حوصلـه په کار ده، دده کار د شعر او داستان برخلاف، یوازې دده نه دی، په بشپړ ولو کې یې نور هم شریک دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تیاتر کې د لیدونکو او لوبغاړو تر منځ مشخصه فاصله موجوده وي. ددې فاصلې غوښتنه دا ده چې لوبغاړي په لوړ آواز او فصیح وعربېري چې ننداړچیان یې په خبرو پوه شي. تیاتر خپل خاص دودونه لري او ننداره چې یې له لوبغاړو دا توقع نه لري چې له رښتیانو مکالمو سره سمې خبرې ختې واوري.

په کیسه کې کرکټرونه نه وینو، هر څه په خیال کې انځور وو. دغه شي امکان راکوي چې د داستان مکالمه په اسانۍ سره له واقعي مکالمې بېله کړو او تر وسه وسه یې د ښکلا او اختصار غوندې هدفونو لپاره استخدام کاندو. په کیسه کې چې دوه کسه له یو بل سره مخامخ شي او خبرې شروع کړي، نو اکثره وخت یو بل ته سلام نه اچوي او نه سره متعارف روغبړ کوي خو په سینما کې چې مکالمه واقعیت ته نژدې ده، دوه کسه یو بل ته سلام اچوي، روغبړ سره کوي او بیا اصلي خبرو ته راځي.

په سینما کې کرکټر په سترګو وینو. دلته زموږ او کرکټرونو ترمنځ کومه مشخصه فاصله نه وي، کرکټر ممکن دومره نژدې ووینو لکه په کوټه کې چې راسره ناست وي.

د کیسې او سناریو ترمنځ یو بل مهم توپیر دا دی چې کیسه لیکوال د توصیف له لارې د کرکټر په هکله کې ډېر څه راته وایي او د هغه د زړه له حالونو موخبرولی شي خو د سناریو لیکونکي لاس دومره آزاد نه دی. د سناریو لیکونکی د ډرامې د لیکوال غوندې د خبرو اترو او عمل په ذریعه کرکټر راپېژني. دغه راز د خاصې صحنې یا د مختلفو پېښو د یو ځای کولو له لارې د کـــــرکټر په هکله کې زموږ معلومات زیاتوي.

هغه پېښې چې ټکر په کې ډېر دی خو په مکاني لحاظ حرکت په کې لږ وي او تر ډېره حده په یو ځای کې رامنځ کېږي. د ډرامې لپاره مناسبې دي هغـــــه پېښې چې تصویري اړخ یې پیاوړی دی، د فلم لیکولو لپاره ښه دي.

سناریو د ډرامې په نسبت کیسې ته نژدې ده. کیسه د خبرو اترو او توصیف په مټ په مخ ځي او سناریو د خبـــــرو اتـــــرو او تصویرونو مجموعه ده.

لیکوال چې غواړي نکل یا کیسه په سناریو بدله کړي، د داستاني او ډراماتیك زمان توپیر یې بایدپه پـــــام کې وي. د آدم خان د نکل داستاني زمان لــه هـــــاغه وخته پیلېږي چې دده پلار حسن خان، زوی نلري او یو ملنګ ورته دعا کوي چې خدای زوی ورکړی خو ددغه نکل ډراماتیك زمان ډېر کلونه وروسته هغه وخت پیلېږي چې آدم خان په درخانې باندې زړه بایلي.

د یوه داستـــــــان، داستاني زمانه ممکن پنځوس کاله وي خـــــو ډراماتیکه زمانه یې پنځه میاشتې وي. د اصـــــلي واقعې د پېښېدو وخت ته ډراماتیك زمان وایي.

د سناریو لیکنې لپاره درې کاره په کار دي: یو دا چې سناریو ګانې ولیکو او په ابتدا کې د خپلو هڅو له ناکامۍ نا امیده نه شو. بله دا چې سناریو ګانې ولولو. البته، زمـــونږ په وطن کې داسې سناریوګانې چې په فن پـــــوره وځرخي، په آسانه نه پیدا کېږي. دریمـــــه لاره دا ده چې کامـــیاب فلمونه په دقت وګـــــــورو او جوړښت ته یې پام وکړو.

یو فلم معمولاً دوه ساعته وي. که موږ د فلم هره دقیقه په یو مخ کې ولیکو، یو سل او شل مخه سناریو به ولرو.

موږ کولی شو دغه یو سلو شل مخه په دریو برخو ووېشو: له لومړي تردېرشم مخه، له دېرشم تر نویم مخه، له نویم تر یوسلو شلم مخه.

د فلم په لومړیو لسو دقیقو او یا د سناریو په لومړیو لسو مخونو کې باید مخاطب پوه شي چې اصلي کرکټر څوك دی؟ څه مشکل لري؟ څه غواړي؟ اړتیا یې څه ده؟ او فلم د څه شي ثابتول غواړي؟ (د شکسپیر د اتللو په ډرامه کې ددې خبرې د ثابتولو هڅه شوې ده چې حسود او رخه ګر بنیادم هم خان تباه کوي او هم هغه څوك چې خوښېږي یې.)

د شـــــــلم او دېرشم مخ تر منځ معمولاً یو مهم پېچومې وي، یوه داسې پېښه رامنځ ته کېږي چې د فلم کیسې ته نوې لوري ورکوي.

منځنۍ برخه (د فلم له دېرشمې تر نویمې دقیقې پورې) د ټکر او مخامخېدنې اصلي ساحه ده.

د فلم د اتیایمې او نوییمې دقیقې تر منځ معمولاً له دوهم لوی پېچومي سره مخامخ کېږو او د فلم کیسه نوی لـــــوري خپلوي. د منځنۍ برخې وروستۍ دقیقې د غوټې پرانستنې (resolution) ته لاره اواروي.

وروستۍ برخه (له نوییمې تر یو سلو شلمې دقیقې پورې) د غوټې پرانستنې لپاره ده.

د سینما د هنر ځینې ماهران وایي چې ښه فلمونه اکثره وخت همدا ذکر شوی جــــــوړښت لري. د سناریو زده کوونکي کولی شي نوموړي جوړښت ته په پام فلمونه مطالعه کړي او وګوري چې آیا په لومړیو لسو دقیقو کې د فلم په موضوع پوهېدلې او موضوع یې خوښه شوې ده؟

آیا تر دېرشمې دقیقې پورې د فلم لوري بدل شوی دی؟

آیا تر نوییمې دقیقې پورې د فلم په کیسه کې بل لوی بدلون راغلی دی؟

د سناریو د لیکلو لپاره تر هر څه ړومبی موضوع پیدا کړئ یعنې دا ومومئ چې څوك د څه لپاره، څه کول غواړي او له کومو خنډونو سره مخامخ دی؟

د سناریو تر لیکلو دمخه اول د اصلي کـــــــرکټر یا کرکټرونو اړتیاوې معلومې کړئ بیا یې سوانح ولیکئ. دا سوانح ممکن په درې څلورو مخونو یا حتی په لس دولس مخونو کې وي.

د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونو په هکله کې د معلوماتو لرل د سناریو د لیکلو په وخت کې زموږ کار اسانولی شي.

بهتره ده چې د کرکټرونو او په تېره بیا اصلي کرکټرونو په هکله کې بشپړ تصـــــور ولرو. کرکټر باید د ظاهـــــري بڼې، اجتماعي حالت او روحي وضعیت لــــــه اړخونو مطالعه شي.

پاتې ۴۸

تأثیر گذاری سینمای افغانی

نقد بر روال

سینمای افغـــانی ، با پیشنهء تاریخی خـــویش که ازفلم « عشق و دوستی و مانند عقاب » آغازشــد وبا فــــلم روزگاران، نخستین تولیدی است افغان فلم به راه افتاد ودرزمان کوتاه گام به گام موسسات ،تهیه کننده گان انفرادی ایجاد وبا تولیدات فلم های داستانی هنری وفلم های مستند (داکو منتری) در نوارهای سینمایی ۷۵ ملی متر، ۳۵ملی متر و۱٦ ملی متر رنگی و سیاه و سفید ، نوار تلویزیـــونی باساختارهای متنوع از سینماگران پرتلاش و صاحب آزمون در سطح ملی و بین المللی راه باز کرده و افتخارات را تا آخر دههء شصت به کشور به ارمغان آورده بودند.

دریغ و درد که سینمای افغانی همچو دیگر پدیده های علمی و فرهنگی به مثابهء یک پدیدهء مثبت وتأثیرگذارروی روان تماشاگران ازانعکاس سلسله واقعیت ها درچـــوکات داستان فلم ، اندیشه های انسانی وسازنده ، افراد جامعه در گذشت روز گاران شان تلقی می شد. گرچه درآن زمان ، از سوی دولتمردان ومسوولین مورد حمایت ، پشتیبانی و ارزش مندی قرار می گرفت ، بنابر وقوع حوادث و بحران صدمهء شدید دید و مدتی از روند تکامل باز ماند و حتی دو پدیدهء عالی و انسانی (سینماو موسیقی) را حرام دانستند واز حرکت باز داشتند؛ ولی همانگونه که هرشب تاریک روز روشن رادرپی دارد ، روزگاران تلخ و بحرانی نیز رخت بر بست و صفحهء جدید جهت آرامش فکرو تلاش به وجود آمد، کشور به سوی آبادانی ، نوسازی و پیشرفت در عرصه های مختلف ره گشایی نمود که درین روند ، سینمای افغانی با یک موج نو و

استفاده از راه خــــود را دو باره با مساعی سینما گــــران پیشرو و آگاه وجوانان مستعد دنبال نمود که تاپایان دم مادر ساختارهای فلم بلند و کــــوتاه هنری ، مستند از سینمای مجـــرب خــــویش (مـــردان وزنان) است فرآورده هایی در سطح ملی و بین المللی داریم که عدهء شان مشمول رقابت درجشنــــــواره های فن آوری معاصر داخلی و بیرونی و امتیازات و افتخاراتی را نیز از آن خود نموده اند.

اما با وجود این گام های استوارو موفقیت آمیز، بعضی ازساخته های فلمسازان ما دارای کاستی ها، نواقص تخنیکی و محتوایی می باشد که نیازمبرم به راه اندازی نقد و بررسی ها دارد .

در حالیـــــکه در گذشته ها آثاری از مولفان عرصه مختلف علمی هنری ، فرهنگی مانیز در بـوتهء نقد قرار می

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

گـــــرفت و از آن مؤلفان و علاقمندان رشته ها بهترثمره می گرفتند ، نظر یات سفید و سودمند منتقدان را پذیرفته و درآثار بعدی انها در نظر گرفته و تطبیق می نمودند.درحال حاضرنقدو بررسی درمورد فلم های هنـــــــری (داستانی) و فـــلم های مستند (داکـــومنتری)همانطور براصول نقد بر محور ارزیابی ، بررسی ، تحلیل و تجــــزیه وانالایز(ANALIZE) اثـــر می چـــرخد ، ناسره را از ناسره منتقد جدا کرده عیوب و یا محاسن اثر را بر شمارد و صمیمانه و واقعبینانه مـــؤلف یا صاحب اثر را به سمت معین رهنمایی کند.

بربنیاد این هدف وبه منظوررشد سینمای افغانی نیازمبرم به نقدو بررسی دارد و کار گـــردانان (فلمسازان) تهیه کنـــنده گان ، نویسنده گان و خلاصه تصویر بـــرداران ما وهمه دست اندر کاران سینمای افغانی بهتراست نقد را پذیرند و به جریان راه اندازی نقد و بررسی که صورت می گیرد بپیوندند و آنرا مخلصانه دنبال کنند.

این جاست که تأثیر گزاری نقدو بررسی دربارهء فلم های افغانی رواج پیدامی کند واهمیت آن بلند تر وقــــویتر می گردد ، فلمسازان ما آرام ،آرام متوجه مي شوند که فــــردا فلم شان و یا اثرشان دربوتهء آزمایش ونقد قرارمیگیرد. پس سعي میورزند تا محتاط باشند و درمورد اثر خود از نخستین روز اقدام به کار ، فني و مسلکی فکـــر کنند نه ذوقی و آماتــــوری بلکه همه موازین را درنظر داشته دریابند تا روی موازین کارو بینش فلمسازی در ساختار های خـــود عمیقا" بیندیشند تا اثر شان عاری ازعیوب بـــوده و محاسن را به همراه داشته باشد.

همچنان رو نق یا بی محافل نقد نظردرمورد فلم های افغانی مارا به جادهء فـــرهنگ پذیرش می کشانـد و از جانبی سخن مارا با بیان روشن به گـــوش مسوولین امــــــــورنیزمیر ساند تا آثار فلمی ما ارزش و اهمیت فراوان کسب نمایند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتاب اوفرهنگ

پرمختیاوې ګنو چې نقشې یې زموږ د تیرو نسلونو له ذهنونو راوتلي. بشر په خپله ذهني کلا کې دیره دی. همدا ذهني کلا یې فرهنګ دی، دبدبه یې ده او د هیلو ښار یې دی.

د تخنیک او تکنالوجۍ د عصر انسان یو ویشلې او ټوټه ټوټه انسان دی. له ده که د کیمیا او فزیک او بیولوجۍ کتابونه ټول کړې، نو مخامخ د ډېرې عصر ته ور کډه کیږي. موږ ځمکه په خپله فرهنګی هندسه پوښلې. دا مادي فرهنګ انسان پنځولی. نو ښکاري چې مادي فرهنګ ماده دی، هومره چې ډبره، ګل، غر، ستورې، او هر بل څیز ماده دی. موږ د مادي–فرهنګي اشباع په عصر کې ژوند کو. انسان لوی کمیت له خپل ذهنه تولید کړی. کمي فرهنګ ورو ورو او ښایي د لوی بشري سرنوشت په پرتله ډیر ژر زموږ کمي تولید د لګښت له کچې لوړ وخیژي او اړ وځو چې ښکلي، رنګ شوي، صیقل او موښل شوي تولیدات سیندونو او سمندرونو ته وغورځول شي، څکه روان مالي–اقتصادي بحران ددې زنګ کړنګا پورته کړې.

نن زموږ ګیډې مړې دي. نن زموږ بدنونه په جامو پټ دي. نن د شپې له پاره هرڅوک تر یوه چت لاندې خوب تیرولای شي، خو خوند، ښکلا، مینه، ارامتیا، او هغه سوکاله چاپیریال چې زړونه مو پکې وزرې وکړي او خپل لوی سفر په لور والوزي، چیرته دي؟ موږ چا لوټ کړي یو؟ زموږ له خوبونو او خیالونو ډکې شپې چا را څخه غلا کړې؟!

د فرهنګ برخلیک له ذهن څخه راوتې. ذهن څه لري؟! زه چې په هغه ورځ دنیا ته راغلم زما ذهن څه درلودل؟ نننې فکرونه، باورونه، اندیښنې، ښه راتلل او بدراتلل زما په ذهن کې له کومه شول؟ دا زایقه ما څرنګه زده کړه؟ زه څرنګه په دې پوه شوم چې دغه راز ژوند، فکر، باور، اخلاق لرل غوره او د نورو ښه نهِ دي؟ ما کله دا تجربه کړه چې زه پر نورو اصیل، ژغورل شوی او د ډاډمنې را رواني خاوند یم؟!

د ذهن هندسه:

زه د ذهن له فزیکي–مادي هندسې او د سلولونو د مرګ او ژوند په اړه څه نه وایم. زما د خبرو لوری د ذهن ذاتي کړه وړه دي. له دې لامله ذهن په څلورو برخو ویشل کیږي:

دوه لومړۍ برخې یې چې مخامخ له فزیکي حواسو سره اړیکه لري او باندنۍ نړۍ د هغو له لارې ذهن ته ورننوځي، د (خوش ایندها و نا خوش ایندها) یا ښه را تللو او بدراتلولو په نامه را یادوو. ددغو دوو برخو کار دادی چې له فزیکي حواسو ترلاسه کړي توکي ښه یا بد وګڼي(روا/نا روا).

زه تازه ماشوم یم، نه مې څه بد راځي او نه ښه، نو څوک ما ته را ښیي چې زه یــو څه ښه یا بد وګڼم؟ کورنۍ، کوڅه، ښوونځی، کارځای... پرله پسې ماته وایي چې څه ښه دي او څه بد!

په دې توګه زموږ انګیرنې ذاتي نه دي، بلکې کسبي دي. هغه څه چې زه یې د ښو او بدو په لستونو کې کتاروم، د پلرونو، تیرو نسلونو فکرونه، باورونه، تجربې او ذایقې دي. انسان چې څومره په دې بهیر کې ډوبیږي، له خپل فطرت سره چې نړۍ ته په بې‌طرفه دریځ ګوري، لیرې کیږي.

کوم څه چې زه یې د خپلې کسبي پوهې او معلوماتو له مخې ښه یا بد نوموم، د ذهن دریمې برخې ته ځي. دا برخه د عقل او قضاوت برخه ده. دلته هغه قضاوتونه سر را اوچتوي، چې پلرو او نیکونو غوره بللي. په دې توګه زه د یوه جلا او خپلواک فرد په توګه بې‌حرکته پاتې کیږم، په ما کې د نورو فکرونه، باورونه او قضاوتونه د عمل جامه اغوندي او زه نو د ځان خاوند نه شوم، زه ژوند نه کوم.

نو انتخاب او قضاوت ما ونشو کــــړای. نورو، تللو نسلونو، مړیو زما پـــــرځای قضاوت وکړ. چاته یې مډال او چاته یې هم د چاندماری برخلیک وټاکه.

ددې برخې د کار له بشپړیدلو وروسته د ذهن څلورمه برخه په عمل لاس پورې کوي. دا د ذهن هماغه اجرایي برخه، هماغه لــرغونې(زه) ده. هغه څه چې ما په عادتي توګه ښه او بد، روا او ناروا، سپین

(c) ketabton.com: The Digital Library

او تور، اسماني او شيطاني وپيژندل، ددغې برخې له خوا په لوړ غرور د عمل ډگر ته را وځي. نو چې زه دا ډول يرغمل شوی وم، له ما څه وشول؟! له ذهني–مادي فرهنگ څخه څه وشول؟!

مور هرڅه ومونډل، مور د ځمکې، د سيندونو، غرونو، وچو دښتو، ځمکې کې پټې زيرمې ټول ومونډل، خپل بيرغونه مو پرې ورپول، خو د هستی خاوند مو ورک کړ. او تر ټولو غټ او ستر را څخه ورک شو. مور هرڅه وينو، هرڅه اورو، خو هغه نه وينو او نه اورو او. نه هغه نيږدې را سره شته«هغه سترگې چې ونشي کولای خدای ووینی، په څه درد خوري.

هر فعاليت بايد خدای ته يو کار وي...که څېرې په هرڅه کې ښکلا ووينې، له هرڅه به خوند اخلې»

دا را نه ورکه لار، دا د هرڅه شته څښتن، او دا لومړنی برخليک به څنگه مومو؟

په خپلو کاغذي مالوماتو څه کولای شو! ذهن تر کومې پورې الوت کولای شي! لارې ته ورتللای شو، خو نه په فزيکي پښو، څښتن مونډلی شو، خو نه په فزيکي سترگو! څوک خبر ښايي دا لار له دننه وي. ايا کله مو دننه سر ورښکاره کړی. ايا کوم ځل مو دننه څه ليدلي!

ايا کله مو د خيال وزرې ښه په خلاص زړه او ډاډ سره پرانيستي. يو ځل به وگورو، يو ځل به په خيال کې والوزو، چيرې به ولاړ شو چې ورک شو! نه ورکيږو، خدای هرچيرې شته!!

«خدای ولې د خلقت داستان دا ډول وليکه!» فرهنگ ددې پوښتنې له پاره څه ځواب لري؟

خدای هرڅه ښه او ښکلي پيداکړي. «ذهن په روح نه پوهيږي. د ذهن کلمې خوښې دي. د ذهن نښه او سمبول خوښ دي. لوبه يې خوښه ده. او ژوند ذهن ته يوه کيسه ده، يو داستان دی، چې په هغه کې دنيا ته راځي، يو شمير پيښې تيروي او مري. دا ډول فرد ته ژوند په خپله خدای دی!» نو که له ذهنه واوړو، له حواسو را ووځو، په چوپتيا خپل دننه ولاړ شو، ښايي، نه مونډلي ځوابونه ومومو.

زه څه يم، څوک يم او ولې يم؟ مرينه د څه له پاره ده، توپيرونه د چا په لاس پنځيدلي دي. هستی اشتباه کړې که زما قضاوتونه تياره دي؟ واقعيت لومړنی دی که زما قضاوتونه؟!

فرهنگي انسان همدا هڅه لري، غواړي پوښتنې ځواب کړي، غواړي، خپله معما مانا کړي. او انسان ليکي. يو سل کلن انسان چې وينښه او خوب يوه کړې وي، نشي کولای ټول ليکل شوي کتابونه ولولي. خو سل کاله دمخه داسې نه وه، زر کاله دمخه لا نه وه، او لس زره کاله دمخه انسان کولای شول خپل ټول ليکل متن ژر ولولي او نور څه نه وي چې وخت پرې تير کړي. خو نني انسان له ډيرو پوښتنو سره مخ دی که هغه لرغونی انسان چې ښايي يو کتاب، يوه صحيفه يې مونډله چې ژوند ور سره وکړي .

بې له شکه هغه څوک نه يم چې ددې ليک له پيلولو دمخه وم. رښتيا چې هره شيبه د اگاهي نوې شيبه او بله پوړی ده.

انسان د واقعيت اوسيدونکی دی. نه واقعيت يا له فزيکي حواسو پټه هستي څه ډول تجربه کيدلای شي؟ د علم، اگاهي او معرفيت استاذانو تل يا غږ مونډلی يا رڼا. غږ او رڼا د نړۍ د هر خلقت څټ ته پټ دي. مور دغه دوه را نه ورکې سرچينې څنگه مونډلی شو، چيرته ورپسې کډه شو، چيرې هغه مونډل کيدلای شي.

په دې غير مادي جنس پسې، مادي قلمرونه او مکاني حرکات نه دي په کار. انسان وروکی کيهان دی. که انسان ځان ټـول پرانيزي، دغو سرچينو ته لاره مومي، هغه هم په ځان کې. نو زه څوک يم چې بله خبره را کتار کړم. بس په همدې به سره جلا شو او خپل فردي کيهان ته به ســـــر ورښکاره کړو.

ماخذونه:

حکمت اک

ليکوال: هارولد کلمپ

سخنان ساتيا ساى بابا

ساتيا ساى بابا

مقالات سايت راه جاويدان

خط سوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

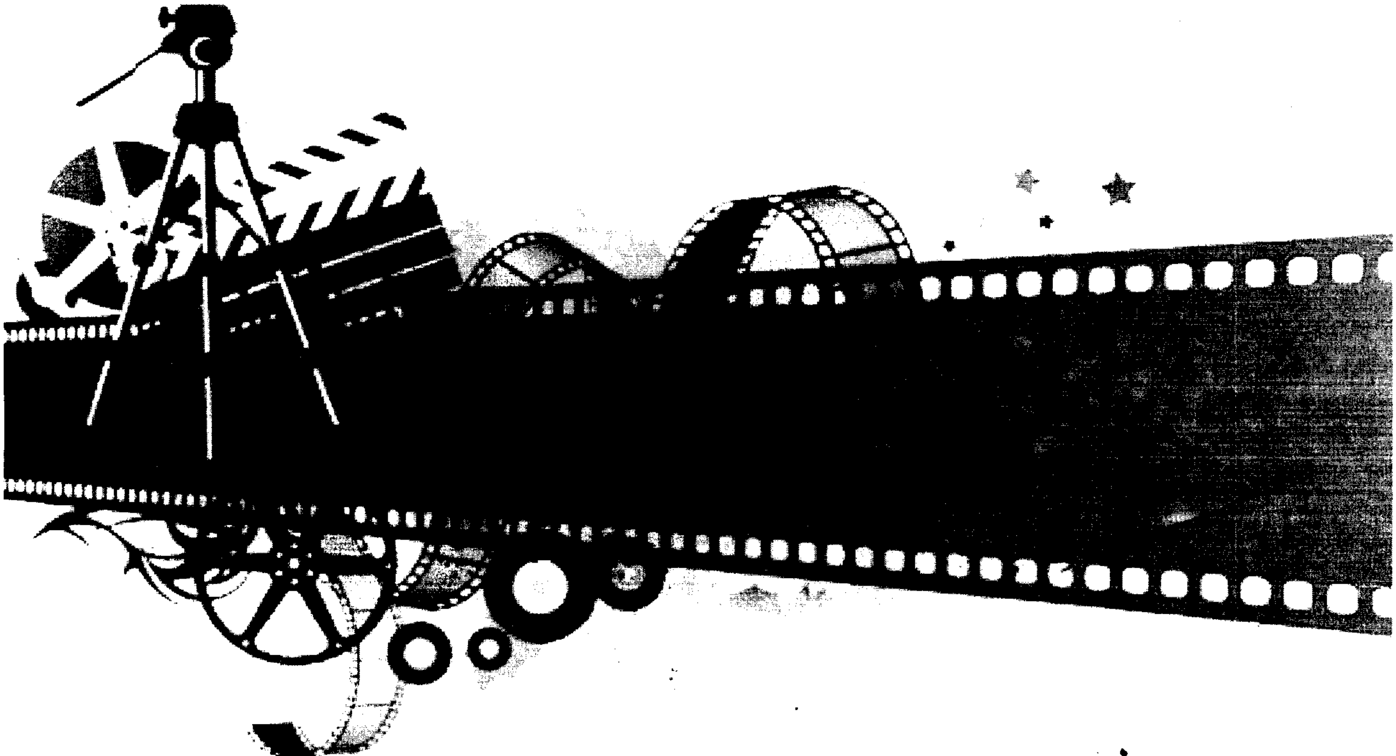

عشق پیری

مجموعهء سی قسمت سریال «عشق پیری» تکمیل و از طریق تلویزیون ملی افغانستان تولید و پخش شد . قرار است آماده گی به خاطر فلم برداری قسمت های بعدی سریال نیز گرفته شود فلم نامه نویس سریال توسط یک تیم که در آن همایون فیروز ، عارف بی ریا و غفارظلام اشتراک دارند ، نوشته شده است کارگردان صبور خنجی .

غفارظلام ، یاسمین یارمل و ترینا حمیدی بازیگران اصلی این سر یال می باشد .

دوو افغاني فلمونو جايزې وګټلي

دوو افغاني مستندو فلمونو په نيپال کې دمستندوفلمونوپه فستيوال کې جايزې وګټلې اووستايل شول.

دغه فستيوال دسفما ياد جنوبي آسيا دآزادو خبرياالانودټولنې لخواپه نيپال کې جوړ شوی وه.

په دغه فستيوال کې د شپږومستندو افغاني فلمونوله ډلې څخه د(زندګي درمغاره)او(سرزمين من)دسبا سحر فلم له خوا جوړشوی ده .

فلمونه ننداري ته وړاندې شوي چې ويل کيږي دليدونکوډيرپام يې خانته اړولی دی.

په خبرکې ويل شوي چې دغه فستيوال دوه کاري برخې درلودې چې يوه يې دفلمونونندارہ کول،اوبله يې دمستندو فلمونوپه اړه سيمينارو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

از نبی تنها چی خبراست

« نبی تنها » هنــــرپیشهء وفلم نامه نویس که بانمایش سریال« بلبل» موفقانه درخشید ونامش سرزبانهاست. اکنون مصـــــروف تهیه فلم مستند (وضعیت گدا های شهر) است . فلم مستندی که قبلا" تهیه نموده بود ، به نام « چـــــرخ اول » درجشنوارهء بین المللی فلم مستند درکابل مقام نخست راکسب کرد .

آقای تنها ادامه سناریو سریال بلبل را نــــــوشته اما منتظرودست به دعا به خاطرتصویب بودجه پولی آن ازطرف وزارت اطلاعات و فرهنگ می باشد.

سریال افسوس

در آیندهء نه چنــــدان دور، سریال افســــوس از شبکهء تلویزیون ملی به نشر خواهد رسید.

آقای امین رحیمی کارگـــــردان سریال « افسوس » در مورد گفت:

این سریال ازخشونت، زور،فشار های روحی برزنان ودختران که بیشتر در خانواده های کشــــــورمان دیده شــــــده را به تصویرمی کشد.

رحیمی افزود: سناریو را با داکتـــــرعبدالواحد نظری یک جا نوشته وترتیب کردیم . تصویر برداری را قاسم نیکزادو تدوین آن عادل رحیمی به دوش دارد.

صدیقه تمکین ، نجیب الله جبارخیل، همایون کوه کن ، شکیب ایمل ،پری غلامی ،عابد فروتن ،ولید صدیقی ودیگـــــــران بازیگران این سریال اند.

قراراست ده قسمت سریال تکمیل وسپس بخش های بعدی آن نیز تصویر برداری شود. هر قسمت ۲۵ دقیقه می باشـــــد . و به زودی از تلویزیون ملی پخش خواهد شد.

د افغان سینما فلم د اسکار د ګټلو په درشل کې

د لومړی ځل لپاره یو افغان فلم اسکار جایزی ته کاندید شوی دی.د «جنګ تریاك» په نوم فلم چې د افغان فلم جوړوونکي صدیق برمك کار دی، د اسکار نړیوالې جایزې د تر لاسه کولو په درشل کي دربدلی دی.

د غه فلم په یوه لړی پراته کلي کی د ژوند انځورونه باسي. د دی کلي په پتیو کی کـــــوکنار کرل کیږي.

د اسکار د جایزی وړونکی فلم به د برژر به اعلان شي خــو د یوه فلم لپاره دا هم لویه کامیابي ده چې د اسکار جایزی ته د کاندیدانو په لست کی راشي.

رویا یا حقیقت

رویا یا حقیقت فلم هنری کـوتاه اسلامی انتباهی است. آقای بهــــرام بریال نویسنده و کارگـــــردان این فلم به مسایل همچون : هوس ،حرس ، دروغ، غفلت ، اهمیت و توجه به صداقت و راستگـــویی در امور زنده گی می پردازد.

تهیه کننده دستگیر اعظمی و فلمبردار ی آنرا محمد قاسم نیکــــــزاد به انجام رسانیده است . میر احمد قادری ، غفار ظلام ، اسدالله میرزاد، جعفر نــــوابی ، سلما، ملالی نسیــــر زاده ، راتب ندیم ، عبدالجمیل جوینده و عـــــزیز الرحمن بینا بازیگران این فلم است . این فلم از تلویزیون ملی به نمایش گذاشته شد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناریو په څنګه لیکو؟

د کرکټر د ظاهري بڼې او فیزیو لوژیك وضعیت د معلومولو په وخت دغو پوښتنو ته ځوابونه په کار دي:

نارینه که ښځه؟ څوکلن دی؟ قد یې څومره دی؟ چاغ دی که ډنګر؟ د پوست، وېښتو او سترګو رنګ یې څنګه دی؟ جسماني عیب لري؟ څنګه جامې اغوندي؟

د کرکټر د اجتماعي حالت د معلومولو لپاره دارنګه پوښتنو ته ځوابونه په کار دي: اقتصادي حال یې څنګه دی؟ څه کار کوي؟ زده کړه یې څومره ده؟ کورنی ژوند؟ (مور و پلار یې ژوندي دي؟ مجرد دی؟ اولادونه لري؟ د کور له غړیو سره یې روابط څنګه دي؟) په کوم دین او مذهب دی؟ د کوم قوم او ملت دی؟ سیاسي باورونه او تړاوونه یې څنګه دي؟ په ذوقي لحاظ له څه سره دلچسپي لري؟ (فوټبال کوي، مطالعه یې خوښېږي؟ او که ....)

د کرکټر د روحي حالت د مطالعې په وخت باید وګورو چې د جنسي مسایلو په هکله کې څه نظر لري؟ له ژونده څه غواړي؟ څنګه خویونه لري؟ په قهرېږي؟ بدبینه دی؟ په ځان غــــره دی؟ وسواسي دی؟ په روحي لحاظ مراوي دی؟ له نامعلوم غلیمه وېرېږي؟... استعداد یې څنــــګه دی؟ ایا له مورنۍ ژبې پرته نورې ژبې یې زده دي؟ په څه شي کې استعداد لري؟ .... خیني ډېر پټ او شخصي عادتونه یې کوم دي؟

مور کولی شو کرکټر له نورو زاویو هم مطالعه کړو.

دا ضـــــروري نه ده چې د کرکټرونو په هکله کې معلومات په سناریو کې تکي په تکي شامل کړو. د معلوماتو له لرلو منظور دا دی چې د کرکټرونو په هکله کې یو شعور ولرو او د سناریو لپاره داسې کرکټرونه وپنځوو چې د مخاطبانو زړه ته پرېوځي.

بنیادم د بل هر ژوي غوندې محتاج مخلوق دی او چې څو پورې یې سا په بدن کې وي د خپلو غوښتنو او اړتیاوو په پوره کولو پسې لالهانده ګرځي خو دغه اړتیا وي بې منطقه نه وي. که د چا اولادونه وږي وي او ورته ژاړي، دی په دې شیبه کې د خپل ښار لپاره د یو پارك د جوړولو هوس نه شي کولی.

کرکټر چې هر څه کوي د اړتیا په بنیاد یې کوي. ممکن بدرنګی وي غواړي لوی کارونه وکړي چې ځان په نورو ومني. ممکن د دښمن له وېرې پټ وګرځي خو که یې دښمن ووژل شو بیا باید د څه کولو لپاره نورې انګیزې ولري.

د داستان په یوه صحنه کې که دوه کسه خبرې کوي او دریم ناست وي، لوستونکی له دریم کسه چندان نه په تنګېږي، خکه نه یې ویني خو د فلم په صحنه کې که کرکټر غیر فعال وي او یا یې فعالیت بې مقصده او بې علته وي، د لیـــــدونکي زړه ورته تنګېږي.

کله چې د سناریو هدف معـــلوم کړو(یعني په دې ځان پوه کړو چې مور د خپل فلم له لارې د کوم حقیقت ثابتول غواړو) او کرکټرونه وپېژنو بیا د ډراماتیك جوړښت (Dramatic Structure) او یا په بله ژبه د پېښو د ترتیب نوبت رارسېږي.

مور ته باید معلومه شي چې کومه پیښه چېرته په کار ده؟ له هغه مقصد سره څه مرسته کوي چې فلم یې د ثابتولو نیت لري؟ او له کرکټرونو سره یې تعلق څنګه دی؟ په یوه ښه دراماتیك جوړښت کې هره پیښه په بلې اثر پرېباسي او د مخکینو پیښو (چې د لیدونکي په حافظه کې دي) معنا بشپړوي.

د فلم د کیسې خلاصه (سناپسس Synopsis) د فلم له هدف، مهمو کرکټرونو او د پیښو له ترتیب څخه جوړېږي. د جزئیاتو تر لیکلو دمخه بهتره ده د فلم د کیسې خلاصه برابره کړو. په خلاصه کې دا نه وي څرګنده چې یو عمل څنګه تر سره کېږي بلکې د یوه عمل او پیښې علت بیانېږي او په دې شي رڼا اچول کېږي چې یو عمل له بل عمل سره څه رابطه لري؟

د سناریو خلاصه مور له جزئیاتو څخه نه خبروي او د کرکټرونو په احساساتو او عواطفو کې مو نه شریکوي. په دې پړاو کې مور هر څه ته له لرې ګورو. د سناریو د خلاصې او لنډې کیسې یو مهم توپیر همدلته دی. لنډه کیسه که لنډه هم ده خو پیښې او کـــرکټرونه په کې له نژدې وینو.

د سناریو له خلاصې وروسته خامه سناریو (treatment) لیکو. په خامه سناریو کې ډېر جزئیات راغلي وي خو بیا هم کامل متن نه وي. د خامې سناریو د صفحه بندۍ لپاره بهتره ده د هرې صحنې د پیښو خلاصه په کارتونو کې ولیکل شي. ددې کار ګټه دا ده چې د صحنو وروسته وړاندې کول، اوږدول او لنډول او د نویو صحنو لیکل به آسانه وي. د هرې صحنې اصلي مطلب که په یو، دوو کلمو کې د کارت په څنډه ولیکو، ګټه به یې دا وي چې کله وروسته کارټ ته مراجعه کوو هر څه به سمدستي رایادېږي. په یـــــو ښه فلم کې صحنې داسې سره تړلې وي چې لیدونکی یې بېلېدا ته نه متوجه کېــــږي خکه صحنې له یو بله زېږېدلې وي.

هر فلم لـه شپېته ، اویا صحنو او یا ډېرو جوړ وي. د خامې سناریو په حالت کې ممکن پنځوس ، شپېته صحنې ولرو چې تعداد یې د سناریو په بشپړه بڼه کې شاید اویا، اتیا صحنو ته ورسېږي.

د فلم تر ټولو وړوکی جز شاټ (shot) دی خو د سناریو تر ټولو وړوکی بشپړ جز باید صحنه (Scene) وبولو. صحنه هغه خبرو اترو او پیښو ته وایي چې په یوه زمان او مکان کې پیښېږي او معمولاً یوه موضوع بیانوي.

د څو پرله پسې صحنو له مجموعې څخه د سناریو او فلم "فصل" جوړېږي. د فلم یو فصل (Sequence) ممکن لـه لس ، پنځلس یا شلو صحنو جوړ وي.

فصل د هغو صحنو مجموعې ته وایي چې هم په زماني لحاظ سره تړلې وي او هم د موضوعاتو په لحاظ یو بل ته نژدې وي. د هرې صحنې د لیکلو په وخت لازمه ده هغه ډراماتیك اصول وساتو چې په ټوله سناریو کې باید ورته پام وکړو.

په حقیقت کې هره صحنه یو کوچنی فلم دی.

د سناریو په ابتــــدا کې د بل هر ډراماتیك اثـــردابتدا غــــوندې لوستـــــونکوته خیني ضروري معلومات ورکوو.

په سناریو کې او ډرامه کې د معلوماتو د ورکولو دې برخې ته پېژندګلوي (exposition) وایي.

په دې برخه کې لیدونکی پوهېږي چې څوك، څه غواړي؟ ستونزه یې څه ده؟ ولې ستونزه لري؟ مخالف یې څوك دی؟

د یو فلم یا ډرامې په ټولو برخو کې دغسې معلوماتو ته اړتیا وي خو په سر کې زیاته او په وروستیو برخـــــو کې کمه. د سناریو هــــــره صحنه هم د پېژندګلوۍ برخه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هرې صحنې د پېژندګلوي برخه باید د هماغې صحنې اصـــلي موضوع رامعرفي کړي اودلانجي دواره غاړې راوپېژني.

د سناریو په ابتدا کې چې کوم معلومات ورکول کېږي که څه هم په کمې لحاظ زیات وي خو تردېره حده د ظاهري مسایلو په هکله وي. هـــر څومره چې د سناریو پای ته نژدې کېږو، پېژندګلوي د کرکټرونو له روحي حالتونو او پټوګ کیفیتونو ســره تعلق نیسي. پېژندګلوي باید هم د سناریو په ابتدا او هـم په هره صحنه کې په داسې انداز نه وي چې لیدونکي ته مصنوعي ښکاره شي.

دا به ښه نه وي چې یوه صحنه ټوله د پېژندګلوی لپاره ښله کړو او یا پېژندګلوي د صحنې غالبه برخه وګرځي.

پېژندګلوي ګڼې لارې لري. مثلا د کرکټرونو د خبرواو عملونو له لارې. داسې هم کېدای شي چې د یو کـــــور چوکې، فرشونه او کوچونه په پېژندګلوی کې برخه واخلي.

په هره صحنه کې د ټول فلم غوندې هارموني په کار ده. له هارموني څخه منظور د کرکټرونو داسې ترکیب دی چې ټکر او حرکت او ناکراري ځنې پیدا شي. په عالي هاموني کې هر کرکټر د بل کرکټر د خواصو ښودونکی دی. یو انسان په عادي حالت کې خپل فطرت نه راښیي خو که له خپل مخالف لوري سره مخامخ شي نو احساسات یې پاربېږي او خپل حقیقت څرګندوي. کرکټرونه که هـــــر څومره هم ژوندي او جالب وي خـــــو چې ترکیب یې سم نه وي، ښه نتیجه نه ورکوي.

په صحنه او ټوله سناریو کې د کرکټرونو دا رنګه ترکیب په کار دی چې ناکــــــــــــراري (disturbance) رامنـــځ ته کړي، یعنې کرکټرونه په ذهني او روحي لحاظ ناکراره شي او په خپله ګټه د حالاتو د سمون لپاره هڅه پیل کړي. ناکراري لـه لویه سره په دوه ډوله وي: یا د هغو کسانو لـه یو ځای کېدو او مخالفېدو پیدا کېږي چې یوبل نه شي زغملی خو شرایطو مجبور کړي وي چې سره و اوسي او یا د هغو کسانو لـه بېلېدو پیدا کېږي چې د یو بل وصال غواړي.

لومړي حالت ته د اضدادو وحدت (Unity of opposites) وایي او دوهم حالت ته د جوړې بېلوالی (pair separation of).

په لومړي حالت کې باید دوه کسان یا دوه لوري لـه یو بل سره دومره وران وي چې د یوه لوري د ناکرارۍ د ختمولو لپاره د بل ماتول لازمي وي. البته، په عمل کې د بل لوري ماتول ټوکې نه وي، وخت اوزحمت غواړي.

هر څومره چې د دوو کسانو د ضدیت رېښې ژورې وي او ورسره یې لـه یو بله رغېدن هم نه وي هغومره به د دوی کشمکش جالب او پیاوړی وي. د کشمکش نتیجه خامخا دا نه ده چې مخالف لوري به په فزیکي لحاظ یو بل ختموي. د کشمکش په پای کې ممکن سره روغه وکړي یا کومې بلې نتیجې ته ورسېږي خو په هر حال کې لیدونکي باید تر وروستو شېبېو پوه نه شي چې نتیجه به څه وي.

په هغه ناکرارۍ کې چې لـه بېلتونه پیدا کېږي، د دواړو غاړو فاصله باید د دوی تر وس زیاته نه وي، ځکه ناهیلي ترې پیدا کېږي، البته د بېلتون لارې باید دومــــره هم اسانه نه وي چې لیدونکي سمدستي د نتیـــجې اټکل وکړي.

دلته ددې ټکي یادونه ضرور ده چې نفـــــرت او محبت بې حده رنګونه او ډولونه خپلولی شي. ممکن یو سړی په تجلي مین وي خو تجلي بد وابسي. ممکن دوه کسه په ځینو مسایلو کې د یو بل دوستان او په ځینو نورو کې د یو بل مخالفان وي.

په یو ډراماتیك اثر کې ناکراري هغه ځای دی چې تعادل لـه منځه ځي او حالات خپل عادي لوری بدلوي. په دې پړاو کې اصلي کرکټر ځان مجبور ویني چې د تعادل د راستنولو لپاره اقدام وکړي او کشمکش پیل شي.

په لویو ډراماتیکو اثارو کې ناکراري او کشمکش معمولاً د کرکټرونو لـه خویونو، فکرونو او عادتونو سرچینه اخلي خو په ګڼو عادي اثارو کې وینو چې ناکراري او کشمکش لـه یو تصادفه زېږي.

په ډراماتیك اثر کې هره موضوع د کشمکش (Conflict) په ترڅ کې بیانېږي.

ډراماتیك اثر چې سم ورغول شي اولـه عناصرو یې په ځای استفاده وشي، لیدونکي ته تلوسه (Suspense) ورپیدا کـــولی شي.

تلوسې ته که د ډراماتیك اثر یو عنصر وواېو ممکن سمه خبره نه وي. تلوسه هغه کیفیت دی چې د ډراماتیکو عناصرو په ځای استعمال یې، لیدونکو په ذهن کې رامنځ ته کوي. که د فلم لیدونکي ته سودا ورپیدا شي چې څه به کیـــــږي، معنا یې داده چې فلم تلوسه رامنځ ته کولی شي.

تلوسه لـه لویه سره په دوه ډوله زېږي:

۱- د فلم ښه کرکټر غواړي یو د خیر کار وکړي او لـه لیدونکي سره تشویش پیدا شي چې هسې نه بدکرکټر یې مخه ونیسي او جنجال ورته جوړ کړي.

۲- د فلم بدکرکټر غواړي منفي کار وکړي او د فلم ښه کرکټر هڅه کوي مخه یې ونیسي. لیدونکي په تشویش کې شي چې هسې نه ښه کرکټر د بدو چارو په مخنیوي کې پاتې راشي او بد کرکټر خپل هدف ته ورسېږي.

د تلوسې د رامنځ کولو لپاره تر هرڅه ړومبی لازمه ده چې زموږ سناریو څرګند هدف ولري. لیدونکي که د کرکټرونو په هدف او مقصد پوه نه وي د هغـــــو د عملونو لـه نتیجو سره یې دلچسپي نه پیدا کېــــــږي. بله دا چې کرکټرونه باید روښانه انځور شي. کرکټر که روښانه انځور نه شي او لیدونکي د هغه لـه خصوصیاتو سر په لا زمه اندازه بلد نه شي، لیدونکي ته نا اشنا ښکاري. موږ په واقعي ژوند کې هم د هغه چا لـه سرنوشت سره دلچسپي نه ښیو چې نه یې پېژنو. دغه راز د کرکټرونو مناسب ترکیب په کار دی، که کرکټرونه په خپلو منځونو کې د منافعو، مقصدونو، ذوقونو یا عقیدو تضاد ولري نو کشمکش نه پیدا کېږي او تلوسه نه زېږي.

د تلوسې د رامنځ ته کېدو لپاره باید هغه خندونه چې د کرکټر په لاره کې وي، ناڅاپي او تصادفي راپیدا نه شي. تصادفي پېښه یوازې په هاغه شېبه کې چې واقع کېږي تلوسه پیدا کوي خو هغه پېښه چې د واقع کېدو وېره یا امید یې راسره وي، د اوږد وخت لپاره مو په انتظار کې ساتي.

هر انتظار باید منطقي وي او د ډراماتیك اثر لـه منځه راولاړ شي. دا سمه نه ده چې لیدونکي ته د یوې نتیجې د معلومېدو تلوسه پیدا شي خو بیا تر پایه پورې د نتیجې په هکله کې هیڅ ونه ویل شي.

پاتې ۵۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حرفهء خبرنگاری

زیادی جالب و قابل فهم باشـــد. در حقیقت خبـــرنگاران مارا در گذار از جنگل اطــلاعات راهنمایی میکننــد! برای انجام این وظیفه ، خبـــرنگاران میکوشند با پرسش های زیرکانه هرچه بیشتر دربارهء موضـوع گزارش شان اطلاعات به دست بیاورند.

خبرنگاران غالباً میکوشند شرح وقایع را بدون تعصب، به دور از نظرات و عواطف خودشان ، عـرضه کنند. در برخی جـوامع ، خبرنگاران خـــود را دارای نقش ویـژه ای میـــدانند: نقش واسطه میـــان دولت و مـردم. خبرنگاران سیاست ها و اعمال شـاخه های مختلف دولت را به مردم اطلاع میـــدهند و در مقابل، نظرات و پرسش های مـــردم را به اطـــلاع دولت میرسانند. خبـــرنگاران نظر یك گروه خاص، حتی دولت را تبلیغ نمیـــکنند، بلکه تمام نظـــرهای رقیب را منعکس میکنند تا اعضای یك جامعه دمکراتیك بتوانند با توجه به ماهیت آن نظـــرها، در بارهء شان تصمیم بگیرند:

در بهتـــرین حالت، رسانه ها باید تمام اطلاعات لازم بـــرای تصمیم گیری درمورد تمام مسایل زندگی مانند امور سیاسی ، اجتمـــاعی ، اقتصــــادی و فرهنگی را در اختیاز مردم بگذارند.

خبـــــرنگار حــرفه ای کسی است که بتواند حس کنـــد چه مسایلی از نظر مردم مهم است و بتواند با پیگیری و جمع آوری اطلاعات بیشتر، موضوع را بهتر درك کند.

خبـــرنگاری که هم با جامعه ارتباط داشته باشد و هم مسایل را از دید گسترده تری دنبال کند، خواهد توانست با توجه به پیوند میان پدیده ها تصویر دقیق تر و جامع تری را به مردم عرضه کند.

خبرنگارکجا کار میکند؟

زمینه های کار خبرنگاران متنوعند و همواره بر تعداد آنها افزوده میشود. خبرنگاران با این ابزار ها و منابع سروکار دارند:

* روزنامه ها ، مجله ها و نشریات تخصصی
* ایستگاه های رادیو
* ایستگاه های تلویزیون
* خبرگزاری ها
* دفتر های روابط عمومی
* « خبرنوشته» های تلویزیونی
* اینترنت
* نمایشگاه های عکس

برخی خبـــرنگاران که عنوان آزاد درمورد آنها به کار میـــرود ،برای خودشان کار میکنند و مطالبشان را به رسانه های متعددی عرضه میکنند.

بیشتر خبـــرنگاران دربارهء مسایل متنوع گزارش میدهند؛ اما برخی از آنان در زمینه های مشخص تخصص پیدا مکنند، مانند:

* امور سیاسی(داخلی یا بین المللی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

* امور اجتماعی
* طبی
* فرهنگ و هنر
* بازرگانی و اقتصاد
* ورزش

ویژگی های خبرنگار حرفه ای چیست؟

آیا خبرنگار « حرفه ای » باید ویژگی های خاصی داشته باشد؟ اگر پاسخ مثبت است ، این ویژگی ها کدامند؟ مربیان بی بی سی همواره با این پرسش روبه رو میشوند. به نظر میرسد بیشتر اشتراك کننده گان در دوره های آموزشی عقیده دارند که یك خبرنگار خوب باید خصلت های خاص داشته باشد. این خصلت ها عبارتند از:

* کنکاوی غریزی
* بلوغ فکری و احساس مسئوولیت
* اطلاعات عمومی گسترده
* خلاقیت
* بردباری و پشتکار
* شجاعت
* انصاف ، صداقت و شخصیت
* ذهن مستقل و پرسشگر

همچنین از یك خبرنگار خوب انتظار میرود برای این کار استعداد داشته باشد، به مخاطبان خود واقعاً علاقمند باشد، و با تمام بخش ها ولایه های جامعه تماس و ارتباط داشته باشد.

در برخی کشور ها ، برخی ؛ اما نه همه ، خبرنگاران معتقدند برای موفقیت در کارشان باید بایك جناح قدرتمند، مثلاً یك قبیله یا گروه مسلح ، هم ارتباط داشته باشند تا بتوانند کارشان را در امنیت انجام بدهند.

خبرنگار باید همواره بکوشد دانش حرفه ای و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارد.

البته هرشاخه ای از کار خبرنگاری به مهارت های خاص خود نیاز دارد. خبرنگار رادیو باید صدای صاف، گوش نواز و اطمینان بخشی داشته باشد: در یك روزنامهء کوچك، ممکن است از خبرنگاران انتظار برود که صفحه بندی بدانند. باگذشت زمان، خبرنگاران بیش از پیش وظایفی را بر عهده میگیرند که در گذشته بر عهدهء کارکنان فنی بود از جمله تصویر برداری در تلویزیون و ویرایش صدا در رادیو. توانایی کار در رسانه های متعدد، مثلاً در رادیو وتلویزیون ، یا در مطبوعات و اینترنت، نیز می تواند امتیاز بزرگی باشد.

این وضع برای بسیاری خبرنگارن مشکل می آفریند: از یکسو، ممکن است فردی نویسنده یا مجری بسیار توانایی باشد، اما به کار با کامپیوترعلاقه ای نداشته باشد. چنین فردی حس خواهد کرد که در مسابقهء پیشرفت فنی عقب خواهد ماند؛ اما این روزها تقریباً هرکس میتواند مهارت های اولیهء طراحی صفحات اینترنت یا ویرایش سادهء صدا و تصوُیر را فرا بگیرد.

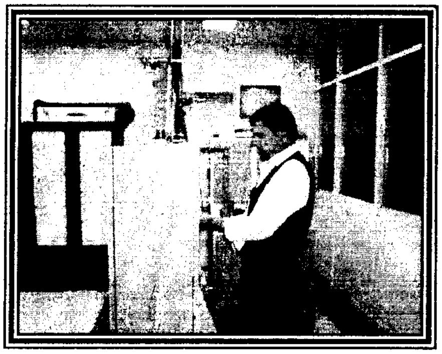

خبرنگاران باید همواره بکوشند دانش حرفه یی و توانایی های فنی خود را تازه نگه دارند. مهارت های فنی را همواره میتوان افزایش داد؛ اما هدف اصلی آن است که خبرنگارتوانایی تتشخیص، گردآوری ، تفکیك ،ارزیابی ، و نتیجه گیری از اطلاعات را داشته باشد. به دست آوردن این مهارت کاری است که عمری طول میکشد و به پایه ای استوار نیاز دارد. رسیدن به این هدف ،بسیار دشوار تر از کسب مهارت فنی است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آوازخوان وآهنگ ساز کشور

انگلیسی آنرا (چنت) میگویند، مانند " بابه زنجیر باف "، " قوقو برگ چنار" و " دویدم دویدم " .

این نکته هم گفتنی است که در این مجموعهء ترانه ها، برای اولین بار آهنگ الفبا یا با الفبای زبان دری آهنگ ساخته و ترانه های پشتو، ازبیکی و هرازه گی را نیز شامل آن نمودم.

پرسش: آیا از این مجموعه ی ترانه ها که مجددا" به چاپ رسیده، به افغانستان هم فرستاده شده است ؟

پاسخ : بلی، به تعداد سه هزار جلد آن به وزارت معارف سپرده شد تادر اختیار کودکان افغانستان قرار داده شود.

پرسش: چنانکه هموطنان عزیز ما مطلع هستند، شما از چند ین سال تا ا کنون، در بخش های نوازنده گی، تنظیم موسیقی، اواز خوانی و اهنگسازی اشتغال دارید، لطفا" بگویید علاوتا" از آهنگهایی که شخصا" آنها را خوانده اید، چه تعداد کمپوز یا ساخته های خود را در اختیار سایر آواز خوانان قرار داده اید و در این زمینه، چه اصل و معیاری را در نظر دارید ؟

پاسخ : در موقع آفرینش هر اثر هنری، بیش از همه به این نکته می اندیشم که شنوندهءاثر، جوهر، مایه و فرم های موسیقی اصیل سر زمین مان را در آن احساس نماید . علاوتا، همیشه سعی میکنم تا اثر آفریده شده از تراوش های ذهنی خودم باشد تا بتوانم بدون کوچکترین وسواس، کار خودم را در برابر موسیقی شناسان افغانی، ایرانی، هندی، تاجیکی و امثالهم، کار و اثر شخص خودم معرفی کنم . منحیث مثال باید بگویم که وقتی بخواهیم مضمون یا مطلبی را به زبان دری یا پشتو و یا هر زبان دیگر انشاد نماییم، ناگزیر خواهیم بود از واژه ها ی زبان مورد نظر با رعایت قواعد و ضوابط شناخته شده ی آن استفاده به عمل آوریم. پس، موسیقی هم واژه ها، ویژه گیها، سبکها و ظرافتهای موسیقایی خاص خودش را دارا می باشد. مثال دیگر : هرگاه بخواهیم یک آهنگ افغانی به سبک موسیقی پشتو بسازیم، باید در کلیت آن، شناختی از سبکهای موسیقی پکتیا، لوگر، مشرقی، وردک و جا های دیگر داشته باشیم و مقام های مروج سبکهای مذکور را بدانیم تا فرم موسیقی خود مان را نگهداری کرده بتوانیم .

پرسش : تااکنون کدام هنرمندان از ساخته ها و کمپوز های شما استفاده کرده اند ؟

پاسخ : تا اکنون، این آواز خوانان عزیز از کمپوز های من استفاده نموده اند : استاد مهوش، خانم سلما، خانم پرستو، خانم هنگامه، خانم سیما ترانه، ماریاعیار، وجیهه رستگار، سپیده، مریم وفا، ناهید، مژده، احمد ولی، رحیم مهریار، محبوب الله محبوب، وحید صابری، خسرو، مختارمختار، احمد طاهر، سید عمر، حبیب قادری، مامون، سیرعزیزی، خالد ناصری، یما لودین، رامین شریف و عمرشریف، شکیب عثمانی، تیمور جلالی، وحید فضلیار، فردین روستا،ویس عندلیب، نصیر احمد و از هنرمندان غیر افغانی مانند نوش آفرین (ایرانی)، انورادا پودال (هندی) و آشابهوسلی (هندی) .

پرسش: فکر میکنم صحبت ها آرام آرام به عمق موضوع موسیقی نزدیک و نزدیکتر می شود . حال که چنین است، بهتر خواهد بود اندکی روی الفبای موسیقی روشنی انداخته و باز به اصل مطلب بپردازید ؟

پاسخ : الفبای موسیقی در سراسر جهان، همان هفت پرده ی موسیقی است و بدین گونه :

(Do Re Mi Fa Sol La Si)

که اجرای قطعات موسیقی سازی و آوازی روی پرده، نیم پرده و کوچکتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش: وضعیت موسیقی افغانی در داخل و خارج از کشور را چگونه ارزیابی می کنید ؟ چه کمبود ها یی را در یافته اید ؟ و چه نظر یا پیشنهادی غرض بهبود وضعیت موسیقي اصیل افغانستان دارید ؟

پاسخ : وضعیت موسیقي امروز افغانستان، پریشان تر از وضعیت سیاسي و اجتماعي آن است . در داخل و خارج کشور هیچ مرجع و کانون هنری وجود ندارد تا آثار تولید شدهء هنری را از مرحلهء آفرینش تا مرحله یی که به دست نشر سپرده میشود ؛ نظارت کرده و در رفع کمبود ها و نقایص کار کند و همه به این باوریم که موسیقی خوب و شعر خوب، ذوق ها را می نوازد و ارتقا میدهد و هرآنچه خلاف آن باشد، ذوق و ذهن شنونده را می آزارد . البوم های هنر مندان نامدار و سابقه دار ما، در مغازه های سراسردنیابه گونهء غیر قانونی کاپی شده و به فروش میرسد و یا از طریق سایت های انتر نتی کاپی برداری می شود . در سالهای پسین، اثر یا تولید جدید از هنرمندان تثبیت شدهءمردمی به دسترس قرار ندارد. زیرا همهءآنان متأسفانه از حمایت و پشتیبانی مادی و معنوی محروم می باشند . نشرات تلویزیونی برون مرزی هم در این عرصه برنامه های منظم نشراتی در راه جلب حمایت از موسیقی اصیل افغانی، هنرمندان و سبک های موسیقی وطنی ندارند . نشرات مربوط به موسیقی را خود مشاهده می کنید و ضرورت به توضیح بیشتر نخواهد داشت . با تأسف باید گفت که ما هنوز از شناخت درست موسیقی خودمان عاجز هستیم . همچنان از توضیح و معرفی موسیقی زندهءکشور مانند : موسیقی هزاره، پکتیا، نورستان، ترکمني و ده هاي دیگر ناتوانیم، زیرا اطلاع نداریم که ریشه ها و پیوند های اصلی موسیقی ما تا کجا ها میرسد . به قول مولانا که فرمود :

گفتم ز کجایی تو ؟ تسخر زد و گفت
ایجان نیمم ز ترکستان، نیمم ز فرغا نه

پرسش: منظور شما از شناخت درست موسیقی خودمان چیست ؟

پاسخ : بلی، منظور م اینست که بخش بزرگ موسیقی کشور عزیز ما، یعنی همان سبکهای موسیقی که تا اکنون مورد شناسایی و پژوهش قرار نگرفته و با تات های موسیقی کلاسیک هند مطابقت کامل ندارند، ریشه د ر دوازده مقام قدیم سر زمین افغا نستان داشته و تا جایی که نتایج تحقیق و پژوهش علمی کشور های همسایه نشان داده است، این سبکهای موسیقی، در واقع با هفت مقام موسیقی امروز ایران و نه مقام امروزموسیقی تاجیکستان پیوند دارند، حتی یک بخش از موسیقی هزارهءافغانستان با موسیقی چین هم ریشه می باشد، یعنی موسیقی ما با موسیقی سر زمین های همجوار به نوعی پیوند و ارتباط دارد .

پرسش : در مورد موسیقی خرابات کابل چه نظر دارید ؟ آیا پیوندی با اصالت های موسیقی خراسانی دارد و یا کلا از هند وارد شده است ؟

پاسخ : سبکی را که در کشور عزیز ما به نام سبک هندی می شناسیم، بر خلاف تصورات عده یی از مردم، از دوران سلطنت امیر شیرعلیخان آغاز نشده ، بلکه ریشه در ادوار بسیار دور سر زمین ما دارد که سینه به سینه تا امروز شنیده می شود و آمیخته یی از سبک خراسانی و سبک هندی می باشد . هرگاه چنین نمی بود، استادان موسیقی هندوستان می بایستی فرم های موسیقی خرابات کابل را چشم بسته و بدون تفاوت اجرا می نمودند . مثلا، وقتی آهنگ معروف استاد شیدا به مطلع : " این قافله ء عمر عجب میگذرد " را از نظر علم موسیقی شناسی مورد مطالعه قرار دهیم، در واقع، به آهنگهای فلک بدخشان که در مایهء مقام " شور " خوانده می شود، مطابقت بیشتر دارد تا راگ بهرو . ویا آهنگ معروف هرات به نام " سیاه موی و جلالی " که درمقام " شور " است، نه بهروی و یا، آهنگ " جامه نارنجی " که در مقام " چارگاه " بیشتر مایه دارد تادربهرو . بنابراین، برای شناخت موسیقی سر زمین ما، دانستن ده تات هندی و راگها و راگنی ها به تنهایی کافی نیست. بلکه ریشه یابی موسیقی دوازده مقام در پهلو ی سبک هندی و سبکهای موسیقی مناطق همجوار، جوابگوی شناسایی موسیقی نا شناخته مانده ی ما بوده میتواند .

همچنان تذ کرباید داد که نمونه های بیشماری را سراغ داریم که اگر در مایهءموسیقی وطنی خود ما اجرا نشود، از طرف شنوندهء وطنی مورد پذیرش قرار نخواهد گرفت . مثل آهنگ " یا مولا دلم تنگ آمده " چون، از گذشته ها تا اکنون، پدیدهءموسیقی در جامعهء سنتی ما متأسفانه به دیدهء حقارت نگریسته شده است، بنابرآن، اگر اساسات موسیقی خرابات از استادان این ساحت برای ما باقي نمی ماند، به عقیدهء

بقیه ٥٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

جغرافیای یک غزل

در بیت ششم (مصراع نخست) پارادوکس لفظی (و تلویحاً معنایی) در شعر است:

«گاه سوی «وفا» روی، گاه سوی «جفا» روی»

و یا هم کاربرد واژه های «زند ه گی» و «مرده گی» در مصراع نخست بیت دوازدهم ، پارادوکس است.

«بی تو نه « زنده گی» خوشم، بی تو نه «مرده گی» خوشم» .

یکی از ویژ ه گی های برتر پارادوکس در شعر- به خصوص در این غزل – روش بر انگیختن «اعجاب» و «شگفتی » در مخاطب است. مولانا با بر هم زدن هنجارهای متعارف زبانی به وسیلهء ایجاد پارادوکس در شعر و یا آوردن مفاهیم به ظاهر تناقض نما اما در باطن هنجارمند به این مسأله توجه شگرفی داشته است.

پساساختار گرایی در غزل:

نکتهء دیگر در رویکرد های شعری مولانا – به ویژه در غزل مورد نظر – توجه به جنبهء پساساختار گرایی (Structuralism Post) است. در این شعر، مسأله «در زمانی» زبان (بر خلاف «ساختار گرایان») با هویت بیشتری دستیاب میگردد . به گونهء مثال:

«جان ز تو جوش می کند، دل ز تو نوش می کند
عقل خروش می کند، بی تو بسر نمی شود»

از بیت نخست تا پایان غزل، زبان به حیث نظامی از نشانه ها با جنبهء «در زمانی» آن در محراق توجه قرار دارد و هر واژه در بافت موضوعی اش، نمادی از مفاهیم «درزمانی» در زبان است (جان، جوش، دل، عقل و ...)

شالوده شکنی:

با تأمل ژرف می توان گفت (و شاید هم گزاف نباشد) که مولانا از مهمترین شاعرانی در حوزهء زبان پارسی است که شعرش با رویکرد «شالوده شکنی» (Deconstruction) همخوان است؛ زیرا مولانا با شعرهای مست و مواج و جوشانش در برابر هر گونه محور گرایی (Centralism) می ایستد و با از میان بردن نقطهء مرکزی، کوشش می کند حوزه های محور گرایانه را بشکند.

با توجه به تعریفی که در کتاب « ساختار گرایی، شالوده شکنی و هرمنوتیک» اثر Gerard Burns آمده است: «شالوده شکنی ، رویکردی است به خاطر شکستاند ن مرزهای دست و پا گیر مفهوم محور گرایی – و به نحوی هم سنت شکنی- است.»

شعر مولانا با استناد بر این مسأله در بسیاری از موارد ، نفی کنندهء مفهوم محور گرایی است.

شعر «بی همگان...» بدون تردید، یکی از ویژ ه گی های بارزش، نفی مفهوم محور گرایی و تقابل شالوده شکنانه در برابر این مسأله است.

درد مولانا چیست:

سخن گفتن در بارهء «درد مولانا» با نگارش یک صفحه و دوصفحه و سه صفحه، پایان نمی یابد، بل حجمی میخواهد به اندازهء «هفتاد من کاغذ».

فکر میکنم این حجم و مقدار هم کفایت نمی کند؛ زیرا به قول آن فرزانه:

«گر بریزی بحر را در کوزه یی *
چند گنجد قسمت یک روزه یی»

و درد مولانا، در دیست که در کوزهء الفاظ و تعابیر نمی گنجد؛ ولی اشارهء دردمندانه – اما جذاب – بهتر از سکوت به اصطلاح فاضلانه – اما بی خاصیت – است.

درد مولانا، درد فراق انسان از مبداء است؛ درد «جدایی نی» از" نیستان" است.

گاهی هم درد گمشدن «معشوق» در هاله یی از تردید و توهم نفس است:

«بروید ای حریفان، بکشید یار مارا
به من آورید یکدم، صنم گریز پارا»

درد جانکاه فراق و گمشده گی معشوق در هیأت «شمس» ، اندوه سراسری مولانا در پهنهء پندار است. غزل «بی همگان...» با همین چاشنی تلخ آغاز می شود و سپس در بیت های دیگر، گسترش موضوعی می یابد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"بی همگان بسر شود، بی تو بسر نمی شود
داغ تو دارد این دلم، جای دگـــــر نمی شود
بی تو اگـــر بسر شدی، زیر جهان زبر شـــدی
باغ ارم سقر شدی، بی تو بسر شــــدی
بی تو نه زنده گی خوشم بی تو نه مردگی خـــوشم
سر زغم تو چون کشم، بی تو بسر نمی شـــود..."

تأکید موضـــــــوعی مولانا در کاربرد ردیف« بی تــــــو بسر نمی شود» قشنگترین تأثیر ماندگار در فرایند باز نمایی مسالهء «درد» است.

درد مولانا در این غـــــــزل، درد آسمانیست؛ از این رو عشق مــــولانا ، عشقی از جنس عالم لاهوت است و نه دردی از جنس روزمـــــــــرگی و شکمباره گی های عالم ناسوت:

« گر تو سری قدم شـــوم، ور تو کفی علم شـــوم
ور بروی عدم شـــوم، بی تو بســـــر نمی شود»

... و این هـــــم ، دردی ناشی از همان پنداشت آسمانی از عشق:

« خواب مرا ببسته ای ، نقش مـرا بشسته ای
وز همه ام گسسته ای ، بی تو بســـــر نمی شود»

مولانا شاعر پایان ناپذیر:

مولانا، به دلیل اندیشهء فراخ و وسعت نظر فکری اش، از پایان ناپذیرترین شاعران جهان است. یکی از مولفه های عامل این پایان ناپذیـــــــری در رویکردهای جهانی شــــــدن مولانا، موجودیت وسعت نظـر وی در گسترهء فکری است. دوری مــــــولانا از محور «قبضیت اندیشه» و جهانی اندیشی در حوزهء فکر و فـــــرهنگ، عامل مهم دیگری در قرائت جهانیان از اندیشهء این شاعر متفکر است. بنا بر این ، موضوع پایان ناپذیری اندیشهء مولانا و توجه جهانی نسبت به او، بازگو کنندهء میزان ارزش بزرگ مولانا در دهکدهء جهانی است.

(c) ketabton.com: The Digital Library

آوازخوان وآهنگ ساز کشور

من، شاید از موسیقی گوشه های دیگر سر زمین خویش هم بی خبر می بودیم . نمیدانم که هنرمندان ما در گذشته تا کدام عصر و زمان، در مورد موسیقی دوازده مقام چیزی میدانستند و شاگردان آن ها کی هااند ؟ آنچه قابل مکث است اینست که نمونه های موسیقي محلی یا روستایی وطن عزیز ما، ریشه های موسیقی اصیل ما را می سازند . من، طی سفری به میهن عزیز در سال ۲۰۰۶، به اساس تلاشهای شخصی یی که در این زمینه انجام دادم، و نیز با تماس ها و تفاهماتی که با یک عده از هنرمندان سبکهاي مختلف موسیقی وطن حاصل شد، توضیحات لازمه را برای مقامات با صلاحیت کشور به خاطر پژوهش لازم در این زمینه ارایه کردم.

پرسش :لطفا در همین زمینه توضیحات بیشتری بدهید ؟

پاسخ : منظور این بود که به آنان تفهیم شود برای تحقیق و مطالعات مزید در بخش ریشه یابی، شناخت و شناساندن موسیقی اصیل وطن، جلب پشتیبانی مردم و بخصوص همکاری دولت، اشد نیاز است . باید پیرامون حد اقل یکصد سال کار کرد های هنرمندان و سبکهای خاص موسیقي هر گوشه و بیشهء میهن بررسی و مطالعهء دقیق صورت گیرد . این کار گسترده و بزرگ از عهدهءفرد بیرون است . پیشنهاد من اینست که غرض پیشبرد این کار، باید کمیسیونهایی که مشمول شخصیت های مجرب و مسلکی در عرصه های موسیقی، تاریخ،ادبیات و زبان باشد، تأسیس گردد . همچنان، از مقامات مسؤول خواهشمندم تا در قسمت جمع آوری آثار هنرمندان محلات و سبکهای کار شان به گونهء تهیهء نوار های صوتی و تصویری وزنده گی نامه آنها اقدام به عمل آورند .

پرسش : میخواهم نظر تان را در مورد " اتن ملی " بپرسم ؛ یعنی می خواهم بدانم که این آهنگ، چه نوع اصالت مقامی دارد ؟

پاسخ : نغمهء " اتن ملی " را که ما می شناسیم، در گوشه یی از مقام " شور " به نا م " دشتی " نواخته میشود که اگر آنرا جبرا در قالب یکی از تات های موسیقی هندی به اجرا در آوریم، تات آساوری می شود، ولی درآن صورت جوهرش را از دست میدهد . چه خوبست نغمهء" اتن ملی " و سایر نمونه ها را که بیانگر احساس و عاطفهء مردم ما اند، به صورت فنی و علمی بشناسیم و آنرا پاس داریم .

پرسش اصطلاحی در میان نوازنده گان و موسیقی دانان ما وجود دارد که آنرا " لاریه " می نامند، این چه صیغه یی است ؟

پاسخ : تا چهل سال پیش، اجرای موسیقی " سازی " به شکل دسته جمعی در خرابات به نام " لاریه " رواج داشت ." لاریه " نمونه هایی اند که در ولایات کشور تا امروز، مخصوصا در بدخشان نواخته می شود .

ویا به عبارهء دیگر، لاریه پیش درآمدی است برای آغازچاشنی موسیقی دریک مقام ویامقام های نزدیک به هم .

پرسش : باید پرسید که پرده هایی از موسیقی را که برای هر تازه کاری می آموزانند به نا م " سا – ری – گه – مه – په – ده – نی – سا " معروف است آیا می شود این پرده های معروف هشت هجایی یا مفهوم این هشت هجا در پرده های موسیقی را توضیح نمایید ؟

پاسخ : بلی . هـــر هجای بالا، در زبان فارسي، معنی خاص خـــودش را دارد . مثلا :

سا : پرده

ری : رو پرده

گه : میا نی

مه : زیر نمایان

په : نمایان

ده : رو نمایان

نی : محسوس

سا : هنگام

آسمایی را که تذکر دادم، در متون موسیقی امروزی موجود بوده و به قول دوست دانشمند «احمد یاسین فرخاری » که گفت در کتاب " الفارابی و الموسیقی " که در دههء شصت هجری شمسی در مصر چاپ شده، توضیحات کافی در مورد موسیقی و اصطلاحات آن ارایه شده است .

پرسش : در اخیر این صحبت اختصاصی باید افزود که شاید خواننده گان ارجمند و علاقه مندان موسیقی اصیل افغانی بخواهند بدانند که آیا شما صنف یا صنوف آموزش موسیقی هم دارید ؟

پاسخ : بلی، من از یک سال بدینسو کورس آموزش موسیقی را گشوده ام که دران یک تعداد شاگردان مصروف آموزش می باشند و افتخار دارم که از این طریق در خدمت جوانان و علاقه مندان موسیقی قرار دارم .

محتـــرم وحید قاسمی ! از صحبت های مفید و ارایه ی معلـومات علمی تان در برابر سوالهای مطـــروحه اظهار تشکر میکنم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژورنالېزم څه شی دی؟

ژورنالېزم له فرانسي وبي (کلمی) ژورنال څخه اخستل شوی دی چې د ورځني کتابت یا د ورځنیو پېښو د لیکلو او ثبتولو ماناتری اخیستل کېـــږي . د لا ښه ترا پـــوهاوي لپاره راځئ چې دی پوښتني ته چې ژورنالېزم څه شی دی، په لاندی توګه ځواب ووایو . کله چې سهار له خوبه پاځېږو، له لمانځه وروسته ژر لـــرغږون (رادیو) ته لاس وراوږد کړو . د رادیو ستنه د پر څپو ر اولو چې د تېرو یا روانو پېښـــو په اړه مالومات تر لاسه کړو . کله چې د دفتر پر لـــور روان شو او د کومی غـــرفي مخ ته تېرېږو چې ورځپاڼی پلوري، نو یو توک له ځان سره اخلو او د پاڼو په اړولو یي پیل کوو . هر سرلیک مو چې خوښ شو، هغه لیکنه لولو . کله- کله هم اوونیزه یا میاشتنۍ خپرونه له ځان سره ددفتر یا کورته وړو چې د تېرو پېښو په هکله څېړنیز راپورونه، مرکې، شنني، ارزوني، د کارپوهانو او سیاستوالو اندو واند، د ادب نړی څېړني، کره کتني او یا هم پر نورو نویو او په زړه پوري مالوماتو خپله تنده ماته کړو. که ښه ځیر شو، دغه ټولې پاڼي او لیکني لوستونکي د ملک د ننه پر پېښو، د حکومت پر دریځ او کړو وړو، او یا هم پـــر هغه موضوعاتو خبـــروي چې د لوستـــونکیو لپاره اړین، نوي اود لېوالتیا وړ وي . دغـــه لیکني همدرانګه د نړی پـــر نورو ملکونو، په ځانګـــړي ډول هغو

چې اغیزمن وي، زموږ د ادب نړی او په همدې ډول د نوری نړی پر ادب او هڅوبي راڅرخي . هر ګوره (البته)، دغې ټولي لیکني او همدارنګه د رادیو او تلویزیون خپروني د یوه ځانګړي ځانګیز دوی (قانون) پر بنسټ لیکل شوي او تیاری شوي دي . او همدا یوازېنی دوی دی چې مسلکي او اماتـــور (شوقي) ژورنالېست پې توپیرپېدای شي . مانا دا چې مسلکي ژورنالېست به د دغه دوی درناوی کـــوي او کاروي به یې، خو اماتور به تری انکار او هېروي به یي . د پام وړ دا ده چې دغه ټولي لیکني چې د ورځپاڼي، اوونیزی یا هم میاشتنی خپروني له لاری لوستونکیو ته وړاندې کیږي او په همدې توګه دغه ټولي رادیویي او تلویزیوني خپروني پر څېـــړنه، شننه، ارزونه، امـــرنه او غوراوي ولاړي دي، نو څکه ویلای شو چې :

ژورنالېزم دپېښـــو په هـــکله د مالـــوماتو راټولولـــو، څېړنو، ارزولو، شنلو او په ځانګیز (مسلکي) ډول لیکلو ته وایي . ژورنالېزم هغه پېښي څېړي او پر هغو (موضوعاتو) خبري کوي چې نوې او تازه، په ورځنیـــو پېښو پوري اړوند، رښتیا او د ټولني د ټولیزي روحیي یا (دود او کلتور) سره اړخ ولګولای شي . دلته له ټولیزي روحیي سره غاړه لګول په دې مانا چې په افغانستان کې د لویدیځ سندربولو یا فلمي هنـــرمندانو د لوڅو فیلمونو، عکسونو ښکارول او ان په دې هکله خبر ورکول نامناسب دي او د افغانانـــو له ټولیز دود سره په ټکر کې دي .

ژورنالېزم ټولیزوالی یا عمومیت رامنځته کوي، ټولنه څاري او پایلي یې ببرته ټولني ته وړاندې کوي چې په دې ډول سره یوه ټولېـــزه رښتینولي یا حقیقت راجـــوړوي . ژورنالیزم هغه ځانګه ده چې د پېښو په هکله یوازې او یوازې څرګند حقیقت وړاندې کوي . مانا دا چې د ژورنالېزم رښتینولی ته هېڅ ډول رنګ نه ورکوي، بلکې په خپله آر (اصلي) بڼه یې ولس ته وړاندې .

ژورنالېست یا خبـــریال چې په لوېدیځه نړی کې ورته راپورتراو خبر څېرونکی هم وایي، مالومات راټولـــوي، کیسي تیاروي، په ورځپاڼو، رادیو او تلویزیون کې خبرونه وړاندې کوي، او ولس په سیمه ییزو، ملي او نړیوالو پېښو خبروي . د دې تر څنګ پر ټولو پېښو تبصرې کوي، خلک په ټولیزو چارو خبروي او دوی د خپل اندو واند څرګندولو ته هڅوي . خبـــریال همدارنګه د دولتي کارمنو کړه وړه څاري، د سیاسي او دولتي کړیو کړه وړه او تصمیمونه ملت ته په روانه، ساده او څرګنده ژبه ژباړي او د ملت غـــږ دولت ته رسوي .

هېره د نه وي : دا چې ژورنالېزم رواني پېښي څېړي اوهغـــوی ثبتوي، نو څکه په اوسني وخت کې د تاریخ لمبسنه (تسوید) هم ورته وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سناريو به څنګه ليکو؟

که يو عاشق خپلې معشـــوقې ته حال واستوي چې يو داسې پټ پيغام درته لرم چې يوازې تا ته يې بايد واوروم او معشوقه حاضـــــــره نه وي چې عاشق وګوري او پيغام واوري، دا بحران او کشمکش دی، خو کله چې معشوقه د عاشق لېدو او د پيغام اورېدو ته حاضره شوه، دا د بحران اوج دی.

دا هغه پړاو دی چې بحران ختمېږي. دغه پړاو بايد تر وسه وسه لنډ وي څکه د بحران او لانجې لـه ختمېدو سره تلوسه ختمېږي او لېدونکي دلچسپي نه لري چې د بحران اوج اوږد شي.

البته که سناريو ادامه لري نو د بحران لـه ختمېدو سره سم يو بل کشمکش او بحران پيلېږي.

په سناريو او بل هرډراماتيك اثرکې د ورستي بحران اوج د پخوانو اوجونو په نسبت شديد وي.

د بحران اوج بايد دوه ځانګړنې ولري: لـه يوې خوا د لېدونکي لپاره ناڅاپي وي، يعنې داسې څه نه وي چې ده يې دمخه لا اټکل کړی وو او بله دا چې کله لېدونکی فکر وربانديې وکړي نو زړه ته يې ولوېږي چې هو، په داسې حالاتو کې خو بايد همداسې شوي وای.

په سناريو يا بل ډراماتيك اثر کې د بحران لـه اوجه وروسته د نتيجې (Conclusion) نوبت رارسيږي.

دنتيجې په پړاو کې دغه دوه کاره تر سره کېږي:

۱- د هغه حالت انځورول، بيا نول، معرفي کول او توجيه کول چې د بحران د اوج په وجه رامنځ ته شوی وي.

۲- د سناريو راتلونکـــــو پېښو، کشمکشونو او بحرانونو ته لاره اوارول او لـه راتلونکي پړاو سره د تېر پړاو ترل.

که چېرته د بحران وروستی اوج وي نو نتيجه يوازې لومړۍ دنده تر سره کوي.

دلته ددې خبرې يادونه ضروري ده چې که اوج ډېر هيجان انګيزه وي بيا بهتره ده نتيجه لږ اوږده شي څو په دې ډول لېدونکی د روحي ارامتيا وخت ومومي.

د ډراماتيك اثر د جوړښت په هکله کې مو چې تر اوسه څومره خبرې کړي دي دغه جوړښت بايد نه يوازې سناريو بلکې د سناريو هره صحنه هم ولري.

د صحنې تعريف ته په پام سره په هغې کې دوه اړخه وينو: فزيکي او ډراماتيك اړخونه.

له فزيکي اړخه صحنه د زمان او مکان هغه لوښی دی چې پېښې په کې لېږدول کېږي. په فزيکي لحاظ يوه صحنه هغه وخت پای ته رسېږي چې زمان يا مکان په کې بدل شي.

د سناريو يوه صحنه د هغې تر ټولو کوچينی کامل جز دی، يعنې هغه ټول ډراماتيك جوښت چې لـه پېژندګلوي پيلېږي او په نتيجې پای ته رسېږي، په يوه صحنه کې هم موجود وي.

په سناريو ليکنه کې معمولاً هڅه کېږي چې په هره فزيکي صحنه کې يوه ډراماتيکه صحنه ځای شي خو په ډرامه کې هره فزيکي صحنه معمولاً د څو ډراماتيکو صحنو ډګر دی. که په يوه فزيکي صحنه کې يوازې يوه ډراماتيکه صحنه ولرو نو په سناريو کې به تحرك او تنوع زياته وي. البته، کله نا کله داسې هم کېږي چې د سناريو په يوه فزيکي صحنه کې څو ډراماتيکې صحنې او يا بالعکس په څو فزيکي صحنو کې يوه ډراماتيکه صحنه ځای شوې وي.

په سناريو ليکنه کې چې صحنه يا دوو معمولاً ور څخه منظور د صحنې فزيکي اړخ دی.

هره صحنه د فلم د کيسې لږ تر لږه يوه کړۍ لېدونکي ته ځرګندوي او دا د يوې صحنې اصلي هدف دی.

يوه صحنه که څه هـــــم مستقل وجود لري خـــــو لـه وروسته وړاندې صحنو سره بايد دومره ترلې وي چې لېدونکی يې بېلېدو ته متوجه نه شي.

د صحنو د ترون لپاره دوو خبرو ته توجه په کار ده: يو دا چې صحنې بايد داسې سره ترتيب شي چې يو لـه بله وزيږي يعنې د محتوا لـه اړخه سره پېيل شوي وي. بله دا چې د تصويري اوصوتي شباهتونو او مختلفو تداعي ګانو په مرسته، صحنې د شکل او فورم په لحاظ لـه يو بل سره وصل شي.

د صحنو د ترلو لپاره لـه تضاد او شباهت څخه استفاده کېدلی شي. مثلا په يوه صحنه کې به تصور کوو چې د (الف) د نيولو وخت رارسېدلی دی خو په ورپسې صحنه کې به وينو چې (ب) نيول شوی دی.

د فلم صحنې د پېښو، عملونو او حوادثو تر ټولو ډراماتيکه برخه رااخلي.

په فلم کې د ژوند انتخاب شوې شېبې د يو بل څنګ ته ايښودل کېږي، څکه خو دلته صحنې لـه يو بل سره هاغسې خود په خوده ترون نه پيدا کوي لکه په واقعي ژوند کې وينو. دلته مجبور يوو د صحنو د ترون لپاره خواري وکړو.

د سناريو د هرې صحنې د رامنځ ته کولو لپاره اول په کار ده چې د هغې ظرف رامنځ ته کړو يعنې په دې خان پوه کړو چې دا صحنه په کوم زمان او مکان کې ده او مقصد په کې څه دی او وروسته لـه هغه د صحنې محتوا وليکو يعنې دا چې په صحنې کې به څه کېږي. د صحنې د ليکلو يوه معمولي بڼه دا ده چې د پاڼې په سربانډې د صحنې نمبر، داخلي والی يا خارجي والی(يعنې سر پوښلی ځای او که آزاده فضا) او دغه راز وخت (ورځ شپه، ماسپښين، اته نيمې بجې ....) ليکو. د هغو کرښو اوږدوالی چې خبرې په کې را اخلو تر هغو کرښو يو څه کم وي چې هدايات په کې ليکو.

که د خبرو اترو د ډول يا د کرکټرونو د حالت په هکله کې لنډه توضيح لرو، کولی شو هغه د کرکټرونو تر نوم لاندې په ليندېو کې وليکو.

د صحنې د ليکلو په وخت کله نا کله سناريو ليکونکي لازمه ګڼي چې د کرکټر خبرې د هغه عمل د توضيح لپاره چې بايد لـه خبرو سره همزمانه تر سره شي، قطع کړي. دغسې توضيحات چې د يوه کس د خبرو په منځ کې يا د دوو کسانو د خبرو په منځ کې ورکول کېږي، بايد د هدايتونو په څېر په اوږدو کرښو کې وليکل شي، ددغـــــو توضيحاتو او د صحنې د وروسته وړاندې برخو تر منځ کرښه دې سپينه وي. دغه راز د دوو کسانو د خبرو ترمنځ سپينه کرښه بهتره ده.

دلته د يوې صحنې د ليکلو طرز ته پام وکړئ.

۱۲ صحنــــه. خارجي - په کابل کې د يوې خارجي موسسې د دفتر مخه – سهار

"يو پيـره دار د موسسې د مخې د غرفې څنګ ته په چوکۍ ناست دی. ټوپك يې په ورنو نو ايښې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیره دار
نعیمي صاحب نشته.
کامره لږ شاته خي. عبدالروف راښکاري. لکه څوك چي د خپل آمر مخی ته په تواضع ولاړ وي، د پیره دار مخي ته ولاړ دی.
عبدالروف
نه ما سره یې وعده وه.
پیره دار
(په داسي حال کي چي بلي خواته ګوري)
نشته.
عبدالروف.
(ساعت ته ګوري)
ویل یې په اته نیمي بجي راشه زه به یم، اوس اته نیمي بجي دي.
عبدالروف انتظار باسي چي پیره دار به څه ووایي خو هغه هیڅ نه وایي. لکه د عبدالروف خبره چي نه غواړي واوري. عبدالروف له جیبه یوه پاڼه راباسي، چوکیدار ته یې نیسي.
عبدالروف.
ته څه فکر کوی، بیا کله پسی راشم.
پیره دار.
ولا هیڅ نه پوهیږم.
عبدالروف له جیبه عریضه راباسي، پیره دار ته وروړاندي کیږي، هغه نه یې نیسي.
عبدالروف.
نعیمي صاحب ته به ووایې چي هغه هم صنفي عبدالروف دی راغلی وو، ته نه وی، دا یې عریضه ده.
چوکیدار.
په سترګو. ته بی غمه څه، زه یې ورکوم.
عبدالروف.
ډېر تشکر، خیر یوسی، کور دی ودان.
چوکیدار
(لاس وراوږدوي)
دخدای په امان، څه، بی غمه.
عبدالروف د خدای په اماني لپاره په دواړو لاسونو د څوکیدار لاس نیسي او روانیږي.
چوکیدار
(په غـــرفه کی د ایښي تلفون غوږی راپورته کوي، نمره وهي)
نعیمي صاحب، هغه عبدالروف راغلی وو، خواب مي ورکړ، یوه عریضه یې راکړی ده، د مقرری، در یې وړم.
نعیمي
نه، خیري یې کړه."

په پاسنی صحنه کي موږ د بشپړ ډراماتیك جوړښت ضروري عناصـــــر لیدلی شو. په لمړی سرکي پیره دار او عبدالروف چي د صحنی اصلي کرکترونه دي، وینو، له موضوع سره بلدیږو او زمان (سهار) و مکان د (موسسی مخه) پیژنو. دا ټول د پیژندګلوی عناصر دي، خو د فلم روح له کشمکش څخه جوړه وي. لیدونکی په کشمکش پسی ګرځي او غواړي تلوسه احساس کړي.

عبدالروف غواړي له پیره دار څخه د خپل مشکل د اوارې لپاره استفاده وکړي مګر هغه دلچسپي نه ښیي، لکه خان چي تیروي. دا کشمکش دی او ورسره تلوسه هم پیلیږي.

صحنه د پیـــــره دار په خواب شروع شوی ده. دی چا ته خواب ورکوي؟ دا بل څوك دی؟ د چا پوښتنه کوي؟ لیدونکی ته چي په دی خبرو د پوهېدو شوق پیدا شي، معنا یې دا ده چي تلوسه پیل شوی ده. د صحني په ابتدا کی د کامری حرکت او شاته کېدل د خوند او تنوع سبب ګرځي. موږ وویل چي د کرکټرونو سم ترکیب او هارموني، د ناکراری د رامنځ ته کېدو او د ناکراری د ختمولو لپاره د کرکټرونو تر منځ د کشمکش د واقع کېدو لازمي شرط دی. دلته دواړه کرکټرونه له یو بله بېل خو یو نه، بېل موقفونه او متضادي دلچسپی لــــري. د داسي کسانو یو ځای کــــــول مناسب ترکیب ګڼلی شو.

دواړه غاړی غواړي چي خپله ناکراري ختمه کړي خو عبدالروف په دی طریقه چي له چوکیداره د خپل مقصد لپاره استفاده وکړي او چوکیدار له دی لاری چي عبدلروف ژر لاړ شي، دی پرېږدي. کله چي عبدالروف یوازی د عریضی په ورکولو اکتفا کوي او میدان پرېږدي دا د هغه بحران اوج دی چي د کشمکش په نتیجه کی رامنځ ته شوی وو.

د بحران اوج باید هم منطقي وي هم نا څاپي. ناڅاپي خو څکه دی چي موږ هیڅ نه پوهېدو چي عبدالروف به په دی طریقه ستنیږي او منطقي څکه دی چي که یې داسي نه وای کړي نو څه به یې کول؟

د نتیجي په وخت کي یعنی کله چي چوکیدار له نعیمي سره په تلفون خبری کوي، دی حقیقت ته رسیږو چي چوکیدار څکه عبدالروف ته بی اعتنا وو چي نعیمي په خپله د خپلو اشنایانو په غم کي نه دی. د نتیجي په ړاو کي وینو چي د بلي صحني رامنځ ته کېدو ته هم لاره اواره شوی ده، څکه عبدالروف نه پوهیږي چي نعیمي یې د مقرری په غم کی نه دی یا یې په وس کي نه ده نو څرنګه چي عبدالروف ډېر مجبور معلومیږي هغه به خامخا د خپل پخواني ټولګیوال د موندلو هڅه کوي.

په یوه ښه ډراماتیك اثر کی هره صحنه د خینو صحنو لور او د خینو نورو مور ده.

د سناریو د لیکلو په وخت کي دا ضرور نه ده چي خپل کار خامخا له لومړی صحني پیل کړو. دغه راز دا لازمي نه ده چي له کوم خایه سناپسس (د سناریو خلاصه) او یا خامه سناریو شروع کېږي، لـه هماغه ځایه بشپړه سناریو هم پیل کړو.

په اوله صــــحنــــه کی موږ پیژندګلوی ته ډېره اړتیا لرو خو که یو څه کشمکش په کی نه وي، یوازی پیژندګلوی به د لیدونکي زړه په تنګ کړي. دغه راز که په سر کی کشمکش ډېر وي ممکن تر پایه یې ونه ساتلی شو. له ډراماتیك اثره خو تقاضا کېږي چي کشمکش او بحران او تلوسه په کی وار په وار زیاته شي. دغه راز که کرکټرونه ونه پیژنو او د هغوی د هڅو په مقصد ونه پوهیږو، ممکن د هغو له کشمکش څخه خوند وانه خلو.

د سناریو ابتدا دغسی خبرو ته په پام سره پیلوو.

د فلم د پای په هکله کي هم ډېری خبری کېږي. زما په خیال سناریو لیکونکی باید دا دوه خبری هېري نکړي. یو دا چي د بشپړی سناریو اوحتی د خامي سناریو تر لیکلو دمخه د پای په هکله کی د روښانه تصور لرل ضروري دي. د پای په هکله کی د بشپړ تصور لرل د سناریو لیکني کار آسانوي او سم لوري ته یې سیخوي.

بله دا چي که د پای په هکله کی دوه زړي اوسو او هیڅ نتجی ته ونه رسیږو بیا بهتره دا ده چي خوشحالوونکي پای ته تـــــرجیح ورکړو.

اسدالله غضنفر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــلان نشراتی

شنبه

٦/٠٠	برنامه دیني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخیر
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه صبح بخیر
٨/٣٥	تن به تن
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	دانش براي همه
٩/٣٠	آینده نسل ها
٩/٥٥	موسیقی
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	بحث هفته
١٠/٣٥	موسیقي محلي
١١/٠٠	پشه یي و ترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/١٠	گزارش
١٢/٣٠	آذان ظهر ودرسهاي از قرآن
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	درجستجوي حقایق
١/٥٠	موسیقي
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	کنسرت
٣/٠٠	بلوچي و ازبیکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	آینده سازان
٤/٣٠	آه واه
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	والعصر
٥/٣٠	دستاورد
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي اشنا
٧/٠٠	سریال
٧/٣٠	موسیقی
٧/٤٥	گزارش
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٨/٥٥	موسیقی
٩/٠٠	سخن واندیشه
٩/٣٠	تلویزیوني مجله هفته اول و سوم
٩/٣٠	یك چمن گل هفته دوم و چارم
١٠/٠٠	اخبار انگلیسي
١٠/١٠	سریال
١١/٠٠	زمزمه ها
١١/٣٠	موسیقي
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسیقي
١/٠٠	صبح بخیر
٢/٠٠	اخبار انگلیسي
٢/١٠	سخن واندیشه
٢/٤٠	اردي ملي
٣/٠٥	ساعتي با شما
٤/٠٥	هوا نوا
٥/٠٥	آذان صبح
٥/١٠	درسهاي از قرآن
٥/٣٥	زنگ مکتب

یکشنبه

٦/٠٠	برنامه دیني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخیر
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه صبح بخیر
٨/٣٥	دستاورد
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	زنگ مکتب هفته اول وسوم
٩/٠٥	بیاموزیم تا بیاموزانیم هتفه دوم وچارم
٩/٣٠	از هر جااز هر رنگ
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	سخن واندیشه
١٠/٣٥	موسیقي محلي
١١/٠٠	پشه یي وترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/١٠	گزارش
١٢/٣٠	آذان ظهر و برنامه والعصر
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	هفت کلك هفت شهر هنر
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	مردم وموسیقي
٣/٠٠	بلوچي وازبیکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	کلکین
٤/٣٠	جهان ما
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	جوانان
٥/٣٠	صلح وامنیت هفته چارم
٥/٣٠	موسیقي
٧/٥٠	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	نیمه دیگر
٧/٣٠	گزارش
٧/٤٠	موسیقي غزل
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٥/٥٥	موسیقي
٩/٠٠	مباحثه
٩/٣٠	کتاب فرهنگ مردم هفته اول و سوم
١٠/٠٠	اخبار انگلیسي هفته دوم و چارم
١٠/١٠	فلم هنري
١١/٤٠	شب مهتاب
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسیقي
١/٠٠	سلام صبح بخیر
٢/٠٠	اخبار انگلیسي
٢/١٠	مباحثه
٢/٤٠	آه واه
٣/٠٥	سریال
٣/٣٠	کنسرت
٤/٣٠	یك چمن گل و تلویزني مجله هفته اول و سوم
٥/٠٠	آذان صبح هفته دوم و سوم
٥/٠٥	معارف اسلامي
٥/٣٠	آینده سازان

دوشنبه

٦/٠٠	برنامه دیني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخیر
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه صبح بخیر
٨/٣٥	ورزش
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	اردي مل
٩/٣٠	آه واه
٩/٥٥	موسیقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	مباحثه
١٠/٣٥	موسیقي محلي
١١/٠٠	پشه ئي و ترکمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	سریال
١٢/٣٠	آذان ومعارف اسلامي
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	پرسشهاي طبي – کاروان حله
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	هوا نوا
٣/٠٠	بلوچي وازبیکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	صحت
٤/٣٠	شهر ماخانه ما
٤/٥٥	علانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	به سوي نور
٥/٣٠	پیشکسوت ورزش
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	انعکاس
٧/٢٥	موسیقي
٧/٤٠	گزارش ولایتي
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	آیینه شهر هفته اول وسوم
٩/٣٠	لحظه ها و لبخند ها هفته اول و سوم
٩/٣٠	مرچ سرخ هفته دوم و چارم
١٠/٠٠	اخبار انگلیسي
١٠/١٠	سینما
١٠/٤٠	کلاسیك
١١/٤٠	شب مهتاب
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسیقي
١/٠٠	صبح بخیر
٢/٠٠	اخبار انگلیسي
٢/١٠	آیینه شهر
٢/٤٠	به سوي خوشبختي
٣/٠٥	سریال
٣/٣٥	مردم وموسیقي
٤/٣٥	نیمه دیکر
٥/٠٠	آذان صبح
٥/٠٥	به سوي نور
٥/٣٠	کلکین

سه شنبه

٦/٠٠	برنامه دیني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخیر
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه صبح بخیر
٨/٣٥	پیشکسوت ورزش
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	کلکین
٩/٣٠	به سوي خوشبختي
٩/٥٥	موسیقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	آیینه شهر
١٠/٣٥	موسیقي محلي
١١/٠٠	پشه یي و ترکمني
١١/٤٠	فرهنگ مردم کتاب
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	نیمه دیگر
١٢/٣٠	آذان وبسوي نور
١/٠٠	نورستاني
١١/٢٠	یك چمن گل تلویزیوني مجله
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	بحث سینما ساعتي با شما
٢/٣٥	موسیقي
٣/٠٠	بلوچي وازبیکي
٣/٤٠	کارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	نونهالان بشارتگر
٤/٣٠	جهان حیوانات
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	پرسش هاي دیني
٥/٤٠	قانون
٥/٥٠	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	به سوي خوشبختي
٧/٢٥	گزارش
٧/٣٥	کلیوالي سندري
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	رواني چاري
٩/٣٠	رنگین کمان چشم انداز
١٠/٠٠	اخبار انگلیسي
١٠/١٠	ادامه برنامه
١٠/٣٠	سریال
١١/٠٠	زمزمه ها
١١/٣٠	غزل
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسیقي
١/٠٠	صبح بخیر
٢/٠٠	اخبار انگلیسي
٢/١٠	رواني چاري
٢/٤٠	مستطیل سبز
٣/٠٥	مرچ سرخ انعکاس
٣/٣٠	هوا نوا
٤/٣٠	شهر ما خا نه ما
٤/٥٥	غزل
٥/٠٠	آذان صبح
٥/٠٥	پرسش هاي دیني
٥/٤٠	قوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تلویزیون ملی افغانستان

چهار شنبه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	نو نهالان بشارتگر
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	آينده سازان
٩/٣٠	جوانان
٩/٥٥	موسيقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	رواني جاري
١٠/٣٥	موسيقي محلي
١١/٠٠	پشه ئي و تركمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	سريال
١٢/٣٠	اذان وپرسش هاي ديني
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	مرچ سرخ
١/٥٠	موسيقي
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	موسيقي ذوقي
٣/٠٠	بلوچي وازبيكي
٣/٤٠	كارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	دانش براي همه
٤/٣٠	زراعت پوليس
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	آيينه زنده گي
٥/٣٠	مستطيل سبز
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي اشنا
٧/٠٠	سريال
٧/٣٠	فلكوريك سندري
٧/٤٥	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	لرغوني مينه
٩/٣٠	هفت شهر هنر هفته اول و سوم كاروان حله هفته دوم وچارم
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	صور خيال
١١/١٠	بزم غزل
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	رنگين كمان چشم انداز
٣/٠٠	سريال
٣/٣٠	به سوي خوشبختي
٤/٠٠	سريال
٤/٣٠	نو نهالان بشارتگر
٤/٥٥	غزل
٥/٠٠	اذان
٥/٠٥	پرسش هاي ديني
٥/٤٠	قوالي

پنجشنبه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	مستطيل سبز
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	زراعت ومالداري پوليس
٩/٣٠	شهر ما خانه ما
٩/٥٥	موسيقي
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	انعكاس
١٠/٣٠	لرغوني مينه
١١/٠٠	پشه ئي وتركمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	گزارش
١٢/٣٠	اذان و برنامه والعصر
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	رنگين كمان چشم انداز
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	مردم وموسيقي
٣/٠٠	بلوچي و ازبيكي
٣/٤٠	كارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	آيينه نسل ها هفته اول وسوم
٤/٣٠	اه واه
٤/٥٥	اعلانات
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	درسهاي از قران
٥/٣٠	ورزش هفته
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	صداي آشنا
٧/٠٠	وكيل ومو كل ونگاه
٧/٣٠	گزارش
٧/٤٠	موسيقي محلي
٧/٥٠	اعلانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	در جستجوي حقايق
٩/٣٠	پنجره هفته اول و سوم
٩/٣٠	هفت كلك هفته دوم وچارم
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	فلم هنري
١١/٤٠	شب مهتاب
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	در جستجوي حقايق
٢/٤٠	زراعت ومالداري
٣/٠٥	لرغوني مينه
٣/٣٠	موسيقي ذوقي
٤/٣٠	ايينه زنده گي
٥/٠٠	آذان صبح
٥/٠٥	درسهاي ازقران
٥/٣٠	دانش براي همه

جمعه

٦/٠٠	برنامه ديني صبح
٧/٠٠	اخبار
٧/٠٥	سلام صبح بخير
٨/٠٠	اخبار
٨/٠٥	ادامه برنامه
٨/٣٥	ورزش هفته
٩/٠٠	اخبار
٩/٠٥	فلم هنري براي اطفال
١٠/٠٠	اخبار
١٠/٠٥	لابلاي آرشيف
١١/٠٠	پشه ئي وتركمني
١١/٤٠	گزارش
١٢/٠٠	اخبار
١٢/٠٥	سريال
١٢/٣٠	اذان جمعه ودرسهاي از قران
١/٠٠	نورستاني
١/٢٠	پرسشهاي ديني
٢/٠٠	اخبار خارجي
٢/٠٥	هوا نوا
٣/٠٠	بلوچي و ازبيكي
٣/٤٠	كارتون
٤/٠٠	اخبار
٤/٠٥	زنگ مكتب هفته اول و سوم بياموزيم تا بياموزانيم هفته دوم وچارم
٤/٣٠	از هر جا از هر رنگ
٥/٠٠	اخبار
٥/٠٥	در رهگذر نور
٥/٣٠	تن به تن
٥/٥٥	اعلانات
٦/٠٠	اردوي ملي
٦/٣٠	پرسش هاي طبي
٧/٠٠	گزارش
٧/٣٠	موسيقي محلي
٧/٤٥	علانات
٨/٠٠	اخبار
٨/٥٠	اعلانات
٩/٠٠	بحث هفته
٩/٣٠	كنسرت
١٠/٠٠	اخبار انگليسي
١٠/١٠	بقيه كنسرت
١٠/٤٠	ساعتي با شما هفته اول و سوم تياتر هفته دوم وچارم
١١/٤٠	شب مهتاب اخبار
١٢/٥٠	موسيقي
١/٠٠	صبح بخير
٢/٠٠	اخبار انگليسي
٢/١٠	بحث هفته
٢/٤٠	آيينه نسل ها
٣/٠٥	نگاه
٣/٣٥	مردم وموسيقي
٤/٣٥	آه واه
٥/٠٠	أذان صبح
٥/٠٥	در رهگذر نور
٥/٣٠	ورزش هفته

عبدالكريم عبدالله زاده
كارگردان موفق RTA

شينكى غورى، ساره منصورى و نذيره كوهستانى

نورآغا پروانى ، همايون نظرى

انجنير ان ستديوى تلويزيون

(c) ketabton.com: The Digital Library

پـــــلان نشراتی هفته وار

روز شنبه

۴ر۸ ارم رادیوسرود ملي ومعرفی نشرات رادیو
۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵ر۳۲ سیرت النبي (ص) خپرونه
۵ ر۴۲ درسهاي از حدیث شریف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پیام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان
۷ر۳۰ کورنی ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ ر۵ ازخواب تا واقعیت
۸ر۳۰ دنیاي جوانان
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ر۵ از ارشیف نشراتی
۹ ر۳۰ نیش ونوش
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ ر۵ رادیو صداي مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ ر۵ تحفه از أرشیف
۱۲ر۰۰ اخبار دري
۱۲ر۵ مروري به روزنا مه ها ونرخ اسعار
۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ موسیقي غزل
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ سیبنی خبري
۵ر۰۰ اخباز دري
۵ر۵ زراعت ومالداري
۵ر۳۰ یاد نامه مردان خدا
۵ر۴۵ سره میاشت
۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ موسیقي
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ ما وجهان ما
۹ر۰۰ پاسداران صلح وامنیت
۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ موسیقي کلاسیك
۱۱ر۰۰ بزم غزل
۱۱ر۵۵ دعانیه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

یکشنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵ر۳۲ سیرت النبي (ص) خپرونه
۵ ر۴۲ درسهاي از حدیث شریف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پیام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان
۷ر۳۰ کورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ ر۵ ازخواب تا واقعیت
۸ر۳۰ دیني زده کري
۸ر۴۵ دمشرانو جرگي غږ
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ ر۵ موسیقي
۹ر۳۰ یك طرز دو هنر مند
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ رادیو صداي مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ر۵ کنسرت هنر مندان داخلي وخارجي
۱۲ر۰۰ اخبار پشتو
۱۲ر۵ مروري به روز نامه ها نرخها ي اسعار
۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ موسیقي
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ لوي شي چي پوي شي
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ نشست هفته
۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ ما ومحیط زیست ما
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ ما وکشور ما – مشاهیرجهان (متناوب)
۹ر۰۰ ما وصحت ما
۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ گنجینه سخن
۱۱ر۰۰ بزم غزل
۱۱ر۵۵ دعانیه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وپایان نشرات

دو شنبه

۴ر۵۸ ارم رادیوسرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵ر۳۲ سیرت النبي (ص) خپرونه
۵ ر۴۲ درسهاي از حدیث شریف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پیام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان
۷ر۳۰ کورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ ر۵ ازخواب تا واقعیت
۸ر۳۰ سیماي شاعر در آینه شعر
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ر۳۰ اسلام ونظام خانواده
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ در أ یینه هنر
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ر۵ آهنگهاي فرمایشي
۱۲ر۰۰ اخبارپشتو
۱۲ر۵ آموزش قرانکریم
۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ موسیقي اماتور
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ دانش بزرگیست
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ دنیایي اطفال
۵ر۳۰ اردوي ملي
۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ گزارشها و گفتگو ها
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ وحدت ملي
۹ر۰۰ پرنیان
۹ر۳۰ داستانهاي دنباله دار
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۵ ستاره هاي از کهکشان موسیقي
۱۱ر۰۰ سیماي شاعر در أ یینه شعر
۱۱ ر۵۵ دعانیه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

سه شنبه

۴ر۵۸ سرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۵ ر۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵ر۳۲ سیرت النبي (ص) خپرونه
۵ ر۴۲ درسهاي از حدیث شریف
۵ر۵۰ مثنوي معنوي
۶ر۰۰ پیام صبگاهان
۶ر۳۰ صبح بخیر افغانستان
۷ر۳۰ کورني ژوند
۸ر۰۰ اخبار پشتو
۸ ر۵ ازخواب تا واقعیت
۸ر۳۰ زنگ مکتب
۹ر۰۰ اخبار دري
۹ ر۵ مسئولین ورادیو افغانستان
۹ ر۳۰ موسیقي رنگاه رنگ
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ ر۵ رادیو صداي مردم
۱۱ر۰۰ اخبار دري
۱۱ ر۵ حرف خوش آهنگ خوش
۱۲ر۰۰ اخبارپشتو
۱۲ر۵ مـــــروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
۱۲ر۳۰ اذان نماز پیشین وانوار الهي
۱ر۰۰ اخبار دري
۱ر۵ موسیقي غزل
۱ر۳۰ برنامه هاي صداي هموطن
۴ر۰۰ اخبار پشتو
۴ر۵ اعلانات
۴ر۳۰ دانش بزرگیست
۵ر۰۰ اخبار دري
۵ر۵ تعلیمات رادیوني
۵ر۲۰ موسیقي
۵ر۳۵ زراعت ومالداري
۶ر۰۰ مابنام مویه خیر افغانستان
۷ر۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷ر۳۰ آهنگهاي محلي
۸ر۰۰ اخبار دري وتبصره
۸ر۳۰ ماشنونده گان
۹ر۰۰ میراثهاي گرانبها
۹ر۳۰ آهنگهاي انتخابي
۱۰ر۰۰ اخبار پشتو
۱۰ر۰۵ زمزمه هاي شبهنگام
۱۱ر۰۰ جلوه گاه ذوق
۱۱ر۵۵ دعانیه
۱۲ر۰۰ سرود ملي وختم نشرات

رادیو افغانستان

چهار شنبه

۵۸ر۴ ارم رادیوسرود ملي ومعرفي نشرات
۲ر ۵ تلاوت کلام الله مجید
۳۲ر۵ سیرت النبی (ص) خپرونه
۴۲ر ۵ درسهاي از حدیث شریف
۵۰ر۵ مثنوي معنوي
۰۰ر ۶ پیام صبگاهان
۳۰ر ۶ صبح بخیر افغانستان
۳۰ر۷ کورني ژوند
۰۰ر ۸ اخبار پشتو
۵ر ۸ ازخواب تا واقعیت
۳۰ر۸ میراثهاي گرانبها
۰۰ر ۹ اخبار دري
۵ر ۹ بسوي باز سازي
۳۰ ر ۹ هنرمنداو دهغه یادونه
۰۰ر ۱۰ اخبار پشتو
۵ر ۱۰ رادیو صداي مردم
۰۰ر ۱۱ اخبار دري
۵ر ۱۱ ترانه ها وسخنها
۰۰ر ۱۲ اخبار پشتو
۵ر ۱۲ مروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
۳۰ر ۱۲ اذان نماز پیشین وانوار الهي
۰۰ر ۱ اخبار دري
۵ر ۱ موسیقي - رنگا رنگ
۳۰ر ۱ برنامه هاي صداي هموطن
۰۰ر ٤ اخبار پشتو
۵ر ٤ اعلانات
۳۰ر٤ سپیني خبري
۰۰ر۵ اخبار دري
۵ر۵ صحت براي همه
۳۰ر۵ پولیس خدمتگار جامعه
۰۰ر۶ مابنام مویه خیر افغانستان
۰۰ر۷ اخبار پشتو و تبصره
۳۰ر۷ در گذرگاه اندیشه
۰۰ر۸ اخبار دري وتبصره
۳۰ر۸ جامعه وقانون
۰۰ر۹ صفحهء ازتاریخ
۳۰ر۹ جام جم
۰۰ر۱۰ اخبار پشتو
۵ر۱۰ اهنگهاي فلکلوریك
۰۰ر۱۱ ازهر چمن سمني
۵۵ر۱۱ دعائیه
۰۰ر۱۲ سرود ملي وختم نشرات

پنج شنبه

۵۸ر۴ ارم رادیوسرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۲ر ۵ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۳۲ر۵ سیرت النبي (ص) خپرونه
۴۲ر ۵ تفسیر شریف
۰۰ر ۶ پیام صبگاهان
۳۰ر۶ صبح بخیر افغانستان
۳۰ر۷ کورني ژوند
۰۰ر ۸ اخبار پشتو
۵ر ۸ ازخواب تا واقعیت
۳۰ر۸ پیام سرباز
۰۰ر۹ اخبار دري
۵ر ۹ صفحه ء از تاریخ
۳۰ ر ۹ گزیده هاي از نشرات رادیو
۰۰ر ۱۰ اخبار پشتو
۵ر ۱۰ رادیو صداي مردم
۰۰ر ۱۱ اخبار دري
۵ر ۱۱ کاروان حله
۰۰ر ۱۲ اخبارپشتو
۵ر۱۲ مروري به روز نامه ها ونرخ اسعار
۳۰ر۱۲ اذان نماز ظهر وانوار الهي
۰۰ر ۱ اخبار دري
۵ر ۱ از ارشیف نشرات رادیو
۳۰ر۱ برنامه هاي صداي هموطن
۰۰ر ٤ اخبار پشتو
۵ر ٤ اعلانات
۳۰ر٤ دانش بزرگیست
۰۰ر۵ اخبار دري
۵ر۵ ورزش
۳۰ر۵ به سوي باز سازي
٤۵ر۵ زن وجامعه
۰۰ر۶ مابنام مویه خیر افغانستان
۰۰ر۷ اخبار پشتو و تبصره
۳۰ر۷ زیر آسمان کبود
۰۰ر۸ اخبار دري وتبصره
۳۰ر۸ موسیقي
۰۰ر۹ اضرار مواد مخدر
۳۰ر۹ رادیو درام
۰۰ر۱۰ اخبار پشتو
۵ر ۱۰ زمزمه هاي شبهنگام
۰۰ر۱۱ موسیقي فلکلور
۵۵ر۱۱ دعائیه
۰۰ر۱۲ سرود ملي وختم نشرات

جمعه

۵۸ر۴ ارم رادیوسرود ملي ومعرفي نشرات رادیو
۲ر ۵ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۲ر۶ سیرت النبي (ص) خپرونه
۲۲ر۶ مثنوي معنوي
۳۰ر۶ پیام صبگاهان
۳۰ر۷ صبح بخیر افغانستان
۳۰ر۸ میرزا قلم
۰۰ر۹ اخبار پشتو
۵ر ۹ دنیاي کتاب – مشعلداران سخن (متناوب)
۳۰ر۹ آیینه (دجمعي دالي متناوب)
۰۰ر۱۰ راډیوني مجله
۰۰ر۱۱ اخبار دري
۵ ر۱۱ از هرچمن سمني
۰۰ر۱۲ اخبار پشتو
۵ر۱۲ به سوي نور واذان نماز ظهر
۳۰ر۱۲ صداي منبر
۰۰ر۱ قوالي
۳۰ر۱ شروع برنامه هاي صداي هموطن
۰۰ر٤ اخبار پشتو
۵ر٤ اعلانات
۳۰ر٤ سپیني خبري
۰۰ر۵ اخبار دري
۵ر۵ آهنگهاي اماتور
۳۰ر۵ برنامه اطفال
۰۰ر۶ مابنام مویه خیر افغانستان
۰۰ر۷ اخبار پشتو و تبصره
۳۰ر۷ صداي معارف
۰۰ر۸ اخبار دري وتبصره
۳۰ر۸ مروري به وقایع مهم هفته
۰۰ر۹ دیري مجلس
۳۰ر۹ در امتداد شب
۰۰ر۱۰ اخبار پشتو
۵ر۱۰ زمزمه هاي شبهنگام
۰۰ر۱۱ راډیوني مجله
۵۵ر۱۱ دعائیه
۰۰ر۱۲ سرود ملي وختم نشرات

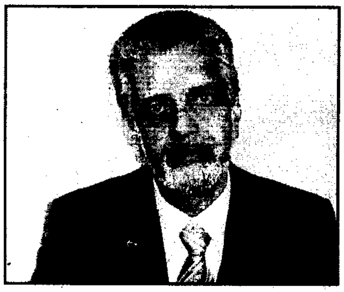

محمد صدیق توخی مدیریت اعلانات تلویزیون

فیض محمد امینی مدیریت عمومی ترانسپورت

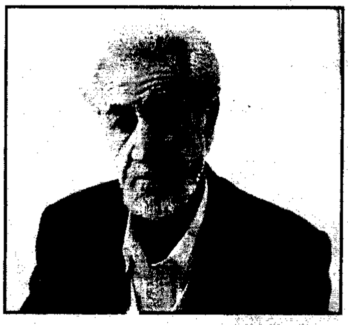

غلام رضا مدیریت تحریرات نشرات رادیو

تاج محمد احمد زاده مدیریت موسیقی رادیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU S1102
PROPERTY OF ACKU S1102

د طنز نن او پرون ته څغلنده نظر

خپرونو څخه دری کاله تېرېدل د محترم جلال نوراني ،جبخوف،مولير،عزيز نسين او ځو نورو بلغارياي ليکوالو طنزی ليکنی می په پښتو واړولي او د تلويزيون د تمثيلي پارچو په چوکاټ کي مو ليدونکو ته د تلويزيون د پردی له لاری وړاندی کری او هم په ښېنو ستېژي ننداړو کي مو خلکو ته وښودی.په همدغه کلونو کي د طنز سره نږدي بلد شوم او دغه هنري -ادبي فورم مي د ټولني د ناخوالو او فسادونو څه په ټولنيزي بڼي او څه په انفرادي بڼي دبرسېره کولو ښه وسيله وګڼله نو ځکه خو مي سترګي سپيني کړی او د يو نيم طنز په ليکلو مي پيل وکړ چي په دغه برخه کي مي دهېواد پياوړي طنز ليکونکي جلال نوراني او خدای ښېلي د پښتو ژبې وتلی ليکوال امين افغانپور پوره لاس نيوی کړی دی.په دغه کلونو کي مي ښايسته ډېر طنزونه وليکل د راديو تلويزيون په مياشتني مجلي آواز،دانيس په ورځپاڼي ،ژوندون مجلي،دکار په جريدي او د راديو په نورو خپروونو کي خپاره شول.ددغو طنزونو څخه يو د پردي په نامه په کال ١٣٦٤ کي دويمه ادبي ،هنري جايزه هم وګټله .

د همدغو کلونو ليکل شوي طنزونه وروسته له دې چي خدای ښېلي امين افغانپور او جلال نوراني وکتل د يوی مجموعي د پاره چمتو کېدل خو بخت ورسره ياري ونکړه دکور ورانوونکو جګړو په لمبو کي چي د مجاهدينو د دښمنو دلو تر منځ پيل شوی وې د ژوندانه د نورو هستيو سره يو ځای دغه زما هنري ،ادبي زيږوني د کوم ظالم لاس په لمبو کي لمبه شول چي په دې توګه دهغي مجموعي د چاپولو هيله مي خوانيمرګه شوه. ترهغو چي دری کاله پخوا مي د پخوانيو طنزونو څه ليکني بيا په ذهن کي راژوندي کړی ، بيا مي وليکلي او د ځو نورو نويو طنزونو سره مي ملګري کړي او يوه وړه مجموعه مي د دوستانو په ملګرتيا چاپ کړه چي عنوان مي ورکړی وو(په ده څه شوي دي؟؟) له هغه وروسته مي بيا هم څه نور طنزونه وليکل هيله لرم چي ډېر ژر چاپ ته چمتو شي. ددغو طنزونو ډېری دنويد روز په ورځپاڼه کي خپاره شوي دي .

-زه شاعر نه يم خپلي ټېنوني مي ارباسي چي په نظم څه وليکم، خو هيڅکله د شاعری مدعي شوی نه يم .

پوښتنه: ما دستاسي راديويي ډرامونه آوريدلی دی او همدارنګه يو دوه فلمونه هم کتلی چي سناريويي دستاسي وه، فکر نه کوی چي ستاسو د ادبی فعاليتونو دا برخه تر طنز ليکلو ضروری وه، خصوصا د افغانستان د تياتر او سينما په اوسني پريشانه بازار کي چي د لوی بحران سره مخامخ دی،ولی مو هغه پرېښود؟

ځواب - تياتر چي د تولني هينداره هم ورته ويل کېږي، زموږ په هېواد کي د خپلی ودی ښايسته تاريخي پړاوونه وهلي دي ځومره چي زما ذهن راسره ملتيا کوي ځلوريښتم او پنځوسم کلونه په افغانستان کي دتياتر طلايي دوران دی، تياتر د ښارونونه تر کليو پوري لار وهلي وه په خلکو کي يې ښايسته ځای موندلی وه. همداشان داوو هنرونو مور ياني سينما څه نا څه په همدغو دوو لسيزو کي ځان ښوولي وو،خو په لنډه توګه ويلی شم دهغه وخت د حکومتونو کلتوري پاليسي د پخو هنرونو د ودي له پاره ښه زمينه مساعده کړي وه،اما له بده مرغه خاصتا د سينما په برخه کي ناروغه شخصي روابطو د سينما دودې چوپړ هغو ښاغلو ته ورسپارلی وو چي د سينما د مسلکي او علمي پوهنی سره پردي ول.او هغه کسانو چي په دې برخه کي مسلکي او تحصيلي پوهنه لرله دکار له چاپېريال څخه څنګ ته شوي ول.هغه ښاغلو به هم دفلم سناريو ليکله، هم يې دايرکت کاوه او هم يې د پردکشن چاری پر مخ بيولی او ډېر ځلي يې د مخکښ لوبغاړي رول هم لوباوه چي ددې ټولو چارو څخه يې حق الزحمه اخيسته.همدا وجه وه چي زموږ په سينما کي کوم وتلی د پام وړ فلم چي لږ تر لږه دګاوڼديو هېوادونو دسينما سيره سيالي وکړای شي موږ ونه ليد.همدا شان نن سبا زموږه تياتر او سينمالکه په هېواد کي دنورو اجتماعي ، فرهنګي چارو په څېر د خفګان وړ دی که څه هم سينمايي چاری د کميت له مخي پراخي شوي خو بيا هم څه په وطن کي دننه او څه دوطن نه دباندی کوم فلمونو چي جوړ شوي دي،پرته ديو نيم نه دسينما د مسلکي پوهني نه پرته ډېری د هغه کسانو له خوا جوړ شوي دي چي دسينما دهنر په وړاندی هيڅ ډول مسووليت خانته نه مني او نه هم کومه مسلکي مرجع شته چي دا جاري وڅاري او ددغو ښاغلو سترګي ترې وسوزي نو ځکه خو هر چا چي دفلم اخيستلو کامره تر لاسه کړه دا چي په سلګونه هندي فلمونه يې ليدلي ډېر ژر دهغو په مرسته دفلم جوړولو بند وبست کوي او په لږ زماني واټن کي فلم جوړوي او ننداري ته يې وړاندي کوي چي موږ او تاسي په دغو څو کلونو کي د داشان په لسګونو فلمونو دليدو خپګان سره کړي دي .

پوښتنه: څرنګه کولای شو د افغانستان تياتر ته هويت ورکړو او د افغانستان سينما له دی بحران څخه را وباسو؟

ځواب - آيا په مهاجرت کی هم څه کولای شو؟ داچي نن سبا وطن دغښ سياسي - اجتماعي بحران سره مخامخ دی نشي کولای چي فرهنګي چاری د هغه نه ګوښي وي.که څه هم د ګوتو په شمار دسينما دهنر مسلکي کادرونه په وطن کي مېشت دي چي بايد دسينما په وړاندی خپل مسووليت هېر نکړي خو وينو چي همدا يو دوه کسان په اداري پستونو کي نښتي دي او بيا هم غير مسلکي کسانو ته دسينما د ودی ميدان پاتي دی چي دسينما غميزي بيا بيا تکرارېږي. هيله ده چي په لومړي سر کي ټولو هنرونو په تېره بيا تياتر او سينما ته د علمي کادرونو روزني ته د هېواد دننه او بهر کي پاملرنه وشي.د ډېرو فلمونو د جوړېدو پر ځای د ډېرو کادرونو د روزني په هيله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

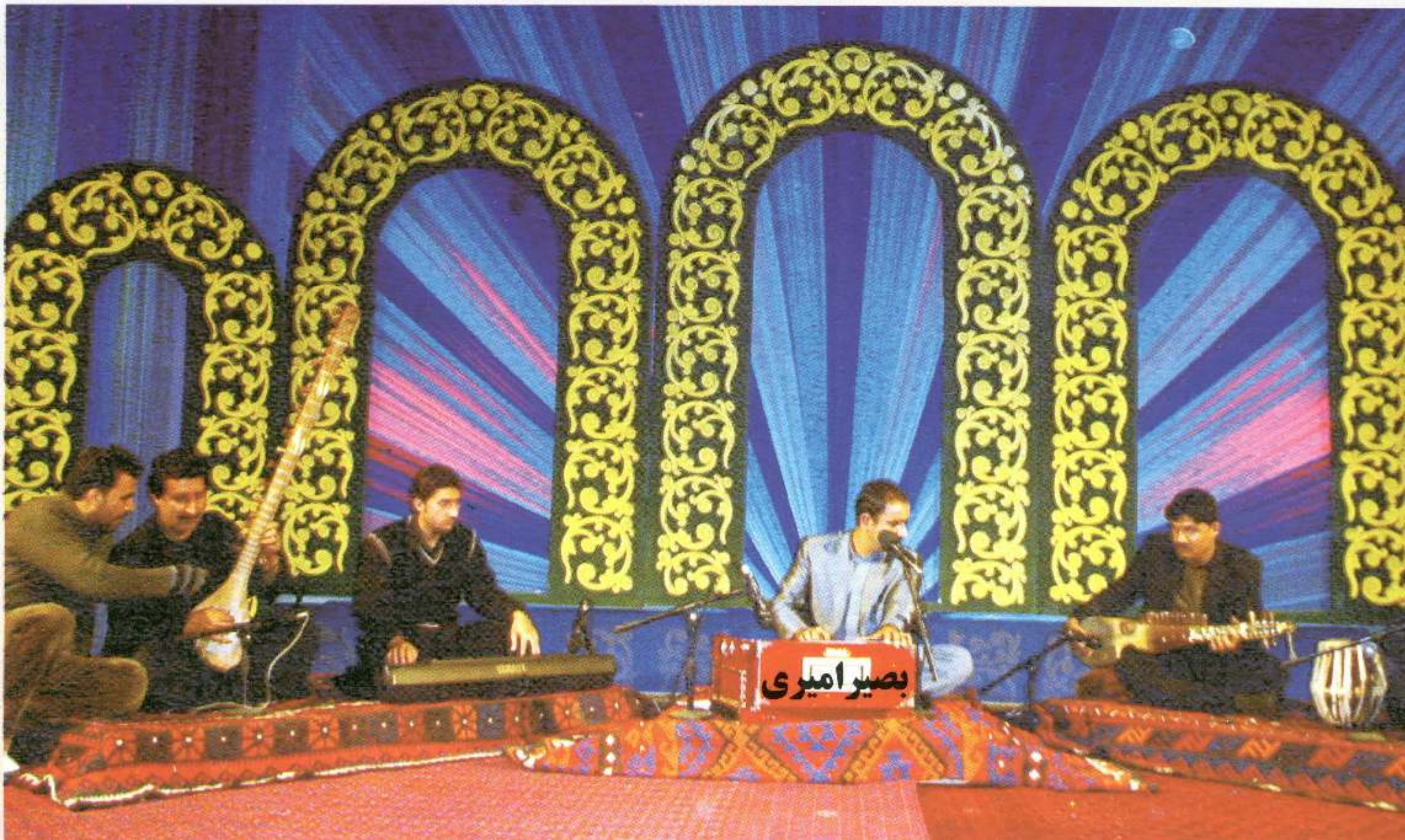

(c) ketabton.com: The Digital Library

ACKU
مسلسل
HE
8700.9
الف 77
29.T

داکترعبدالواحد نظری رئیس عمومی وسید نادر احمدی معاون ریاست عمومی رادیوتلویزیون ملی افغانستان
حین تفویض مدال افتخاری استقلال به کارمندان موفق R.T.A

چاپ : مطبعه آزادی

سیدفرید الله حسنی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library